MARIE NDIAYE

Autoare distinsă cu premiile Femina și Goncourt

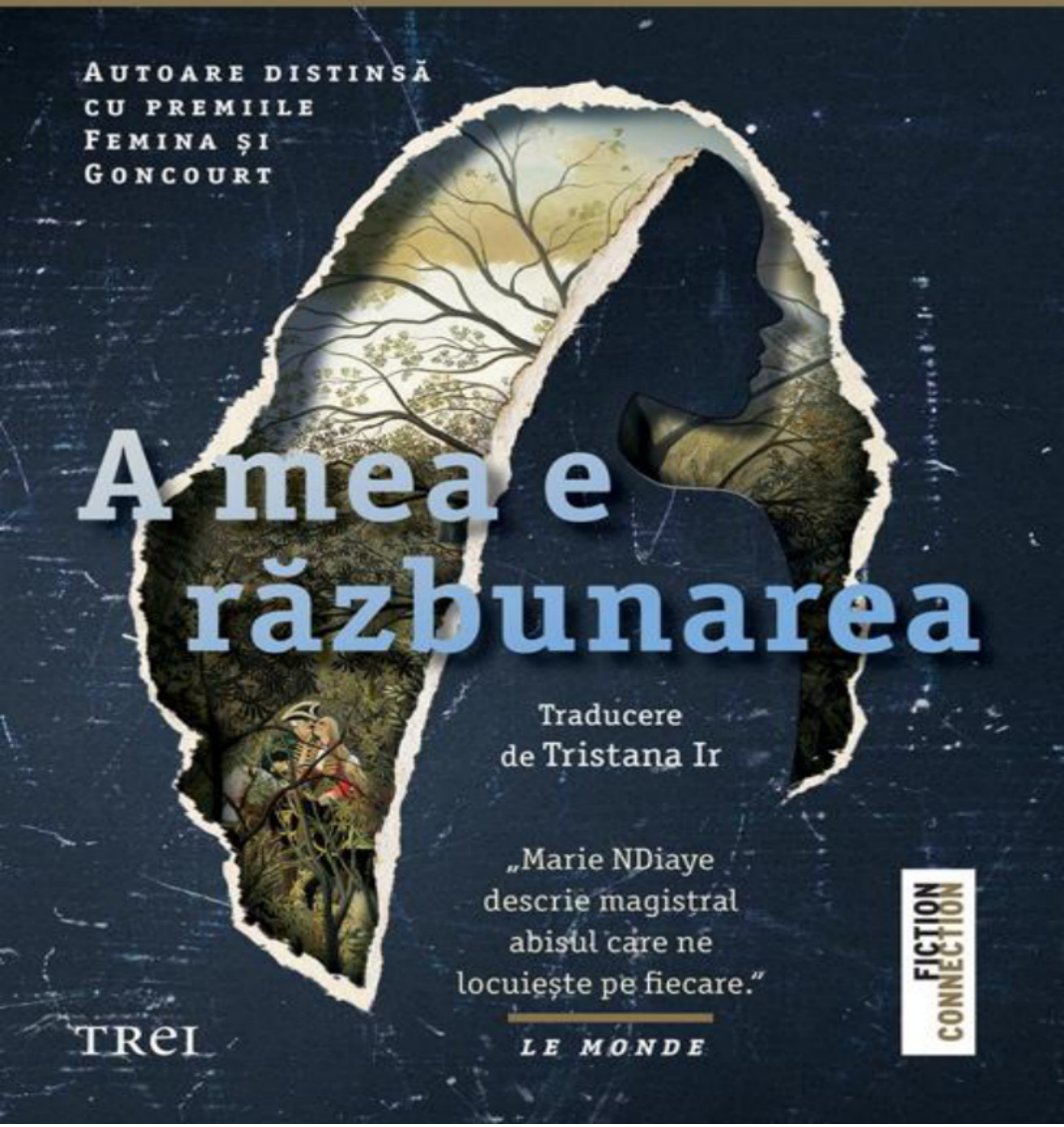

A mea e răzbunarea

Traducere de Tristana Ir

„Marie NDiaye descrie magistral abisul care ne locuiește pe fiecare."

LE MONDE

FICTION CONNECTION

TREI

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

CET OUVRAGE A BÉNÉFICIÉ DU SOUTIEN DES PROGRAMMES D'AIDE À LA PUBLICATION DE L'INSTITUT FRANÇAIS.

ACEASTĂ CARTE A APĂRUT CU SPRIJINUL PROGRAMELOR DE PUBLICARE ALE INSTITUTULUI FRANCEZ.

Marie NDiaye

A mea e răzbunarea

Traducere din limba franceză de Tristana Ir

3
TREI

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare: Domnica Drumea

Design copertă: Andrei Gamarț

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Eugenia Ursu

Corectură:
Sabina Lungu

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.
Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Editura Trei SRL.

Titlul original: *La vengeance m'appartient*
Autor: Marie NDiaye

Copyright © Éditions Gallimard, 2021

Copyright © Editura Trei, 2023
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN (print): 978-606-40-1577-8
ISBN (EPUB): 978-606-40-1946-2

Pe bărbatul care, pe 5 ianuarie 2019, i-a intrat cu timiditate, aproape cu teamă în cabinet, avocata Susane a știut de îndată că-l mai întâlnise, cu mult timp înainte și într-un loc a cărui amintire i-a revenit în minte cu atâta precizie, cu atâta brutalitate, de parcă ar fi primit o lovitură puternică în frunte.

Capul i s-a înclinat ușor în spate, astfel că nu a putut să răspundă imediat la salutul, o șoaptă fâstâcită, rostit de vizitator, și o stânjeneală a dăinuit între ei chiar și după ce avocata Susane și-a venit în fire, l-a întâmpinat cu amabilitate, zâmbitoare, cordială, cu o atitudine liniștitoare, așa cum ținea cu tot dinadinsul să fie de la bun început față de oricine venea în cabinetul ei.

În două rânduri și-a frecat fruntea, fără să bage de seamă, crezând că avea acolo o rană tainică la care nu s-a mai gândit după aceea.

Când, seara, așezată pe pat, și-a ridicat din nou spre frunte o mână înceată și greoaie înainte de a-și întrerupe gestul pentru că, de fapt, n-o încerca nicio durere, avea să-și amintească brusc cum suferise când îl văzuse intrându-i în birou pe bărbatul acela discret, mărunt, cu un chip și o statură care nu se remarcau prin nimic.

Și nu mică i-a fost mirarea: de ce oare fusese cuprinsă de suferință, și nu de bucurie?

De ce, convinsă fiind că, după treizeci și doi de ani, revede pe cineva care o fermecase, avusese impresia că cineva voia s-o omoare?

Avocata Susane l-a ascultat îndelung pe Gilles Principaux, gândindu-se de mai multe ori: Te cunosc și-ți cunosc povestea, punând astfel cap la cap certitudinea că, odinioară, mai avusese de-a face cu bărbatul acesta, cu ceea ce știa, pentru că citise în ziare, despre marea nenorocire care îl împovăra.

Cât a durat întrevederea aceasta, el nu i-a îngăduit nici măcar o clipă să-și dea seama dacă își amintea că o mai întâlnise cândva, dacă nu cumva, poate, amintirea aceasta îndepărtată îi influențase decizia de a o căuta.

Căci cu ce dosare importante putea să se mândrească avocata Susane?

Ce anume, se întreba ea, putuse să-l împingă pe un bărbat cu bani, distrus, dar lucid, să o aleagă pe avocata Susane pentru a-i apăra nevasta, dacă nu, poate, o începătoșată, superstițioasă capitulare în fața clipelor luminoase pe care i le oferise viața?

Și totuși, Principaux n-a scos o vorbă despre motivele, chiar dacă încâlcite, chiar dacă prostești, pentru care o alesese.

A țintuit-o pe avocata Susane cu o privire la început piezișă și care a devenit din ce în ce mai îndrăzneață pe măsură ce-i răspundea la întrebări, iar avocata Susane nu a putut, în ciuda eforturilor sale, să discearnă în privirea aceasta care îi zăbovea pe față bănuiala unui: Te cunosc.

Cum nu putea să-l întrebe: De ce ați venit să mă vedeți pe mine, care nu sunt, în Bordeaux, o avocată celebră, și dată fiind gravitatea dosarului?, l-a informat că soția lui, Marlyne Principaux, anchetată, trebuia să accepte în mod oficial ca avocata Susane să o reprezinte.

Era ea de acord?

— Bineînțeles, i-a răspuns el cu o asemenea certitudine în glas, cu, dintr-odată, ceva atât de sec, de antipatic în trăsăturile-i crispate, încât avocata Susane s-a îndoit, preț de o clipă, că îl avea în față pe acela pe care nu-l uitase niciodată.

— De maestrul Lasserre, până acum avocatul soției mele, nu ne place nici mie, nici lui Marlyne, îi spusese Principaux încă de la început. Țin, așadar, să-l schimbăm, pentru binele lui Marlyne.

În clipa în care Principaux s-a ridicat să plece, l-a întrebat dacă locuise odinioară în cartierul Caudéran.

— Da, a zis el, în tinerețe, de ce?

I-a zâmbit atunci și tot chipul i s-a însuflețit, cuprins de o bucurie copilărească, brusc năpădit de un farmec pe care avocata Susane l-a remarcat cu atât mai multă grabă cu cât același chip i se păruse, cu doar un minut în urmă și spre marea ei dezamăgire, aproape respingător.

Dar de ce trebuia oare să se simtă dezamăgită că Principaux era acela de care își amintea sau că n-avea nimic de-a face cu toate acestea?

I-a răspuns, luată prin surprindere, că în copilărie cunoscuse o familie din Caudéran.

N-a avut nevoie să-l audă exclamând: Sunt multe ca să-și dea seama de absurditatea propriului ei răspuns.

Multă lume, într-adevăr, locuia în Caudéran.

Cine era, pentru ea, Gilles Principaux?

Cum să o știe, cum să se încreadă în această exaltantă, sfâșietoare, alarmantă intuiție că el fusese adolescentul de care odinioară ea se îndrăgostise pentru totdeauna, într-o casă din Caudéran pe care n-ar fi fost în stare să o recunoască astăzi?

Avocata Susane și-a dat seama că se bâlbâie.

— Cum se numea familia respectivă? a întrebat-o Principaux, părând să aștepte cu însuflețire răspunsul, de parcă se bucura deja de o legătură pe care cu siguranță avea să o stabilească între oamenii aceia și el însuși, ba chiar, i-a trecut ei prin minte, de parcă s-ar fi bucurat la perspectiva că, la nevoie, va trebui să născocească și să facă în așa fel încât să fie plauzibilă o legătură între familia aceea și el însuși, ca să-i ofere avocatei Susane plăcerea unei complicități, a unei conexiuni între toate lucrurile.

— Nu știu, adică nu mai știu, a murmurat avocata Susane.

Într-un sfârșit i-a spus, reluându-și tonul profesional, că aștepta scrisoarea doamnei Principaux care avea să o desemneze ca avocată a apărării.

I-a deschis ușa, s-a dat la o parte ca să-l lase să iasă.

Atunci el s-a sprijinit de tocul ușii și, cu un glas stins, cavernos, i-a șoptit:

— Doar dumneavoastră ne puteți salva.

Mai târziu, avocata Susane avea să se îndoiască de propria-i memorie, fără să se poată hotărî dacă spusese: „să ne salvați“ ori „să mă salvați“.

Bărbatul a adăugat ceva banal, de genul:

— O să ne scoateți din coșmarul acesta, nu-i așa?

Ceea ce, firește, a mirat-o pe avocata Susane.

Nu avea cum să nu-i înțeleagă speranța că poate urma să scape de consecințele unei cumplite erori judiciare, ale unei înfiorătoare confuzii.

Dar, în cazul acesta precis, coșmarul nu era rezultatul niciunei confuzii, al niciunei încurcături, era însăși viața acestui om, iar faptele care distrugeau viața aceasta avuseseră loc și nu puteau fi anulate, fiindcă morții n-aveau să-i dispară din vis ca să se mai nască încă o dată.

Principaux, și-a spus ea, voia deci să fie trezit?

Chiar credea el că, în viața lui de apoi, într-o dimineață limpede și diafană, copiii aveau să-i iasă iarăși în întâmpinare, teferi, veseli și nevinovați?

De care vis anume voia el, mulțumită avocatei Susane, să-și afle scăparea?

Când s-a întors acasă în seara aceea, tramvaiul nu mai circula din cauza ploilor și a poleiului.

Chiar și în ajun, când și-a simțit pantofii alunecând pe caldarâmul înghețat, primul ei gând s-a îndreptat spre Sharon.

Sper că a reușit să prindă tramvaiul, și-a spus avocata Susane căreia nu-i plăcea s-o vadă pe menajera ei plecând cu bicicleta, în noaptea geroasă.

Dar în seara aceea nu s-a gândit la Sharon, preocupată cum era să-și aducă aminte de fiecare detaliu al vizitei lui Principaux, cuprinsă de spaimă la constatarea că anumite cuvinte rostite de el nu i se fixaseră cu precizie în memorie (spusese el oare „nevasta mea“ ori „soția mea“, rostise el oare numele acesteia sau avocata Susane avea impresia că și-l amintește pentru că dăduse peste numele de Marlyne în ziar?) și grăbită să ajungă în apartament ca să noteze tot ce-i rămăsese în minte.

Cine era Gilles Principaux pentru ea?

Astfel că, atunci când a deschis ușa, când a descoperit holul, camera de zi, bucătăria cu toate luminile ostentativ aprinse, a avut o tresărire de groază, fiindcă uitase că Sharon, poate, avea să fie tot acolo în ciuda tramvaiului care nu mai circula și în ciuda faptului că avocata Susane îi spusese mereu că poate să se ducă acasă când vrea, indiferent dacă și-a terminat sau nu treaba (atât de puțină, în fond).

Avocata Susane îi spusese mereu sau îi dăduse de înțeles lui Sharon că prefera să o știe văzându-și liniștită de copiii ei, ajutându-i la lecții și gândindu-se la viitorul lor decât să o găsească acasă la ea la o oră târzie.

Mă deranjează, nu îndrăznea avocata Susane să-i spună, că ai impresia că e musai să cureți o cadă în care eu nu fac niciodată baie, să speli în fiecare săptămână niște geamuri curate dincolo de care, de altfel, privirea nu mi se îndreaptă niciodată și o toaletă pe care o curăț cu mare migală în fiecare zi pentru ca tu să nu trebuiască să înduri nici cel mai neînsemnat contact cu intimitatea mea, da, nu îndrăznea să-i spună avocata Susane, tare mă mai deranjează că îmi respecți neabătut dorința de a angaja pe cineva care să aibă grijă de căminul meu și că, cinstită fiind, faci cum faci și petreci ore desăvârșind ca o maniacă ceea ce eu am îndeplinit deja din decență, din pudoare, mă deranjează, da, nu putea să-i spună lui Sharon avocata Susane care nu simțise niciodată până atunci nevoia de a avea o femeie la menaj, care nutrea chiar, împotriva unei asemenea nevoi, o prejudecată de netăgăduit.

Sharon, te-am angajat fiindcă sunt o militantă, ca să te ajut și ca să sprijin o cauză pe care o apăr, așa că nu e necesar ca, în ceea ce mă privește, să fii meticuloasă, integră, ireproșabilă, de parcă te-ai putea teme că n-am să fiu mulțumită de tine, voi fi mereu mulțumită de tine, Sharon, fiindcă adevărul e că nu-ți cer nimic, nu-i spunea avocata Susane, și din decență, deși de o altă natură.

Inima-i surprinsă nu i se liniștise când Sharon i-a venit în întâmpinare pe hol.

După cum îi era obiceiul, avocata Susane a îmbrățișat-o ușor, și-a simțit inima bătând lângă pieptul mut, calm, imperturbabil al lui

Sharon care nu lăsa niciodată să se vadă, mereu puternică, fatalistă și veselă, că viața ei ar fi putut să fie mai grea decât cea a avocatei Susane.

Ba chiar, i se părea uneori acesteia că Sharon o compătimea.

În orice caz, avocata Susane reușise să facă din presupunerea aceasta un prilej de glumă atunci când era invitată undeva la masă și, își spunea ea, era nevoită, fiindcă nu era niciodată gazdă, să-și facă numărul povestind întâmplări pline de haz.

Și se apuca atunci să spună, cu înflăcărare și cinism, în zeflemea și cu mâhnire:

— Imaginați-vă că Sharon a mea nu mă invidiază deloc, ba chiar dimpotrivă!

Și prietenii ei râdeau, iar apoi, cu gravitate, se prefăceau că încearcă să analizeze motivele care o împiedicau pe Sharon să-și dea seama cât de mult o întrecea avocata Susane în ceea ce privește fericirea, care o împiedicau pe Sharon să priceapă că ar fi trebuit să năzuiască să fie mai degrabă avocata Susane decât ea însăși, de undeva din insulele Mauritius, fără permis de ședere, purtând în suflet bucuria, dar și povara reprezentată de doi copii cu un viitor nesigur și de un soț a cărui adâncă depresie o întrezărea avocata Susane.

Și totuși, nu erau toate acestea simple speculații?

Căci Sharon nu-i arăta niciodată decât un chip senin, iar inima îi bătea tihnit și aproape imperceptibil atunci când avocata Susane o strângea la piept, propria ei inimă sălbatică încercând zadarnic s-o pervertească pe aceea a lui Sharon, să o aducă la nivelul ei de înflăcărare și de revoltă — cu ce scop?

Avocata Susane n-ar fi știut s-o spună.

— Sharon, trebuia să te duci acasă, în seara asta nu mai circulă niciun tramvai.

Avocata Susane a stins risipa de lumini din tavan.

Sharon, nu-i nevoie să aprinzi toate luminile din apartament, încă un lucru pe care nu i-l spunea avocata Susane, căci dovada aceasta de respect față de mine, solicitudinea pe care crezi că trebuie s-o arăți față de șefa ta care se întoarce târziu și obosită luminându-i din plin apariția nu sunt pe potriva firii mele cumpătate, chibzuite, moderate în cele mai mărunte fapte ale vieții de zi cu zi, nu, Sharon, serios, nu mai aprinde decât becurile de care ai absolută nevoie când lucrezi, nu i-ar spune niciodată, în veci de veci, avocata Susane.

Îi era așa de drag de Sharon, încât considera că aceste mici neplăceri nu meritau riscul de a vedea în privirea de un verde-cenușiu a tinerei umbra unei dezamăgiri sau a unei neliniști

oarecare.

Că Sharon ar fi putut să se teamă de ceva, orice, venit de la ea, iată ce o apăsa pe avocata Susane.

Lucrez pentru tine, Sharon, nu te voi jigni niciodată câtuși de puțin și nu-ți dau niciun ordin, spunea fără să vorbească avocata Susane în speranța că gândurile acestea, caritabile, năvalnice, înflăcărate, aveau să-i iasă din minte ca niște icre într-un cuib de spumă: și atunci, chiar visurile lui Sharon, trăirile ei imposibil de aflat urmau să se unească cu tăcutele declarații ale avocatei Susane, iar pe ea avea s-o încerce, poate, speranța, rezultatul contopirii virginale, negrăite ale fricii și încrederii.

N-o să te las niciodată de izbelițe, Sharon, crede-mă, gândea cu tărie avocata Susane.

— Te duc acasă, i-a spus ea lui Sharon.

A adăugat, văzând-o că se îngrijorează brusc:

— Ți-am spus adineauri, tramvaiul nu mai circulă, au înghețat șinele.

— Nu se poate, mulțumesc, am bicicleta cu mine, n-o putem băga în mașină, a strigat Sharon.

De ce îi dădea de multe ori impresia avocatei Susane că nu voia niciun fel de legătură în afara pereților apartamentului?

Credea ea cumva și îi era teamă (și de ce oare?) că avocata Susane voia să-i devină prietenă?

Avocata Susane nici că năzuia la așa ceva.

Dar i se întâmplase, o dată, să o întâlnească pe Sharon cu copiii ei într-un hipermarket de la Lac, iar faptul că Sharon, într-un mod foarte evident, se prefăcuse că nu o vede o jignise.

Sharon, nu te paște nicio primejdie dacă accepți să mă recunoști, să mă saluți, să mi-i prezinți pe copiii tăi care sunt la fel de fermecători și de frumoși ca tine, cum aș putea eu să vă fac rău, cum aș putea eu să-mi doresc vreodată să vă prind în mrejele unui blestem?

N-am niciun interes, Sharon, să te angajez, mă costă bani și nu-mi place să fiu slujită.

Vreau pur și simplu, Sharon, să fac, în felul meu, bine.

Avocata Susane și-a scos haina acoperită de picături înghețate, a agățat-o în cuierul de la intrare înainte ca Sharon să apuce să i-o ia.

Tânăra, minionă, cu chipul, umerii, șoldurile înguste, de parcă ar fi hotărât să nu ocupe în lume decât un loc foarte strâmt, se uita la avocata Susane, care era înaltă și trupeșă, impunătoare și sigură, cu privirea ei cenușiu-albăstrie și blândă, chinuită.

— Te duc acasă cu mașina, a zis cu prudență avocata Susane, iar mâine-dimineață iei tramvaiul și vii după bicicletă.

— Nu! a strigat Sharon cu un soi de sălbatică, implacabilă

disperare care a descumpănit-o pe avocata Susane. Așa nu-mi convine, a mai spus Sharon rostind rar cuvintele, dar mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc.

Avocata Susane a ridicat mâna, împăciuitoare și umilă, teribil de încurcată.

Apoi, incidentul fiind dat uitării (mai puțin de avocata Susane, a cărei minte sucită avea tendința să-și amintească întruna de lucruri fără nicio importanță și să înlăture cele mai plăcute amintiri), Sharon s-a apucat, cu o bucurie prefăcută-n glas, să-i descrie avocatei Susane ce reușise ea să facă de-a lungul zilei de lucru în apartamentul acesta de pe strada Vital-Carles care, nu încape îndoială, pare impunător (parchet Chevron, șemineu din secolul al șaptesprezecelea, ferestre înalte, franțuzești), dar cu o suprafață redusă, patruzeci de metri pătrați, smulși probabil dintr-o locuință vastă, împărțită cândva ca să poată fi vândută mai avantajos.

Avocata Susane știa că n-avea niciun motiv rațional care să susțină prezența la ea acasă a unei Sharon energice, pline de zel și cutezanță, hotărâtă să demonstreze că forța ei de muncă era exploatată în mod util, ba chiar necesar.

Avocata Susane știa că nu are nevoie de vigoarea, de tinerețea, de aptitudinile lui Sharon, știa prea bine că toate aceste calități se iroseau acasă la ea unde, pur și simplu, nu era nimic de făcut.

Dar cum să procedeze altfel?

Se ocupa de dosarul lui Sharon, de cererea depusă pentru un permis de ședere pentru întreaga familie.

— Ei bine, atunci, pe mâine, i-a spus ea. Mulțumesc, Sharon, să ai grijă cum mergi cu bicicleta.

A înhățat dintr-odată mâna mică a lui Sharon, a tras-o spre ea și i-a șoptit:

— Știi, o să am un caz important. O femeie care și-a ucis cei trei copii, mici de tot, trei copilași, înțelegi tu.

Sharon și-a tras mâna cu un gest brusc, făcând în același timp un salt în spate ca să se apere de avocata Susane, de răsuflarea, de cuvintele, de, poate, ciudata ei înflăcărare.

— E groaznic, a murmurat ea cu o voce plină de scârbă și de răceală.

Și îți puteai închipui la fel de limpede că, închizând ochii, și-ar fi astupat urechile cu mâinile: O, nu vreau să mai aud așa ceva! S-a răsucit, și-a luat haina din cuier, s-a aplecat să-și pună cizmele îmblănite.

Avocata Susane a băgat atunci de seamă că gulerul subțire al hainei de altfel nu prea groase nu proteja gâtul lui Sharon, atât de fin, tremurător și cu pielea aurie.

S-a repezit în camera ei de unde s-a întors cu o eșarfă cărămizie din cașmir.

Era un cadou de la mama ei, avocata Susane nu o purtase niciodată, prea nesigură de propria-i strălucire ca să-și afișeze o asemenea vâlvătaie la gât.

Fără să scoată o vorbă, a legat-o la gâtul lui Sharon.

Nu-ți spun nimic, pentru că nu vreau, Sharon, să-mi refuzi eșarfa, nu vreau să avem discuții în legătură cu faptul că ai putea să răcești ducându-te cu bicicleta până acasă la tine, în Lormont.

Sharon n-a scos nici ea vreo vorbă, lăsându-i-se în voie ca o copilă neputincioasă condamnată să îndure inexplicabila violență a adulților, iar avocata Susane putea sau credea că simte sub degete, pe când lega cele două capete ale eșarfei la gâtul lui Sharon, cum silueta firavă a tinerei tremură de groază ori de scârbă.

Cu numai o zi în urmă, s-ar fi simțit profund jignită.

Ce anume din mine, Sharon, te împiedică să mă iubești, deși mă port cu tine cu cel mai mare respect și mă ocup cu generozitate de cazul tău, din moment ce n-ai să mă plătești pentru ceea ce fac? Nu-ți trece prin minte, Sharon, că aș fi putut, ca să accept să mă ocup de dosarul tău, să cer să fiu plătită și că ai fi rămas singură și dezorientată, nici bani nu ai, că nu mi-aș fi luat eu în cârcă problema ta și că mi-aș fi văzut de ale mele? Cum poți tu, Sharon, să n-ai habar cum stă treaba? Cum poți să fii atât de curajoasă și de ușuratică, migăloasă și ingrată, impresionabilă în general și atât de dură în ceea ce mă privește? Nu sunt eu oare, Sharon, o femeie la fel ca tine?

Da, cu numai o zi în urmă, comportamentul lui Sharon ar fi afectat-o atât de tare, că ar fi mâncat cu ciudă și necaz cina pregătită de angajata ei.

Ar fi înghițit amărăciune, tristețe, o farfurie de lacrimi, ale sale, rușinoase și umilitoare, fără să fie atunci în stare să savureze alimentele pe care Sharon știa să le pregătească într-un mod delicios, prea tulburată până și să se consoleze gândindu-se că Sharon n-ar fi putut să gătească astfel pentru cineva pe care îl ura — prin urmare, Sharon n-avea cum s-o urască, iar avocata Susane era proastă și mult prea sensibilă.

În seara aceea, cu calm, a lăsat-o pe Sharon să plece în stilul ei furișat, ostil, încordat, de parcă s-ar fi petrecut între ele un conflict grav, trecut sub tăcere.

A închis ușa și gândurile i s-au îndepărtat imediat, răzlețe, de Sharon.

Și-a încălzit orezul prăjit, creveții cu ghimbir, porcul cu usturoi și morcovii foarte fragezi.

Și în vreme ce, gândindu-se la Principaux, o uitase pe Sharon sau mai degrabă o alungase pe Sharon într-un colț al minții sale

unde nimic nu era o povară, a savurat mâncarea, lucru ce i se întâmpla rar.

Cu toate acestea și în ciuda faptului că se bucurase întotdeauna de un somn bun, în noaptea aceea a trezit-o o întrebare care avea s-o sâcâie întruna: de ce apela Principaux la ea, de unde o cunoștea?

Ce să înțeleagă din alegerea aceasta, că Principaux își dorea ca soția lui să fie cât mai bine apărată sau, dimpotrivă, că nutrea perfida intenție de a nu-i asigura o asemenea apărare?

Căci avocata Susane nu-și deschisese cabinetul decât în urmă cu un an, avusese deocamdată puțini clienți, cazuri lipsite de însemnătate.

Dacă ar fi fost în locul lui Principaux, și-a spus ea, ar fi apelat la Avocatul sau Avocata X, ale căror succese în dosarele dificile erau cunoscute de toată lumea, și cu siguranță nu la obscura avocată Susane care, deși în vârstă de patruzeci și doi de ani, putea să pară o novice.

Orice avocat faimos ar fi acceptat cu încântare s-o apere pe Marlyne Principaux, în vreme ce avocata Susane, fiind la curent cu povestea, ar fi trebuit să se mulțumească să tânjească după un asemenea caz.

Cine era Gilles Principaux pentru ea?

Cine era avocata Susane pentru Gilles Principaux?

Aveau ei oare, se întreba ea, aceleași amintiri sau nici el, nici ea nu erau persoana de care fiecare credea că-și amintește?

Cu puțin înainte de zori, în clipa când adormea la loc pentru nici măcar două ceasuri, i-a venit în minte imaginea firavei Sharon pedalând spre Lormont pe drumurile cu polei, grăbindu-se să ajungă într-o casă al cărei stâlp era, după cum i se părea avocatei Susane.

Și atunci nu s-a putut împiedica să și-o închipuie pe Sharon căzută la pământ, cu sângele curgându-i din cap și îmbibând eșarfa cărămizie care avea să stea drept mărturie pentru neomenia avocatei Susane — căci o patroană grijulie n-ar fi insistat ea oare să-și țină angajata la adăpost, s-ar fi mulțumit să-i lege o eșarfă de gât ca s-o arunce cât colo pe niște drumuri periculoase?

Avocata Susane s-a răsucit de mai multe ori în pat.

Își construia propria apărare: Voiam să rămână, așa cum am și insistat, dar a refuzat cu un aer de părea că preferă să moară decât să…

Nimeni n-avea să creadă o asemenea versiune, urma să se compromită, s-a gândit avocata Susane cuprinsă de un sentiment de tristețe și de neputință care i-a impregnat visele până dimineața.

Apoi, la ora opt, era din nou afară, tot în întuneric, luptându-se

cu vântul înghețat până la parcarea Tourny unde își lăsa mașina.

Avocata Susane se străduia cu o oarecare cochetărie să le dea de înțeles prietenilor că nu-i păsa cine știe ce de valoarea mașinii sale, că-i convenea de minune să conducă o rablă de Twingo veche de douăzeci de ani, ba chiar că-i făcea plăcere să se arate indiferentă la niște chestiuni de prestigiu atât de convenționale.

Avocata Susane n-avea nimic împotrivă ca prietenii ei să și-o imagineze astfel: liberă, nebunatică, deschisă la minte — sperând în străfundul sufletului că asemenea evaluări aveau până la urmă să o modeleze, să o silească să se adapteze și că avea să devină realmente o femeie cu un farmec ușor excentric.

Avocata Susane știa că își făcea, în privința aceasta, iluzii. Visa să își permită să-și cumpere o mașină frumoasă, mare, impresionantă.

Se săturase de vechea și simpatica ei Twingo și, de altfel, simțea că părinților ei nu prea le convenea că avea încă o asemenea mașină în timp ce ei o voiau prosperă, pentru că așa li se înfățișa ea lor, așa le povestea că o duce (*o, cât de tare îi iubea!*).

Părinții ei locuiau în orășelul La Réole, unde avocata Susane își petrecuse copilăria și adolescența.

Domnul Susane, angajat la primărie, consimțise ca singura lui fată să se apuce de o facultate numai pentru că, din punctul lui de vedere, fusese evident că ea avea să devină funcționară, iar plăcerea lui, delicata lui fanfaronadă de om modest constase în a spune în privința aceasta:

— Într-o bună zi, o să-mi fie șefă la serviciu, o să mă comande!

Avocatei Susane i se păruse întotdeauna că, blând și amabil cum era, taică-său nu putea să-și imagineze o reușită mai însemnată decât aceea a unei fete care să îndrume munca unor bărbați de soiul său.

Spunea cu plăcere, mândru și smerit:

— Știe mai multe decât noi.

O ambiție mai vastă, tulbure, chinuită o împinsese pe doamna Susane să supravegheze cât mai îndeaproape cu putință studiile fiică-sii, încurajând-o, impulsionând-o, deși, în tinerețe, avocata Susane mai degrabă suferise din pricina tendinței sale de a munci în exces, deși nu avusese defel nevoie să fie nici încurajată, nici impulsionată, deși ar fi preferat să fie domolită, înfrânată în truda ei frenetică și deși încurajările doamnei Susane, pline de grijă și tandrețe, dar și inconsistente (căci nu putea să priceapă ce învăța fiică-sa, nu se raporta la studiile ei decât cu spaimă), o duseseră adesea în pragul epuizării nervoase.

Avocata Susane simțise atunci, cu necaz și cu neliniște, că nu

mare lucru (nesfârșita dragoste pe care le-o purta? orgoliul ei?) o ținea să nu se prăbușească în acel ceva de care se temea maică-sa și de care se străduia atât de tare s-o ferească: să-și abandoneze frumoasele năzuințe și să aleagă niște studii mediocre, conforme cu destinul său social.

Cât de mult îi iubea!

Uneori, iubirea aceasta o durea atât de tare!

O înțelegeau atât de profund și totuși atât de anapoda la nivelul la care avocata Susane își dorea să fie înțeleasă — în slăbiciunile sale de zi cu zi, pe care ei nu le vedeau, în temerile sale, pe care nu și le puteau imagina!

Cât de mult îi iubea, iubirea aceasta o durea atât de tare uneori, încât visa, amărâtă, nefericită și vinovată, că o să moară!

Și pentru că îi iubea atât de mult, cum să facă altfel decât să-i mintă sau, măcar, să le prezinte o versiune plină de farmec a vieții sale, a lumii în general, ca să-i cruțe de durerea adevărului?

Și totuși, cine erau ei, își zicea avocata Susane, ca să fie cruțați de durerea adevărului, ca să fie protejați de feluritele lor ignoranțe, lenevii și alte milostiviri religioase în legătură cu viața aspră și adevărată?

Îi era câteodată ciudă pe ei fiindcă făceau parte dintre oamenii aceia pe care trebuie să-i cruți, să-i ferești de necazuri pentru simplul motiv că sunt buni la suflet și emotivi.

Dați-i un liman inimii mele chinuite, alinați-mă, lăsați-mă să mă plâng și deslușiți semnele unei mâhniri care mă roade și de care eu însămi nu am habar — veniți-mi în ajutor așa cum o fac părinții grijulii!

Toți părinții binevoitori pe care îi cunoștea avocata Susane își priveau copiii adulți într-un fel lipsit de iluzii.

Le stăteau alături pragmatici și cutezători, cu brațul mereu pregătit pentru o eventuală cădere, fără sfaturi de dat, iar în această relație nu era defel loc pentru dezamăgire, nici pentru a o simți, nici pentru a o exprima.

În timp ce ea, avocata Susane, nu uita niciodată că o informație spusă cu gândul aiurea în fața lor, o doleanță, un regret oarecare puteau să le transforme chipurile deschise și zâmbitoare, cinstite și pure în niște măști ale spaimei.

În fața unei asemenea nesăbuințe, o copleșeau nerăbdarea și apoi, imediat, mila.

Îi liniștea, gândindu-se: Dar când o să mă liniștiți voi pe mine? Iubire să fie oare aceasta, de-mi interziceți, tocmai în numele ei, să vă împărtășesc neputințele mele?

Dar cât de mult o iubeau, ea o știa!

Nu li se întâmpla oare ca, în dragostea lor nemărginită, să-și

dorească uneori să-și mai tragă sufletul de la atâta iubire, să-și dorească uneori ca avocata Susane să dispară?

Își spunea că ar fi înțeles totul pe deplin.

În dimineața aceea, o dimineață rece și scăldată în lumină, pe când se îndrepta spre La Réole pe o autostradă unde circulau o mulțime de mașini mult mai puternice decât a ei și avea impresia că trebuie să se facă mică de tot pe banda din dreapta ca să-i lase să-și desfășoare superioritatea autoproclamată, se gândea iarăși că, dacă n-ar fi fost tărășenia aceasta cu mașina care o împiedica să trișeze, domnul și doamna Susane ar fi fost foarte dispuși să se convingă că fata lor avea o carieră înfloritoare.

Putea să le povestească ce voia ea.

Lucrase într-un cabinet important din Bordeaux și apoi, cu doi ani în urmă, se hotărâse să și-l înființeze pe al său, să se lanseze, cum spuneau părinții ei, fără să aibă nici cea mai vagă idee ce ar fi trebuit să gândească despre o asemenea inițiativă.

Aveau încredere în mașina ei, avocata Susane o știa.

Modelele și marca erau pentru ei etalonul indiscutabil al reușitei ori eșecului. Aveau dreptate, aveau dreptate!

Avocatei Susane îi era rușine că voia să-și schimbe mașina.

Simțea totuși că stima pe care și-o purta avea să fie și mai mare, din moment ce părinții ei urmau s-o iubească încă și mai mult.

Deși nu știau nimic, nu pricepeau nimic, vedeau adevărul prin ceața gândirii lor: cabinetul avocatei Susane nu o ducea prea bine.

Nu era oare firesc ca, dezamăgiți cum alți părinți ca ei nu îndrăzneau să fie, să-i arate avocatei Susane o tandrețe ce-și pierduse însuflețirea și să se uite la vechea ei Twingo cu jenă, ca la, se gândea avocata Susane, niște haine murdare, semnul că fata lor nu-și ducea viața cu rigoarea pe care ei i-o transmiseseră?

A parcat pe cheiuri, îndeajuns de departe ca ei să nu-i vadă mașina de la fereastră (li se întâmpla să mai uite de problema aceasta când nu o aveau sub ochi), apoi a urcat anevoie treptele care duceau în orașul vechi.

A mers pe străzi înguste și întunecate.

Zorii cenușii se deslușeau cu greu de beznă.

Casa părinților ei se afla într-o fundătură mărginită de un zid înalt de piatră — casa aceasta atât de iubită, această casă fără pereche a luminoasei sale copilării!

Noțiunea de cămin perfect se înfiripase chiar aici în mintea avocatei Susane, iar apoi iradiase spre toate fibrele ființei sale în timpul adolescenței petrecute în locurile acestea care, ajunsese ea până la urmă să înțeleagă, erau totuși prea puțin râvnite, jilave, strâmte, întunecate.

Până în ziua în care o însoțise pe maică-sa într-o anumită casă din Caudéran, locuința ei din La Réole fusese pentru ea un spațiu fermecat.

Îi plăcuse la fel de mult după întoarcerea din Caudéran, dar percepuse, cu ochii care i se deschiseseră brusc, că și alte case erau niște spații fermecate, înzestrate cu o considerabilă, dar diferită intensitate.

Cine era Gilles Principaux pentru ea?

Cum de putuse Principaux să iasă dintr-un încântător Caudéran ca să se trezească în scena de coșmar a cărei relatare o citise în presă?

Și dacă, s-a întrebat ea brusc ciocănind la ușa părinților ei, coșmarul se înfiripase din toată această minune și dacă Principaux o alesese tocmai pe soția care trebuia să-l pedepsească deoarece crescuse într-o lume de basm?

Dar ea, avocata Susane, nu cumva se înșela în privința individului? *Cine era Gilles Principaux în povestea ei?*

E în mare întrebarea pe care i-a pus-o doamnei Susane după ce și-au băut cafelele și după ce și-a încredințat părinții surprinși de vizita ei că o ducea cum nu se poate mai bine.

În bucătărioara care dădea spre fundătură, sub lumina tulbure a plafonierei din sticlă verde și fier forjat, se simțea cu sufletul împăcat și stăpână pe timpul ei ca de fiecare dată când trecea din nou pragul casei, deși văzuse obișnuita licărire de teamă străbătând privirea părinților ei atunci când intrase.

Păreau să-i spună, încurcați și agitați: Suntem bine, suntem liniștiți, nu vrem să ne dai cine știe ce veste neplăcută și totuși e de datoria noastră să te primim, să avem parte de vești proaste, dar e un lucru pe care nu-l vrem, îl respingem din toate puterile noastre, iată de ce n-am făcut decât un copil, pe tine pe care te iubim, dar de la care ne-am dori uneori să nu primim nicio veste, de frică să nu fie una rea. Astfel că uneori râvnim la o anumită pace a minții: cea a cuplurilor unite care au avut înțelepciunea (ori care s-au resemnat cu înțelepciune) să nu facă mai mulți copii prin care pot întotdeauna să vină veștile proaste sau dezamăgirile, ba chiar aberațiile și relatările unor scene de coșmar, iar copila aceasta brusc străină, rodul acesta al dorinței și al trufiei noastre, ne face să ne gândim cu amărăciune: Nimic nu ne silea, am fost slabi și îngâmfați și iat-o pe femeia aceasta, fiica noastră, dând buzna la noi acasă în zorii unei zile de iarnă ca să ne anunțe ceva care poate ne va alunga pentru totdeauna tihna.

Avocata Susane avea să-și aducă aminte că, prefăcându-se că nu vede că maică-sa începe să se poarte cu băgare de seamă, i-a spus

ceva de genul (ton glumeț, glas ușuratic):

— Mamă, îți amintești, am mers cândva cu tine într-o casă din Caudéran în care munceai, era într-o miercuri și n-ai avut de ales, m-ai luat cu tine, aveam, cred, vreo zece ani.

— Nu știu, nu-mi aduc aminte, a răspuns cu încetineală doamna Susane.

Cu o expresie teatrală, și-a dat ochii peste cap uitându-se la plafoniera de sticlă și la lumina rece, verzuie, prefăcându-se că încearcă să-și amintească, ținându-și buzele ca să arate că se străduia și în același timp era nedumerită.

— Am muncit în multe case din Bordeaux, știi, am ajuns să încurc totul.

— Da, bineînțeles, a zis avocata Susane. Pe oamenii aceia îi chema, poate, Principaux.

— Principaux ca pe femeia aceea care…?

— Da. Mă întrebam și eu așa dacă nu cumva era aceeași familie…

Avocatei Susane nu i se întâmplase niciodată să aștepte un răspuns cu atâta speranță și teamă, neștiind ce anume voia să audă.

Și totuși, probabil că, undeva în străfundul sufletului, știa, căci s-a simțit dezamăgită când, categorică, mărginită, fără să cedeze la nicio presiune, doamna Susane a asigurat-o că nu-și amintește să fi muncit pentru familia Principaux.

— Nu s-ar putea oare, a îndrăznit avocata Susane, să fi uitat complet numele unora dintre cei pentru care ai lucrat?

— Cu siguranță, a bombănit doamna Susane, cum vrei tu să-mi amintesc de toți și de ce să fac un asemenea efort, crezi tu oare că ei își amintesc de numele meu?

— Atunci, e posibil să fi lucrat în casa familiei Principaux, din Caudéran, și să nu-ți amintești?

Copleșită de neputință, avocata Susane aproape implora.

Încerca să provoace un adevăr care să fie pe potriva a ceea ce venise pe ascuns să caute și fără să fie sigură că acesta avea să-i facă bine.

Iar doamna Susane rezista fără să se ascundă, hotărâtă să nu-și aducă aminte de numele acesta de Principaux dacă, într-adevăr, despre el era vorba.

Dar în ce măsură nu și-l amintea tocmai pentru că simțea că fiică-sa voia cu patimă ca ea să și-l amintească?

Avocata Susane era sceptică.

Și atunci nu s-a mai controlat, și-a abandonat vocea mincinoasă, vocea ei apăsat dezinvoltă, a acceptat ca tonul relatării sale să corespundă emoției care o făcea brusc să transpire și să tremure sub plafoniera de sticlă, ajungând să gâfâie ca o căprioară hăituită.

Povestea ei era totuși veselă, se gândea.

Se vedea respirând cu greu, înfierbântată și în același timp înghețată, de parcă nu i-ar fi fost ușor să povestească despre momentul cel mai fericit al vieții sale.

Doamna Susane o observa cu mare atenție, cu nesaț și teamă, părând totuși, poate, că-i dă dreptate.

Prima oară a întrerupt-o pe avocata Susane exclamând:

— E adevărat, da, casa aceea era minunată!

Apoi a doua oară, aproape strigând:

— Tare mi-a mai plăcut de oamenii aceia, erau nemaipomeniți.

A adăugat atunci, ușor jignită în pudoarea ei lingvistică, cu un pic de sfidare, de bravură, voind să fie cinstită:

— Erau bunătatea întruchipată, nu-i așa?

Avocata Susane s-a surprins căutându-i nod în papură (și totuși, ce nu obținuse deja de la o doamnă Susane atât de discretă!).

A ținut să precizeze că familia aceea din Caudéran, al cărei nume nu era poate Principaux, păruse fără îndoială mai degrabă fascinantă decât bună.

— Dar rezultatul e același, a spus doamna Susane, au fost buni, au fost admirabili și foarte, foarte binevoitori, nu?

— Ne-au luat mințile, a zis avocata Susane râzând ușor, dar fără veselie.

Așa și-a încheiat ea povestea.

Maică-sa a șoptit atunci, zâmbind ca pentru sine:

— Am pătruns în casa aceea ca într-o pădure fermecată.

— Ce tot bălmăjești acolo? a bombănit domnul Susane.

Nu scosese încă niciun cuvânt.

Avocata Susane și-a adus aminte: nu-i plăceau misterele, se simțea umilit de tot ce era straniu.

Dezaproba aplecarea spre paradoxurile existenței, întâmplările ciudate, spre speculații și reverie.

Era totuși blând și amabil, iar avocata Susane, singura odraslă a acestui bărbat, nu-și putea aminti nici măcar o dată când s-o fi repezit sau certat fără motiv.

Cât de mult îl iubea!

Și tocmai pentru că îl iubea atât pe tatăl acesta cu picioarele pe pământ se silise ea să zâmbească atunci când doamna Susane spusese „pădure fermecată“, sperând că zâmbetul acela șters și amabil avea să-l liniștească pe taică-său în legătură cu faptul că ea era de partea lui, acolo unde domnea rațiunea.

Dar își repeta, tulburată: chiar așa era, era pădurea fermecată, era locul unde bucuria simplă și pură ne subjuga în mod miraculos.

— Ai putea să găsești, a întrebat-o ea pe doamna Susane, casa din

Caudéran? Îți amintești adresa?

Maică-sa a dat din cap, cu mâhnire.

— Știi, n-am fost acolo decât o dată.

Apoi, adresându-se domnului Susane cu un aer de sfidare umilă, i-a povestit ziua aceea de iarnă, cu vreo treizeci de ani în urmă, când se dusese să calce rufe la oamenii aceia din Caudéran de al căror nume nu-și mai amintea, despre care uitase totul, cum le erau casa, chipul, cuvintele și înfățișarea, dar niciodată bunăvoința cu care o primiseră (căci, într-adevăr, se simțise tratată ca un musafir de către cuplul acesta, deși venise doar pentru o zi în locul menajerei lor).

Călcase rufele în bucătărie, niște haine elegante și moi foarte puțin șifonate de parcă așa ar fi vrut ele să fie din amabilitate față de ea, iar bucătăria i se păruse o replică grațioasă a propriei sale bucătării, nu pentru că i-ar fi semănat, ci pentru că încăperea, înzestrată și ea cu intenții generoase, o întâmpinase cu multă căldură și curtoazie, îi spusese: Ești aici ca acasă, iar doamna Susane încuviințase fără să aibă nici măcar umbra unui gând ascuns plin de sarcasm, ea care, muncind prin casele altora încă din adolescență, obișnuia să vorbească despre angajatorii săi pe un ton de amară zeflemea.

Era aproape o manie, recunoștea ea, căci nu mai făcea nicio deosebire între cei buni și cei răi, îi amesteca pe toți la un loc în marea oală a înverșunatei sale batjocuri.

— Dar ei nu, niciodată, a afirmat doamna Susane uitându-se țintă la soțul ei de parcă ar fi vrut să-l împiedice s-o contrazică.

Femeia din Caudéran îi oferise o cafea și, pentru micuța care o însoțea, un suc de portocale, iar bărbatul ieșise din birou ca să o salute și să-i ureze bun-venit.

Așa cum singură o mărturisea, doamna Susane ar fi fost jenată de toate acestea dacă nu ar fi priceput încă de la început că amabilitatea cuplului făcea parte din personalitatea lor, că nu jucau un rol arătându-se încântați de prezența ei, dar că așa erau realmente în răstimpul în care erau nevoiți să împace prezența acestei femei și a fiicei sale în casă cu propria lor prezență, ca niște câini de ispravă, a explicat doamna Susane cu seriozitate, care se bucură când văd lume, deși îi vor fi dat cu totul uitării pe musafiri imediat după plecarea acestora.

Iată, da, a spus doamna Susane în cele din urmă, efemerii ei patroni din Caudéran manifestaseră pur și simplu o plăcere de a o avea la ei acasă pe care nu o mai întâlnise nicăieri altundeva.

La aceasta se adăuga mărinimia lor: pentru ceea ce muncise, îi dăduseră de două ori mai mult decât cerea ea de obicei, fără să i-o spună, fără să-i atragă atenția asupra acestui fapt, într-un elan la fel

de onest și, aproape, la fel de pur ca acela care o împinsese pe femeia din Caudéran să întrebe, de mai multe ori în timpul după-amiezii, atunci când intra în bucătărie, dacă, „serios, totul e în regulă?“, cu o voce caldă și blândă, veselă și stăruitoare.

— Sper că înțelegi de ce, i-a spus nu fără vehemență doamna Susane soțului ei, înțelegi acum de ce îmi amintesc de casa aceea ca de un loc vrăjit?

— Da, a bombănit domnul Susane.

A dat din cap, totuși nemulțumit.

— Atunci, pot prea bine să zic „pădure fermecată“, unde e problema?

— Problema e, a spus măsurându-și vorbele domnul Susane, că nu-mi plac cuvintele acestea, ne păcălesc.

Avocata Susane s-a ridicat, și-a clătit ceașca în chiuvetă.

Voia să plece acum, căci nu căpătase un răspuns la întrebarea care o adusese aici:

Avea Principaux vreo legătură cu pădurea fermecată din Caudéran?

Pe de altă parte, simțea cum între părinții săi își făcuse loc o nervozitate neobișnuită, îi era ciudă pe sine însăși că o provocase.

Dar, înainte să le fi dat de înțeles că se întorcea la Bordeaux, domnul Susane s-a apropiat de ea, i-a pus pe păr o mână tandră și ușoară, chiar deasupra urechii.

— Micuța mea, a șoptit el zâmbind, muncești prea mult, vrei deja să fugi de-aici, o văd prea bine.

Ea a protestat fără convingere, lăsând totuși să se înțeleagă că, într-adevăr, o așteptau multe dosare.

De fapt, n-avea aproape nimic, două divorțuri de comun acord, o schimbare de nume și cererea de permis de ședere pentru familia lui Sharon.

Bieții ei părinți, ce-i mai amăgea!

— Eu n-am priceput prea bine, a zis atunci domnul Susane cu o voce gâtuită, ce s-a întâmplat în camera aceea, la Caudéran. Ce a făcut mai precis tipul?

— Dar, tată, numai ce v-am povestit! a strigat avocata Susane.

Era atât de șocată, încât cotul i s-a lovit de chiuvetă și a răsturnat ceașca. Aceasta a căzut, făcându-se bucăți.

Mulțumită de diversiune, avocata Susane s-a apucat să strângă cioburile.

A reluat atunci, stând pe vine, cu fața în jos:

— Nu-ți înțeleg întrebarea, tată. Tocmai v-am povestit despre după-masa aceea, n-am omis niciun amănunt care să aibă un sens în cadrul relatării mele, când indica un fapt semnificativ, v-am dat de înțeles, așa cred, și că aceste câteva ceasuri petrecute cu tânărul respectiv (așa îl vedeam eu la cei zece ani ai mei, probabil că el avea

numai paisprezece sau cincisprezece ani) sunt printre acelea pe care mi le amintesc astăzi cu plăcere, dar și cu dor, pentru că, e adevărat, poate că nu v-am spus-o, n-am mai găsit niciodată, la niciun băiat, la niciun bărbat, la nicio altă ființă vie de fapt, farmecul acela straniu care, într-o oarecare măsură, m-a împins în mod inevitabil să-l ador.

— Dar ce a făcut? a întrebat domnul Susane cu o voce plină de suferință.

— Nimic, tată! Chiar nu pricepi? Nimic din ce sugerezi tu!

Ce făcuse? se întreba ea pe drumul de întoarcere, cu mâinile care îi tremurau ușor pe volan.

Ce făcuse băiatul acela care era poate Gilles Principaux în camera aceea, a sa, unde o poftise să intre cu atâta amabilitate?

O remarcase pe fetița așezată lângă maică-sa care călca în bucătărie rufele casei.

Probabil că îi spusese ceva de genul:

— Sigur te plictisești stând acolo degeaba, hai să-ți arăt camera mea.

Bulversată de o asemenea onoare și totodată dorindu-și cu spaimă să fie la înălțimea acestei distincții, ea îl urmase, după o scurtă privire aruncată maică-sii care îi adresase, credea avocata Susane că-și amintește, un zâmbet larg și binevoitor: Du-te, fata mea, du-te și distrează-te un pic!

Maică-sa deja subjugată, fericită și recunoscătoare, maică-sa plină de încredere, având ambiții mari pentru avocata Susane, voind ca fiica ei să aibă o fire cutezătoare și curioasă, să întâlnească lume, oameni diferiți de ei (domnul și doamna Susane fiind mulțumiți de ceea ce erau, nedorindu-și nimic altceva decât ce aveau), și pretinzând s-o ridice pe fiica ei mai presus de ea însăși, naiva de maică-sa, pătimaș de iubitoare, mulțumită de propria-i soartă și visând totodată că avocata Susane nici n-o să vrea să audă, pentru sine, de o asemenea soartă!

Du-te (supune-i-te), urmează-l pe băiatul acesta mai instruit decât o să fim eu și cu taică-tău vreodată și ațintește-ți privirea flămândă asupra pereților acestei camere de care sunt cu siguranță agățate câteva opere interesante, pe etajerele unde trebuie că stau cărți pe care nu le găsești la noi acasă, du-te (supune-i-te, fii politicoasă) și începe-ți astfel propria și rodnica educație, du-te, du-te, fugi de noi, salvează-te de modesta noastră influență (supune-i-te, fii politicoasă)!

Căci așa era maică-sa: dorindu-și cu înflăcărare ca avocata Susane să-și depășească propria condiție și, fără să se rușineze aiurea, conștientă de lipsurile ei.

Adolescentul care era poate Gilles Principaux îi arătase avocatei

Susane colecția lui de fosile, ascultaseră un disc cu Dire Straits.

O pusese să se așeze lângă el pe canapeaua care, în ochii avocatei Susane, ocupa un colț al încăperii foarte îndepărtat de pat, de dulapul cu haine, asemenea unui salonaș separat de funcțiile practice ale camerei, ceea ce i s-a părut nemaipomenit de rafinat.

Cu o voce detașată și suavă, istovită și gingașă, o întrebase ce părere avea despre toate acelea: fosilele, muzica, atmosfera casei în general.

Iar avocata Susane, căreia nimeni nu-i ceruse încă niciodată să analizeze și apoi să critice ceea ce vedea, după câteva secunde de năucire, își dăduse cu îndrăzneală drumul, dezvăluindu-și, pe un ton la început înspăimântat, iar apoi din ce în ce mai încrezător, plăcerea și entuziasmul, mărturisind că această cameră și această casă și această familie îi plăceau nespus și încercând, cu judecata și cuvintele ei de zece ani, să clarifice sentimentele acestea.

Băiatul se dovedise exigent.

O mustra la cea mai mică greșeală de exprimare.

— *Tț, tț*, șoptea când făcea vreo digresiune sau își arăta nepriceperea, incitând-o, ba chiar obligând-o (voia atât de mult să-i placă!) să înțeleagă imediat ce aștepta, așa cum avocata Susane își văzuse părinții dresându-l pe Bouly, câinele copilăriei sale.

Scosese la iveală din mintea ei tot ce avea aceasta mai bun în materie de perspicacitate, deșteptăciune, farmec și viclenie.

Băiatul păruse mulțumit, mângâiase părul pe care avocata Susane îl avea atunci lung și mătăsos.

O felicitase, o măgulise și o evaluase cu o notă pe care avocata Susane nu și-o mai amintea.

Îi spusese el oare: Ești o școlăriță atât de cuminte, îmi place de tine?

Avocata Susane nu era sigură de cuvintele acestea.

Poate că născocise fraza aceasta în patul ei seara, încă tulburată și vibrând de emoțiile aproape insuportabile ale după-amiezii care se încheiase în torentul propriului său discurs.

Căci îi vorbise întruna băiatului care, credea ea că-și amintește, se mulțumea să o asculte stârnind-o din când în când cu un cuvânt, o întrebare, fără îndoială vesel și cu siguranță mândru că, fără să-și dea cine știe ce osteneală, o făcuse pe fetița aceasta să se cunoască pe sine ori să întrevadă ce-avea să devină.

— Mulțumită lui, le mărturisise avocata Susane părinților ei, sunt eu astăzi avocată.

Chipul i s-a înfierbântat atunci din pricina unei ușoare stânjeneli, ca și cum, convinsă fiind că e sinceră, descoperea exact când o spunea că nu era tocmai așa, fără să știe totuși cum de era, poate, nesinceră, și cu atât mai puțin de ce anume, dat fiind că,

pentru prima oară, își deschidea sufletul în fața părinților ei.

Dar ce ți-a făcut în camera aceea?

Cât de tare o indigna întrebarea aceasta a domnului Susane!

Simțea că se sufocă, nu mai e atentă la drum.

Taică-său nu înțelesese, așadar, nimic, ca întotdeauna, deși îi jura că o iubește (deși o iubea, da, dar nu era încă și mai grav atunci?).

A făcut pentru mine, nu spusese avocata Susane din milă, ceea ce ar trebui să facă niște părinți pentru odraslele lor, m-a făcut să conștientizez niște plăceri spre care mă trăgea inima și pentru care aveam acel talent fără îndoială numai al meu pentru argumentație și expunere a unei idei, iar mâinile lui mi-au atins ușor părul, obrajii, gâtul, mâinile lui mulțumite de mine m-au dezmierdat așa cum o fac părinții fericiți sau cum îl răsplătești voi pe Bouly când se purta frumos în perioada de dresaj.

Atât și nimic mai mult!

Iar Bouly v-a iubit până la sfârșitul vieții sale, nu-i așa?

Pentru Bouly, nu erați voi ființele de care depindea fericirea lui pe pământul acesta?

Avocata Susane s-a oprit la o benzinărie de pe autostradă.

Mintea ei își pierduse limpezimea, pleda lamentabil, dar, de altfel, pentru cine?

Pentru Principaux?

Pentru băiatul din Caudéran care, poate, nu era Principaux?

Sau pentru ea însăși care se încrâncena să considere după-amiaza aceea de mult dispărută ca fiind cea mai veselă, cea mai limpede conturată a existenței sale?

Era gata să-l apere cu înflăcărare pe băiat în fața părinților ei și a propriilor sale amintiri în mod inevitabil învăluite în negură.

Avea mult mai multă încredere în părerea pe care și-o făcuse despre băiat cu treizeci de ani în urmă decât în ceea ce-și închipuia despre el astăzi, influențate, transformate de vremurile de-acum.

Taică-său, domnul Susane…

În toaleta de la benzinărie, și-a trecut sub apa rece mâinile care îi tremurau, s-a silit să-și zâmbească în oglindă.

Taică-său, domnul Susane, probabil gelos pe băiatul din Caudéran, de transformarea pe care acesta o pricinuise în ea, încercase cu neîndemânare (căci în străfundul sufletului era un om bun) să mânjească oarecum amintirea aceasta.

Și ce dacă?

Domnul Susane avea motivele lui, ce mai conta?

Îl iubea și, pe de altă parte, iubea cu patimă amintirea pe care o avea despre Caudéran, despre băiatul acela care o inițiase, îi luminase mintea!

Îi înțelegea pe toți, pe taică-său, șovăielnic și neîncrezător, pe maică-sa, vizionară și orbită, pe adolescentul jucăuș, pedagog și fermecat aproape fără voia lui și spre marea lui uimire.

Căci îl uluise și-l cucerise, monologase cu măiestrie, cu vehemență, cu înflăcărare (în legătură cu ce, nu mai era în stare să-și amintească), iar băiatul acela mai mare știuse să-i recunoască talentul, se înclinase în fața lui, ba poate că rostise și fraza aceasta: Ce tare ești, jos pălăria!, în timp ce ea vorbea, mai-mai să-și piardă răsuflarea, de parcă ar fi fost beată și fiind totodată neliniștită, sigură de ea și înnebunită — și totuși nu risca, și-a spus avocata Susane urcând în mașină, să i se taie gâtul de îndată ce i se oprea logoreea.

Nu, băiatul n-ar fi mers până acolo.

Cu puțin timp în urmă glumise cu părinții ei:

— Doar nu eram fecioara lăsată la mila neîndurătorului sultan!

Când s-a întors la Bordeaux, în loc să se ducă direct la cabinet, s-a abătut spre cartierul Caudéran, cu casele lui morminte, cu parcul lui pretențios.

Era încă atât de frig și-atât de mohorât, încât i se părea că rarii trecători ale căror fulare, gulere ridicate, căciuli sau șepci le mascau fețele mergeau pe străzi ca niște umbre pe aleile unui cimitir.

Conducea încet, cercetând fiecare fațadă, încercând să-și amintească în care casă intrase ea cu maică-sa cu trei decenii în urmă.

Revedea vag niște cărămizi aparente, poate niște mici coloane, mai multe balcoane din piatră.

Nimic nu era sigur.

Ar fi putut să recunoască, se gândea ea, bucătăria, camera băiatului, poziția camerei față de bucătărie — dar de casă, de cât de impozantă era în comparație cu celelalte, nu-și aducea aminte.

Și se simțea dezamăgită, nemulțumită de sine însăși de parcă nu memoria, ci inteligența o trăda, capacitatea sa de a fi la înălțime în orice situație preocupând-o profund.

S-a tot plimbat de colo colo mai mult timp decât ar fi fost necesar.

A recunoscut față de sine însăși că îl căuta pe Principaux, deși știa că nu mai locuiește acolo.

Dar el ar fi putut să hotărască, nu-i așa?, să meargă să-și vadă părinții în dimineața aceea mohorâtă și înghețată, avea să-l vadă deschizând o ușă ori apăsând o sonerie și să știe atunci că era unul și același cu adolescentul care își aflase pentru totdeauna sălaș în sufletul ei — *o tumoare închistată*?

Avocata Susane dădea cu vehemență din cap, răspunzându-și

sieși cu un soi de indignare.

S-a oprit într-o parcare și a sunat-o pe maică-sa.

— Mamă, băiatul acesta e închistarea unei pure bucurii!

— Da, a zis doamna Susane.

— Mamă, cum arăta casa?

Doamna Susane a stat puțin să se gândească.

— Era, așa cred, o vilă maură, a zis ea într-un sfârșit pe un ton precaut, aproape întrebător.

— Maură, ești sigură? Nu știu să fie asemenea case prin cartierul acesta.

— Da, s-a grăbit să continue doamna Susane, au dărâmat-o de curând, am citit în ziar.

— A, dar faci o confuzie!

Avocata Susane a încercat să nu arate cât de dezamăgită era.

— Vila maură, mamă, era în Pessac, nu în Caudéran, era abandonată și, da, a fost demolată în urmă cu câțiva ani. N-are nicio legătură cu povestea despre care-ți vorbesc eu, casa acestor oameni care…

Doamna Susane a întrerupt-o:

— Oricum ar fi, așa mi-o amintesc eu, o casă orientală, stranie, impresionantă, complet diferită de celelalte, de-aia am și spus maură, aș fi putut spune la fel de bine…

S-a oprit dintr-odată și legătura s-a întrerupt.

Stupefiată, avocata Susane a avut impresia că maică-sa îi trântise telefonul în nas.

Se pregătea să o sune, când doamna Susane i-a trimis un mesaj:

„Mă opresc aici, lui taică-tău i s-a luat de povestea asta, nu vreau să mă cert, înțelegi tu. Zice despre tine: Fie vorbește și spune adevărul (faimoasa după-amiază), fie tace și dăm totul uitării, gata cu aiurelile. Îl știi cum e, la el ce-i în gușă, și-n căpușă, chiar prea mult uneori. Dar eu cred ce povestești tu acolo, băiatul acela ți-a luminat mintea, ți-a deschis-o, te-a format așa cum noi n-o puteam face. Taică-tău nu poate să priceapă așa ceva, e normal. E un tip pragmatic, nu vede decât corpuri, împreunări, răutăți, n-are încredere în bărbați (niște masculi), nu-i sunt deloc pe plac, ar vrea uneori să-i omoare pe toți (ha, ha!), chiar și pe aceia care n-au decât cincisprezece ani, bieții de ei! Nu-mi răspunde, prefer ca taică-tău să nu știe (că îmi răspunzi, vibrează telefonul), pentru că acum îți scriu pe ascuns. Adio, fata mea iubită“.

Avocata Susane auzise adesea, în acea regiune, bătrâni care ziceau „adio“ în loc de „la revedere“ sau chiar de „bună ziua“, dar maică-sa nu obișnuia să folosească o asemenea expresie.

Motiv pentru care s-a îngrijorat, apoi s-a enervat că își face griji și a apucat-o ciuda pe doamna Susane care era așa de secretoasă și

pe domnul Susane care, îngust la minte, nu voia să lase lucrurile nelămurite.

Da, îi iubea așa de mult, că uneori își dorea să nu mai aibă nimic de-a face cu ei, dragii ei părinți obositori, atât de puțin perspicace (și ce ușor era, își spunea ea, să fie puri așa cum erau ei, protejați astfel de niște adevăruri respingătoare!).

Pe vremea când încă lucra la cabinetul din piața Tourny, avocata Susane nu putuse niciodată să le vorbească despre anumite cazuri care o interesau foarte mult.

— Stop! exclamau ei pe un ton blând și totodată ferm, e din cale-afară de cumplit, nu vrem să știm nimic!

Se simțea atunci vag murdară, indecentă și amorală, ea pe care cazurile acestea o captivau.

Refuzul lor plin de încăpățânare de a afla din comportamentul oamenilor ceea ce traiul și gândurile lor simple îi împiedicau să cunoască îi interzicea să fie curioasă cu bună știință.

Ajunsese să simtă o nelămurită rușine din pricina înclinației pe care o avea pentru poveștile, pentru viețile clienților.

Îi învinovățea pentru rușinea aceasta — dar cine erau ei ca să…

Foarte bine, mamă dragă, adio atunci! a șoptit avocata Susane doar pentru ea.

A trecut numărul părinților ei la „contacte blocate“.

Apoi a pornit iar la drum, străduindu-se să se simtă eliberată, copleșită totuși de o tristețe, de o melancolie pe care le punea pe seama cerului rece și livid, mașinii ei vechi cu sistemul de încălzire defect.

Degetele învinețite i se cramponau cu greutate de volan.

Tremura sub haină, sub faldurile eșarfei înfășurate în jurul gâtului, o eșarfă cenușie care i se părea elegantă, într-un fel discret și rafinat despre care maică-sa ar fi trebuit să știe că reprezenta ce îi plăcea ei sau cel puțin ce-și permitea (să fi fost oare două lucruri atât de diferite?).

De ce îi oferise doamna Susane, la Crăciunul trecut, eșarfa aceea de lână de culoarea dovleacului?

Nici avocata Susane, nici părinții ei nu purtau vreodată asemenea culori.

Visa oare doamna Susane să-și vadă fiica astfel: originală și veselă, cu prisosul unei flăcări la piept ca un protest al unei minți eliberate?

În clipa în care își spunea că era foarte mulțumită pentru că o silise pe Sharon să plece apărată de eșarfa portocalie, sperând de altfel că aceasta n-avea să se simtă obligată să i-o aducă înapoi, dar fără să creadă defel că așa o să se și întâmple, avocata Susane, pradă unei vagi intuiții, a decis să treacă pe acasă înainte de a se duce la

cabinet.

Lucrurile nu erau cum ar fi trebuit să fie, Sharon nu era la apartament.

Avocata Susane a luat prânzul (resturile de la delicioasa cină pregătită de Sharon), a așteptat până când s-a făcut ora două și a plecat într-un sfârșit.

Degeaba o tot sunase pe Sharon, îi răspundea de fiecare dată mesageria vocală.

Se îndrepta spre cabinet când îngrijorarea a făcut-o să-și schimbe planurile.

S-a urcat iarăși în mașină și a setat GPS-ul să o ghideze până la locuința lui Sharon din Lormont.

Ceața înghițea orașul fără ca gerul să se înmoaie, iar avocata Susane conducea, așa i se părea, încet, orbecăind, fără să vadă mare lucru în lumina chioară a farurilor, însuflețită totuși de conștiința plină de îndărătnicie a faptului că era de datoria ei s-o caute pe Sharon acasă, unde nu se mai dusese niciodată, unde nici nu-i trecuse vreodată prin minte să se ducă, deși se ocupa direct de situația lui Sharon: să-i obțină ei, dar și soțului și copiilor ei, un permis de ședere în Franța.

Un prieten al avocatei Susane, nici nu-și mai amintea care, atâția amici neînsemnați avea, zisese într-o seară, la o cină:

— E cineva interesat de menajera mea? O mauritiană fără acte, dar altfel ireproșabilă.

Avocata Susane strigase că o ia ea, nu pentru că avea chef de un asemenea serviciu și nici pentru că-și permitea cu adevărat să și-l ofere respectând pe deplin legea, ci pentru că dezinvoltura prietenului respectiv i se păruse cu totul condamnabilă.

— Ar trebui să-ți pese de situația în care se află, îi spusese, și cu atât mai mult dacă ai o părere bună despre ea, nu te poți mulțumi să o angajezi așa, fără să încerci s-o ajuți.

— Dar ce vrei să fac? replicase amicul. Ocupă-te tu de ea, dintre noi toți numai tu poți s-o faci într-un mod eficient.

Așa intrase Sharon în viața și în munca avocatei Susane, fără ca aceasta, totuși, să fie pe deplin sigură că Sharon înțelesese cum stăteau lucrurile.

Îi ceruse deja de mai multe ori lui Sharon o copie după certificatul de căsătorie, explicându-i că avea nevoie de documentul acesta ca să înceapă demersurile la primărie, spunându-i și că, dacă Sharon nu avea sau nu putea să obțină actul cu pricina, trebuia să-i dea cât mai repede de știre pentru ca ea, avocata Susane, să întocmească altfel dosarul.

Sharon îi promisese că avea să-i aducă documentul.

Făcuse o față buimăcită și rănită, de parcă avocata Susane

ceruse ceva intim pe care Sharon n-avea să i-l cedeze decât cu mare părere de rău.

Trecuseră deja șase săptămâni.

Avocata Susane încă aștepta certificatul.

Îi reamintise lui Sharon, cu prudență, de mai multe ori.

De fiecare dată, Sharon se arăta îndurerată, curajoasă, distantă, asigurând-o cu o voce aproape imperceptibilă că nu uitase, și, de fiecare dată, avocata Susane se simțea neputincioasă, încurcată în mod absurd de parcă, într-adevăr, abuzase de principiile morale ale lui Sharon.

Într-un sfârșit, renunțase să i-o tot repete: Sharon, spune-mi dacă nu ai documentul, nu e așa de grav, o să mă descurc eu, căci Sharon arăta atunci clar că se simte jignită (ca și cum avocata Susane ar fi bănuit-o că nu e căsătorită și ar fi judecat-o atunci cu multă severitate?).

Sharon, astea sunt copilării, nu putea să-i zică avocata Susane, nici că-mi pasă să aflu dacă ești sau nu căsătorită cu tatăl copiilor tăi sau cu bărbatul care te-a urmat în Franța și pe care îl prezinți astfel, spune-mi pur și simplu, Sharon, care e situația ta și am să mă adaptez ca să te ajut cum pot eu mai bine. Am jurat, Sharon, să nu judec pe nimeni și mai ales nu pe o femeie ca dumneata, nu, niciodată.

Avocata Susane se străduia să nu pronunțe cuvintele acestea, intuind că Sharon le-ar fi interpretat exact pe dos, că s-ar fi convins că avocata Susane o ținea sus și tare cu propriile ei vederi largi ca să-și ascundă și mai bine prejudecățile (în privința stării civile a lui Sharon).

*

I-a luat mai mult decât prevăzuse ca să găsească adresa.

Se afla chiar la marginea unui drum foarte circulat, o casă veche transformată în imobil de închiriat.

Avocata Susane a parcat pe trotuarul îngust, neavând curajul să caute un loc în cartierul acela necunoscut.

Cum nu a văzut nici sonerie, nici interfon, a împins ușa întredeschisă și s-a trezit într-un culoar în care se îngrămădeau containere de gunoi pline ochi, biciclete vechi, cărucioare de copii, pliante aruncate pe jos.

Frigul umed întețea într-un mod neplăcut amestecul acela de mirosuri râncede.

Sharon, tânăra curățică, cu pielea strălucind de sănătate, trecea, așadar, în fiecare zi prin holul acela dezgustător, bolnăvicios, și la fel și cei doi copii ai săi, iar chipurile lor gingașe și catifelate,

adorabile, desăvârșite treceau prin aerul acela insalubru, se murdăreau cu particule invizibile din atmosfera aceea nocivă!

Avocata Susane simțea crescând în ea o indignare excesivă, deplasată.

Și-a interzis să se mai gândească de atunci încolo la copiii aceia de a căror soartă n-avea niciun motiv să-i pese mai tare decât de aceea a multor altora.

Dar, spre propria ei uimire, fusese atât de afectată atunci când Sharon se prefăcuse că nu o vede pe aleea hipermarketului unde se plimba cu copiii ei, încât avocata Susane ajunsese să creadă că s-ar simți profund onorată dacă i s-ar îngădui să-i întâlnească în sfârșit pe fetița și pe băiețelul cu trăsături atât de pure.

Iar speranța aceasta o făcea să aibă față de acești plozi (așa îi numea în sinea ei, domnul și doamna Susane foloseau în mod firesc termenul acesta desuet și tandru. Uite, ne-a venit plodul!, îi plăcea domnului Susane să exclame când se ducea să-i viziteze) un sentiment protector amestecat cu neliniște.

Șovăind, a ales să urce mai degrabă la etaj decât să bată mai întâi la ușile de la parter, având impresia că-și amintește că Sharon pomenise de o scară greu de urcat când se întorcea împovărată de cumpărături — una dintre rarele, poate chiar singura aluzie pe care o făcuse Sharon la viața ei din Lormont.

Nu, de fapt, mai făcuse una, totuși avocata Susane nu-și mai aducea aminte (era în legătură cu soțul, cu copiii, cu locuința, i-ar fi fost cu neputință să spună! Și totuși, vorbele ei o șocaseră pe ascuns, dar din ce motiv?).

Scara era strâmtă și greu de urcat.

Fusese concepută să ducă la camerele din această fostă casă individuală, iar nu ca să o silească să se cațăre până la apartamentul ei pe o mamă de care depindea în întregime, așa înțelesese avocata Susane, supraviețuirea familiei sale.

A bătut timid la ușa cea mai apropiată de scară.

Totul o dezgusta, o scandaliza fără să o surprindă.

Cine îndrăznește să le închirieze, probabil foarte scump, un asemenea loc, pereți coșcoviți, prize electrice vechi, ferestruică zidită? s-a gândit ea într-o pornire automată de indignare, chiar dacă sinceră.

După un lung moment, ușa s-a deschis puțin, dezvăluind chipul anxios și neîncrezător al unui bărbat care semăna cu Sharon și cu minunații ei copii: chihlimbariu, delicat, cu pleoapele subțiri și tremurânde.

— Sunt avocata Susane, cea pentru care lucrează Sharon.

Vrând să-l liniștească, i-a adresat un zâmbet prea larg.

Bărbatul a șoptit ceva ce Susane n-a înțeles, apoi, silindu-se să

zâmbească la fel de larg ca ea, a deschis ușa mai mult, cu privirea lui frumoasă plină de o chinuită așteptare.

Dumnezeule mare, ce faceți dumneavoastră aici? Ce veste îngrozitoare ascunde zâmbetul acesta?

— Totul e în regulă, s-a grăbit să spună avocata Susane, mă întrebam numai dacă Sharon a rămas azi acasă, poate, cu gerul ăsta…

El s-a gândit, calculând rapid, cu disperare (o, câtă milă îi provoca avocatei Susane!), ce putea să-i răspundă fără niciun risc pentru ei toți.

— S-a… s-a dus la muncă, a bâiguit, da, așa cred, da.

Apoi, pe un ton mai ferm:

— Intrați, doamnă, intrați.

Primul obiect pe care l-a remarcat avocata Susane în apartament a fost eșarfa ei portocalie agățată în cuierul din hol.

L-a urmat pe bărbatul lui Sharon în bucătăria minusculă, aflată chiar în dreapta ușii de la intrare.

A refuzat cât de amabil a putut cafeaua pe care i-o oferea bărbatul acela afabil și speriat.

Nu voia nici să-l constrângă ori să-l jignească, nici să-l sperie ori să-l pună într-o situație neplăcută.

Bucătăria era dărăpănată și curată, veche și oarecum irecuperabilă din punctul de vedere al igienei contemporane, deși frecată cu atâta încrâncenare și patimă, se gândea avocata Susane, că părea aproape nouă, inocentă.

— Sharon nu era la mine adineaori, așa că mi-am făcut griji…

— Sigur e la celelalte doamne, a zis soțul, poate că a încurcat orele, i se mai întâmplă.

— Da, desigur, a zis avocata Susane, simțindu-se dintr-odată devastată.

— Nu-i ușor, a reluat bărbatul pe un ton mâhnit. Cu celelalte nu e atât de simplu cum e cu dumneavoastră.

— Da? Cum adică?

A țintuit-o brusc cu o privire uscată, fierbinte, iar chipul chihlimbariu i-a căpătat o nuanță de roșu, de parcă încă șovăia, a înțeles avocata Susane, să-i spună totul pe șleau.

Tot din motivul acesta a înțeles și de ce bărbatul i s-a adresat apoi cu un soi de agresivitate: se dăduse bătut, presupunea, poate cu nesocotință, că avocata Susane le este loială.

Se așezase pe un scăunel tare de plastic.

Era mai mult uluită decât plină de amărăciune — înșelată, simțea o indignare plină de tristețe.

— Celelalte o sună și Sharon trebuie să se ducă într-un suflet, a zis bărbatul cu mânie. E normal așa? Sharon nu poate să fie mereu

peste tot, nu poate să fie în același timp și aici, și acolo, nu? E obosită, obosită.

— Câte sunt aceste celelalte?

— Sunt două doamne, cu dumneavoastră sunteți trei, a precizat el, dumneavoastră, dumneavoastră sunteți întotdeauna corectă, nu cum sunt celelalte.

— De ce? Ce anume fac celelalte? a întrebat avocata Susane pe un ton impasibil, aproape frivol.

Inima îi sângera.

Nu știuse nimic despre celelalte doamne și nici măcar nu-și imaginase că, în loc să facă act de prezență la ea acasă unde avocata Susane o plătea cu generozitate ca să stea (pentru că nu era mare lucru de curățat!), Sharon se ducea pe ascuns să muncească în altă parte.

Nu era o josnicie?

Nu era, totuși, de înțeles?

Iar Sharon nu avea ea dreptate să o păcălească pe avocata Susane care își aroga dreptul de a o păstra în apartamentul ei gândindu-se că plictiseala, absurda inactivitate nu erau mare lucru pe lângă salariul cel bun pe care i-l dădea și pe lângă munca pe care o făcea ca să-i ajute familia să rămână în mod legal în Franța?

Dar inima îi sângera.

Bărbatul lui Sharon se prăbușise la rândul lui pe unul dintre scaunele vechi din plastic din jurul mesei și o tot ștergea apăsat cu mâna de parcă ar fi vrut s-o curețe ori s-o pedepsească pentru că nu era nici îndeajuns de frumoasă, nici îndeajuns de curată.

Domnul și doamna Susane aveau o masă de același fel în curticica lor, s-a gândit distrată avocata Susane.

O, cât de rău îi era, cât de tare o rănea Sharon!

— Celelalte, a zis bărbatul cu ranchiună, nu-i respectă programul lui Sharon, nici nu-i vorbesc frumos, nu sunt niciodată mulțumite, deși Sharon muncește mai bine decât oricine, nu?

— Da, a șoptit avocata Susane, Sharon muncește cum nu se poate mai bine.

— Păi, așa zic și eu.

Bărbatul ridicase tonul, de parcă avocata Susane îl contrazisese.

Ea nu s-a mișcat, ci și-a întors privirea.

De peste drum, cu coatele pe balustrada de la fereastra veche, un bărbat îi observa, cu țigara în gură.

Ochii lui i-au părut avocatei Susane severi.

Fără să-și dea seama, a încercat atunci să-l aline pe bărbatul lui Sharon.

Și-a întins mâna spre brațul lui, l-a apăsat cu băgare de seamă.

I se dăduse de înțeles sau așa interpretase ea cele câteva cuvinte

discrete pe care i le spusese Sharon despre soțul ei, că „făcuse o depresie“ (după formula obișnuită a domnului și doamnei Susane) la puțin timp după ce sosiseră în Franța.

De teamă să nu fie arestat și ca nu cumva să i se ceară să prezinte un permis de ședere pe care nu-l avea, rămânea închis în apartament, nu ieșea decât pe furiș ca să se ducă să ia copiii de la școală când Sharon nu putea s-o facă.

Nu cunoștea și nu se vedea cu nimeni altcineva în afară de nevastă-sa și de copii, ceea ce, lăsase Sharon să-i scape într-un suspin plin de mâhnire, ar fi de-ajuns, oriunde, să-l scoată din minți până și pe cel mai chibzuit bărbat.

— Să fiu eu în locul lui, exclamase Sharon, aș lua-o și eu razna!

Avocata Susane nu o descususe.

Întrebările directe o tulburau pe Sharon, o lăsau fără glas, bănuitoare, iar pleoapele cu gene lungi și dese începeau atunci să-i tremure dureros.

Avocata Susane ar fi vrut să-i spună: E la fel de periculos pentru dumneata, Sharon, dacă ieși, dacă muncești ca și pentru bărbatul dumitale. Dacă ești arestată, dacă ai probleme, ce-o să poată el să facă, bărbatul dumitale? O să fie și el expulzat, cine o să-l apere? De ce, în cazul acesta, lasă pe umerii dumitale toată responsabilitatea a ceea ce trebuie îndeplinit pentru o viață normală, de ce doar dumneata muncești, faci cumpărăturile, îți asumi riscul unui control al poliției, în fine, doar dumneata îți dai toată osteneala?

Sharon i-ar fi răspuns, se gândea avocata Susane, cu vocea ei jignită, virtuoasă: Dar e trist, e bolnav! Boala lui e tristețea, n-are ce să facă.

— Știți cum le cheamă pe celelalte doamne? l-a întrebat ea cu blândețe pe soțul lui Sharon.

Și-a aplecat fața spre a lui.

Bărbatul se ștergea cu mâneca pe obraji și pe buze, cu o mișcare copilăroasă care, fără să vrea, o înduioșa.

— Știți cum mă cheamă? a întrebat ea iarăși.

— Da, bineînțeles. A râs ușor, de parcă era de la sine înțeles. Dumneavoastră sunteți doamna Susane, iar celelalte sunt doamna Pujol și doamna Principaux. Cum adică, să nu cunosc eu numele femeilor care o exploatează pe Sharon? Nu vorbesc de dumneavoastră, doamnă Susane. Dar celelalte două o exploatează, iar Sharon nu mai știe pe unde să scoată cămașa. De pildă, știți ce a făcut deunăzi doamna Principaux? A zis că Sharon n-a dat cum trebuie cu aspiratorul pe sub covor, că doar a îndoit colțurile și că așa ceva e inacceptabil, drept pentru care, ca s-o pedepsească, n-a plătit-o în ziua aceea.

Avocata Susane își frângea mâinile care îi tremurau.

Simțea că pielea feței îi devenise cenușie, ca de fiecare dată când era zdruncinată din temelii.

— Principaux? a șoptit ea. Unde stă Principaux asta? În Caudéran? În Bouscat?

În Bouscat, într-o vilă frumoasă, locuiseră Gilles, Marlyne Principaux și copiii lor.

— Nu, nu, a zis soțul lui Sharon cu un soi de nerăbdare, locuiește în oraș, în cartierul catedralei. E o doamnă bătrână, bărbatul i-a murit, stă acolo singură, e bogată și face cum face de-o păcălește pe Sharon. Nu suport când cineva profită de Sharon, ea habar n-are să se apere, spune mereu da, mulțumesc.

Atunci, iată motivul pentru care Sharon mă înșală, s-a gândit cu înfrigurare avocata Susane, mă face să cred că și-a petrecut după-amiaza la mine acasă, deși s-a dus la celelalte pentru că nu știe cum să scape de aceste două „doamne".

Da, iată de ce, n-are de ales, n-are de ales, biata Sharon, își repeta avocata Sharon copleșită de o asemenea ușurare, încât tremura și mai tare.

— Acum trebuie să plec, a spus ea ridicându-se cu băgare de seamă.

Soțul lui Sharon a salutat-o fără să se miște de pe scaun.

Pe hol, avocata Susane a tras ușor eșarfa portocalie din cuier, a vârât-o în geantă și apoi a ieșit din apartament cu discreția unei vinovate.

S-a dus la cabinet fără să mai treacă pe acasă.

Prefera oare să nu fie nevoită să constate că Sharon nu era poate acolo, să nu fie nevoită s-o surprindă pe Sharon, din nou, în flagrant delict de absență — din moment ce știa, mai avea oare vreo importanță?

Și dacă Sharon era acolo, iarăși, ce mai conta?

Pentru că Sharon, oricum ar fi fost, o păcălea.

Dar nu era vina ei, era din cauza acestor Pujol și Principaux care-și găsiseră în ea o sclavă perfectă!

Avocata Susane tremura de indignare.

Să fi fost oare această Principaux mama lui Gilles?

Dacă da, se schimbase mult — femeia aceea minunată, amabilă, primitoare, în frumoasa ei casă din Caudéran, care îi oferise cu o grație atât de firească, cu o plăcere atât de puțin prefăcută un suc de portocale fiicei călcătoresei!

Să fi fost oare, la Bordeaux, și alți Principaux în afara acestei familii?

Avocata Susane spera să fie așa, cu amărăciune, cu îndârjire.

*

La birou, și-a făcut de lucru, grăbindu-se să termine odată, să răspundă puținelor scrisori pe care le primea.

Avocata Susane era pe cont propriu de puțină vreme.

Se hotărâse să închirieze un apartament frumos cu două camere în piața catedralei, cu gândul că o adresă bună și un sediu atrăgător aveau să-i aducă o clientelă interesantă — dar, Dumnezeule, cât de greu era!

Când oamenii o plăteau, o făceau, sistematic, cu multă întârziere.

Avocatei Susane îi plăcea să le spună prietenilor, cei care o invitau la cine și care o apreciau pentru harul de povestitoare și umorul plin de ironie (atât de artificiale, din punctul ei de vedere!), că adora lupta, dar detesta conflictul, așa că îi venea foarte greu să ceară ce i se cuvenea.

Cât chin!

A imprimat toate articolele pe care le-a putut găsi în legătură cu cazul Principaux, cele pe care le citise deja în momentul arestării lui Marlyne, pe care și le amintea atât de precis, încât aproape că le știa pe dinafară, și altele câteva alese de pe niște site-uri oarecum dubioase din punctul ei de vedere, pe care le descoperea nu fără jenă, dar care, în întorsătura unei fraze, îi dădeau impresia că surprinseseră un adevăr ascuns — indulgența, graba bărbatului care voia „să-și elibereze soția de demonii ei“ imediat după comiterea omorurilor (sau a asasinatelor).

Căci Gilles Principaux nu părea atât distrus de moartea copiilor săi, cât dornic de a obține iertarea lui Marlyne în ochii lumii.

De ce nu? se gândea avocata Susane.

Și ce însemna „distrus“, ce concluzie edificatoare să tragi dacă te luai după ochii uscați ai lui Gilles Principaux, după zâmbetele lui bizare în fața camerelor de filmat, după plăcerea lui evidentă de a se pronunța asupra grozăviei celor întâmplate?

După ce criterii de netăgăduit, atât morale, cât și psihologice, puteai să concluzionezi, dat fiind că zâmbea întruna, că moartea copiilor săi nu-l afecta atât cât ar fi trebuit?

Aceste site-uri vindicative și suspecte scoteau în evidență ceva adevărat, se gândea avocata Susane: Gilles Principaux avea o reacție neobișnuită la tragedia care ar fi trebuit să-i distrugă viața.

Părea ciudat de vesel, plin de însuflețire, mulțumit de sine însuși, apoi tânguitor când simțea că i se cere să fie emoționat, tulburat, transfigurat, iar lacrimile sale ori iluzia lor păreau false, căci juca foarte prost ceea ce nu simțea: că este emoționat, tulburat, transfigurat.

Dar aceste ciudățenii nu trebuiau să ducă la nicio evaluare a durerii lui Gilles Principaux, se gândea avocata Susane.

Cine sunteți voi ca să-mi dictați cum trebuie să arate jalea mea? Mi-ați pătruns voi în inimă ca să știți cum sufăr?

Articolele din câteva ziare respectabile pe care avocata Susane și le amintea aproape cuvânt cu cuvânt descriau aceeași scenă: doi polițiști, un bărbat și o femeie, care au intrat în casa lui Gilles și Marlyne Principaux după ce aceasta din urmă a sunat la Urgențe, deși vocea ei, calmă, rece, fără o intonație anume, părea să contrazică o asemenea necesitate, și anume ca agenții să ajungă rapid.

Sunaseră, bătuseră la ușă, iar apoi, neprimind niciun răspuns, intraseră apăsând pur și simplu pe clanță.

O găsiseră pe Marlyne stând foarte dreaptă pe canapeaua din camera de zi.

Casa era ordonată, domnea o curățenie aproape maniacală, avea să spună unul dintre ei (dezvăluind astfel, era de părere avocata Susane, mai degrabă ce relație avea el sau ea cu ordinea decât un comportament neobișnuit la Marlyne).

Marlyne îi salutase cu glasul ei calm, mulțumindu-le că au venit.

Fără să se miște, le șoptise să se ducă în camera ei, la capătul holului.

Era blândă și liniștită, un pic palidă (avea să spună unul dintre ei doi, cum de putea el sau ea să știe ce culoare avea pielea femeii de obicei?), iar unicul semn al unei probabile nervozități se ghicea din felul în care-și frângea mâinile între coapsele lipite strâns.

Unul dintre ei avea să mai spună și că privirea îi era ușor rătăcită.

Totuși, vecinii, prietenii aveau să spună despre Marlyne că, în ciuda gesturilor și cuvintelor sale cumpănite, avea mereu privirea neliniștită, extrem de mobilă, precum a păsărilor care pândesc o primejdie — precum, avea să spună o vecină, privirea pe care o vezi la pițigoi când zboară de pe o cracă la cuibul de unde îi cheamă puii înfometați.

Imediat după rostirea acestor cuvinte, vecina respectivă avea să-și ducă mâna la gură, căci pițigoii nu-și ucid puii, nu-i așa?

Cei doi polițiști, bărbatul de vârstă mijlocie, burduhănos, masiv, și femeia, tânără și sportivă, aceasta luând-o înaintea colegului său, se îndreptaseră spre dormitorul soților Principaux, trecând prin holul ale cărui uși erau toate închise.

Polițista îi descoperise pe cei trei copii culcați în patul părinților.

Citind aceste articole serioase, avocata Susane nu reușea să-și

dea seama în ce poziție se aflau copiii, dacă erau întinși pe pat și polițista îi putea vedea bine sau dacă mama lor îi acoperise cu cearșaful, dacă li se ițea doar capul.

În privința aceasta, niciunul dintre articole nu era precis.

Unele ziceau „în pat“, altele „pe pat“, de parcă detaliul acesta ar fi fost lipsit de importanță.

Polițista avea să spună că înțelesese imediat că micuții erau morți.

Cu toate acestea, se năpustise, bineînțeles, spre pat, încercase să-i reanimeze sub ochii colegului său care se declarase „extrem de șocat, având trei nepoți de aproape aceleași vârste și, din întâmplare, ca în cazul familiei Principaux, doi băieți și o fată încă bebeluș“.

Cel mai mare, Jason, o ținea în brațe sau mai degrabă (a corectat în gând avocata Susane) o avea în brațe pe sora lui mai mică, Julia, în vârstă de șase luni.

Avea șase ani, iar fratele lui, John, patru ani.

Cei trei copii erau goi, cu pielea uscată și părul ud, pieptănat cu grijă.

Polițista avea să spună că remarcase imediat că fuseseră sănătoși: trupușoarele lor erau frumoase și îngrijite, durdulii și totodată zvelte — niște copii hrăniți cum se cuvine, pe pielea cărora nu se vedea niciun semn de maltratare.

Înscenarea tandreței cu care cel mare o strângea în brațe pe cea mică, o proteja, o tulburase pe polițistă, căci, așa cum își dăduse ea imediat seama, moartea nu-i înșfăcase pe copii în patul acela și nici în atitudinea aceea, iar Marlyne Principaux avea să povestească mai apoi, cu o falsă modestie de mamă care se știe exemplară, că, într-adevăr, își dăduse osteneala și răgazul de a așeza astfel cadavrele copiilor: Jason o adorase și o răsfățase pe bebelușa Julia, așa era drept și precis să-i prezinte, unul în brațele celuilalt.

Cât despre John, îl pusese pe o parte, cu chipul lui frumos întors spre cel al fratelui său mai mare pe care îl iubise până la venerație.

— Am încercat să fiu cât mai exactă, avea să șoptească Marlyne cu un zâmbet plin de umilință, să nu-i trădez în sentimentele lor, îi cunoșteam atât de bine, nimeni nu-i cunoștea mai bine decât mine.

Cei doi polițiști, din cale-afară de zdruncinați, ceruseră întăriri.

Liniștită, deși cu un mers oarecum șovăitor (ca și cum ar fi băut, dar nu o făcuse), Marlyne Principaux arătase cada încă plină, explicase cu o bunăvoință de elevă ascultătoare cum o înecase mai întâi pe bebelușa Julia, apoi pe John și în cele din urmă pe Jason, care se zbătuse atât de tare, încât fusese nevoită să intre în cadă, să-

i strângă picioarele între genunchi, în sfârșit, să se lupte cu el cu o violență care escaladase și pe care o urâse.

— De unde era eu să știu, voiam atât de tare să nu-i fac rău, să nu fac rău nimănui și mai ales nu iubitului meu copil! avea să spună o Marlyne devastată de amintirea scenei.

Urma să pară evident pentru toți cei care o auzeau că se străduise să nu-i facă să sufere mai mult decât era necesar (căci știa prea bine că despre moartea lor era vorba) pe acești trei copii pe care afirma că-i iubește mai mult decât orice.

Avea să spună că se informase de pe internet: cel mai sigur mijloc de a-i suprima („de a-i trimite la cer", zicea ea) fără să le vatăme trupurile era să-i înece.

Era pe deplin conștientă că cei doi băieți simțiseră cu siguranță și foarte clar spaimă și disperare, groază și uluire atunci când ea le împinsese cu amândouă mâinile fața încă la suprafață ca să o mențină pe fundul căzii.

Atunci, avea ea să spună, închisese ochii.

Avocata Susane nu credea așa ceva.

Recitea articolele și se simțea năpădită de o furie care o cruțase la vremea aceea.

Nu credea că Marlyne Principaux închisese ochii în acele nesfârșite minute în care se înverșunase metodic să-i înece pe copii.

În cazul lui Jason și John, nu fusese treabă ușoară.

Era vorba despre niște băieți robuști, nărăvași, de ce să accepte să fie uciși?

Marlyne nu putea să fi acționat decât cu efort, brutalitate, gâfâieli și apă împroșcată, implorări și revoltă, nu putea să-și fi ținut ochii închiși (ca o sfântă în timpul martiriului) tot timpul cât săvârșise fapta.

De ce natură era fapta aceasta?

Numai ura, și-a spus avocata Susane, poate să-l facă pe autorul acesteia să fie capabil de o asemenea atrocitate.

Căci Marlyne, lucru de care oricine ar fi putut să-și dea seama, își torturase cei trei copii, nu-i așa?

Avocata Susane se simțea extrem de tulburată.

După părerea tuturor apropiaților ei și chiar și a acelora care aveau s-o renege, care n-aveau să mai vrea să aibă în niciun fel de-a face cu ea (maică-sa, surorile ei), Marlyne își iubise băieții, mai ales poate (dar ce semnificație să dea acestei eventuale preferințe?) pe cel mare, Jason, de care păruse excesiv de mândră (poate).

Și totuși, aveau să se grăbească să adauge aceiași apropiați, în purtarea ei se vădea o dragoste plină de râvnă pentru John și pentru Julia, își făcea griji pentru sănătatea lor, când s-au întâmplat omorurile (sau asasinatele) o mai alăpta încă pe Julia și, de altfel, îi

dăduse să sugă doar cu câteva minute înainte s-o ucidă.

Ce însemnau toate acestea? se întreba avocata Susane.

Marlyne Principaux își înecase copiii în ultimele ceasuri ale după-amiezii, la puțină vreme după ce-i luase pe băieți de la școală, după ce le pregătise, ca în fiecare zi, o gustare în bucătărie și, ca aproape în fiecare zi din viața acestei mame admirabile, după ce le dăduse câte o felie de chec cu aromă de portocale, pe care îl făcuse chiar ea.

Avea să spună că nu-și îngăduia niciodată să-și hrănească pruncii cu produse pe care nu le pregătise chiar ea, motiv pentru care Jason și John nu luau niciodată prânzul la cantină.

În fiecare zi, la douăsprezece fără douăzeci, Marlyne o punea pe Julia în cărucior și apoi mergea pe jos până la școală, se întorcea acasă cu băieții pe care îi ducea înapoi la școală la ora unu și jumătate, cu tot cu Julia pe care avea grijă s-o alăpteze chiar înainte (ca să stea liniștită cât dura drumul, urma ea să explice).

Le pregătea în fiecare zi un dejun riguros de echilibrat, calculând nu doar numărul de calorii pe care trebuia să le conțină masa unor copii de patru și șase ani, ci măsurând și proteinele, glucidele și lipidele ca să-i hrănească perfect.

Își cântărea exact la fel propria mâncare ca să o ajute pe Julia să se dezvolte cât mai armonios, căci avea de gând să-și alăpteze fiica timp de doi ani, așa cum făcuse și cu băieții.

Spre marea ei disperare (deși niciodată dezvăluită nimănui, nici măcar soțului ei, căruia îi spunea totul), Marlyne Principaux se îngrășa întruna, în ciuda regimului său desăvârșit.

Iar la momentul când se petrecuseră omorurile (sau asasinatele), fusese nevoită să înfrunte următoarea dilemă: să încerce în mod activ să slăbească și să riște să-i dea Juliei să bea un lapte mai puțin adaptat dezvoltării armonioase a fetiței ori să nu se abată de la procedeul cel mai bun pentru dezvoltarea bebelușului, dar, gândea ea, în detrimentul propriei sale siluete.

Îi fusese așa de rușine că-și făcea sânge rău pentru ceva atât de lipsit de importanță!

Cu atât mai mult cu cât nici soțul ei, nici apropiații nu păreau să bage de seamă că ea se îngrășa.

Dar Marlyne o știa.

O știa atunci când se îmbrăca, atunci când își spăla corpul la duș, astfel că se hotărâse să nu mai poarte hainele ei obișnuite.

Își cumpărase de la Emmaüs câteva tricouri și pulovere bărbătești și două perechi de pantaloni largi cu elastic în talie mulțumită cărora era mai puțin conștientă de rotunjimile propriului corp și de limitele persoanei sale, care se îndepărtau întruna.

Se simțea ea bine în hainele acestea?

Nu chiar, dar măcar nu era conștientă de corpul ei, lucru pe care și-l dorise ca să nu se lase pradă panicii că se face din ce în ce mai mare și că nu are nicio putere să se opună.

Căci era de neconceput să n-o mai alăpteze pe Julia.

O, Doamne, Dumnezeule!

Aproape că, poate, Marlyne ar fi izbucnit în râs.

Să compromiți sănătatea bebelușului pentru o chestie atât de derizorie!

Cum să-ți treacă prin minte așa ceva?

Putea la fel de bine să se apuce de băut, să se drogheze, să-și neglijeze și să-și bată copiii!

Când începe să nu-ți mai pese de ei, ci de tine, până unde poți merge?

Avocata Susane nu citise în presă decât probabila desfășurare a faptelor, descoperirea acestora de către poliție, procesul verbal al primelor cuvinte rostite de Marlyne.

Își închipuia, presupunea tot restul, dar, avea să constate ea mai târziu, cu ce derutantă limpezime!

Și în ciuda antipatiei sale profunde, ba chiar a repulsiei pe care i-o provoca Marlyne Principaux!

După ce au încercat în zadar să-i resusciteze pe copii, cei doi polițiști s-au dus înapoi în camera de zi la Marlyne care stătea în aceeași poziție, dreaptă și blândă, cu mâinile împreunate și un zâmbet politicos, înghețat, mâhnit.

Purta un tricou larg pe care scria Sorbonna și niște pantaloni gri de trening care îi cădeau peste tenișii.

Polițista avea să remarce două pete umede pe tricoul de bumbac, în dreptul sânilor, și, observându-i privirea, Marlyne avea să spună, de parcă s-ar fi scuzat, că îi curgea laptele.

Era luna noiembrie, vremea era mohorâtă, dar casa era bine încălzită, ba poate prea mult.

Polițiștii au început repede să transpire, dar (avea să se întrebe avocata Susane) să fi fost din cauza temperaturii excesive sau a agitației lor, cine ar fi putut s-o spună cu certitudine?

Tocmai atunci ajunsese și Gilles Principaux, grăbit, îngrijorat.

— Ești bine, iubirea mea? strigase el în direcția lui Marlyne (un personaj de sitcom, avea să gândească avocata Susane, care aterizează fără să aibă habar pe scena unei drame și rostește replici care sună fals, deși așa vorbește el de obicei).

Marlyne îi zâmbise cu buzele lipite.

Își lăsase ochii în jos și își mișcase ușor mâna de parcă ar fi vrut să-l liniștească.

S-a aflat mai târziu că îl sunase pe soțul ei cu o oră înainte de a chema poliția, cerându-i să vină acasă, pentru că avea o problemă.

Gilles Principaux ar fi trebuit să ajungă înaintea celor doi polițiști, dar, deși nu avea ore în momentul acela, fusese nevoit să rezolve câteva chestiuni administrative care întârziaseră momentul când pornise la drum spre Le Bouscat, mai degrabă iritat (avea el s-o mărturisească) de faptul că trebuia să se urce în mașină și să se întoarcă acasă cu mult înainte de ora obișnuită.

I se făcuse frică atunci când văzuse mașina de poliție parcată în fața casei.

— Ești bine, iubirea mea? strigase el, fără să bănuiască încă nimic (avea el să dea asigurări, cum ar fi putut un soț să-și imagineze o asemenea nelegiuire, o asemenea trădare a armoniei și sincerității care domneau, aveau amândoi să spună, în cuplul lor?).

Iar Marlyne îi zâmbise, deși cu o reticență, cu o greutate pe care le observase.

Cu toate acestea, făcuse gestul acela mic și liniștitor pe care i-l cunoștea bine: dădea din mână, o mână moale, încrezătoare, ușor ironică, un gest care însemna „nu-i nimic grav, iubirea mea, sunt stăpână pe situație".

Era, între ei doi, o înțelegere complice: atunci când Gilles ajungea pe neașteptate în toiul unei situații încurcate, în puținele dăți când îngrijirea copiilor provocase dezordine în casă sau când băieții, inexplicabil de agitați, voiau să se bată și păreau brusc să se deteste (cât de rău se simțea atunci Marlyne!), ea îi făcea lui Gilles semnul acesta mic.

Și, în mod miraculos, lucrurile intrau iarăși pe făgașul normal.

Jason și John încetau să se înfrunte fără motiv, Julia accepta sânul pe care îl respinsese înainte într-un mod supărător, camera de zi era din nou și pe neașteptate ordonată fără ca Marlyne și Gilles (bineînțeles) să se fi străduit s-o facă.

Să fi fost oare un efect miraculos al gândirii, al voinței?

Marlyne aproape credea că asta trebuie să fie.

Mai pragmatic, Gilles avea să spună că nu găsise niciodată casa în dezordine.

Marlyne era maniacă, lucru cu care el se obișnuise.

Ea vedea imediat, într-o încăpere plină de viață, o harababură îngrijorătoare, iar certurile băieților o demoralizau ca o mărturie a incapacității sale de a-i crește cum se cuvine.

Era foarte maniacă, avea să spună Gilles mai degrabă cu multă candoare și fără să vrea s-o critice pe Marlyne.

Cât despre Marlyne, ea avea să afirme că Gilles nu suporta când lucrurile erau „vraiște" și că pentru el, pentru seninătatea lui și ca să evite orice resentiment din partea lui, orice reproș mocnit,

veghea ea cu spaimă ca toată casa, dar și ca viața, în general, să fie într-o ordine desăvârșită.

Cu vocea ei monotonă, avea să exprime față de el ranchiună, uneori chiar un soi de ură indiferentă, disprețuitoare, o ură stranie, lipsită de patimă.

El, niciodată.

Avea s-o apere în ciuda a tot, fără să-i pese de nimic, cu patimă.

Se conturau astfel, în imaginația avocatei Susane, în presupunerile, în speculațiile ei, portretele unui Gilles Principaux convins de propria relaxare în ceea ce privea organizarea vieții de familie și al unei Marlyne nu mai puțin sigură de faptul că trebuia să-i asigure soțului ei liniștea pe care o cerea tacit.

Marlyne avea să spună:

— În fiecare zi, mă gândeam la clipa când avea să se întoarcă acasă și mă apuca frica. Nu voiam să fie nemulțumit, enervat pentru că lucrurile nu sunt la locul lor. Era drăguț, da, îmi vorbea mereu frumos. Dar puteam să-i simt dezamăgirea, nemulțumirea când nu făcusem bine, sunt lucruri pe care le simți când ești într-un cuplu, nu spui nimic, dar simți totul, înțelegi totul.

Avea să iasă la lumină că, după ce i se născuseră copiii și după ce se lăsase de serviciu (ascultând ce-i sugerase Gilles, avea ea să afirme), Marlyne își băgase în cap că, fiindcă nu-și mai făcea meseria de profesoară de franceză la școala generală, trebuia să le demonstreze soțului ei, maică-sii (supărată că fiică-sa nu mai lucra, că renunțase să mai fie deșteaptă și independentă) și surorilor sale că, în calitatea ei de mamă, se dedica unei meserii la fel de lăudabile, dificile, demne de respect precum cea de profesoară.

Voise să fie o mamă de performanță, ca o atletă, avea să-și spună avocata Susane.

Marlyne și cele două surori ale sale fuseseră crescute doar de mamă și tot ceea ce avea legătură cu tatăl lor era foarte vag — plecase, fusese dat afară, mama nu se pronunța în această privință.

Mama lui Marlyne se mulțumea să afirme pe drept cuvânt că își crescuse bine fetele în ciuda dificultăților inerente situației sale de femeie singură cu venituri modeste.

Lucra pe plantații de viță-de-vie ca muncitoare agricolă, iar dacă Marlyne, cu care se mândrea cel mai tare înainte ca aceasta să se mărite cu Principaux, devenise profesoară, nici celelalte nu-i înșelaseră așteptările, muncind amândouă, mijlocia ca șefă de cramă, iar cea mică într-un magazin de haine pe care îl administra.

Da, avea să gândească avocata Susane cu admirație, femeia aceasta simplă și îndrăzneață își ridicase cele trei fete pe scara socială, supraveghindu-le cum putuse educația, insistând să stea de vorbă cu profesorii (exagerat de mult, aveau să spună unii — sau

avocata Susane născocea amănuntul acesta? Nici ea nu mai știa), îngăduindu-le doar niște relații demne de propriile ei ambiții și sacrificii, și, poate, excesiv de severă uneori, dar cum să nu fii severă când, stând într-o locuință modestă de la periferia orașului Langon, știi că fetele tale adolescente visează, după ore și pentru că liceul e chiar lângă zona industrială, să li se îngăduie să piardă vremea prin uriașul centru comercial, și când niște cunoștințe bine informate ți-au spus că exact acolo, pe niște maidane dintre Intermarché și Lidl, tinerii beau, fumau, se drogau, treceau în fine prin această scurtă perioadă a vieții lor într-un fel în care ea urma să-și piardă din valoare, risipită fiind aiurea, oamenii urmând să spună despre ei: Ce păcat!

Mama lui Marlyne se zbătuse pentru ca nimeni să nu poată spune în legătură cu cele trei fete ale sale, deștepte și înzestrate: Ce păcat!

Așa că fusese dură, peste măsură de intransigentă?

Un articol insinua lucrul acesta.

Mama lui Marlyne și cele două surori ale ei aveau să refuze s-o mai vadă după omoruri (sau asasinate).

De altfel, n-o vizitaseră decât de puține ori de când devenise mamă, de parcă Marlyne decăzuse implacabil atunci când alesese acest mod de viață, iar surorile, altminteri, nu aveau copii, fără ca avocata Susane să poată totuși să afirme că faptul acesta era o consecință a propriei lor decizii.

În orice caz, nici mama, nici surorile nu păruseră profund, dureros de afectate de dispariția lui Jason, John și a Juliei pe care, până la urmă, îi cunoscuseră puțin.

Dar grotesca decădere a lui Marlyne le rănise pentru totdeauna.

Avocata Susane avea chiar impresia că toate trei, mamă și surori, puteau să îndure grozăvia gestului lui Marlyne, că puteau să-și imagineze scene fără să se simtă pătrunse de această grozăvie.

Ce nu puteau ele să-i ierte lui Marlyne, se gândea avocata Susane, era că, moralmente, se îndepărtase atât de tare de ele atunci când se măritase cu Principaux, abandonându-și cariera ca să-i crească pe copiii lui Principaux, pe scurt, că se conformase tuturor presiunilor mai mult sau mai puțin fățișe ale acestui Principaux care fusese destul de șmecher, din punctul acesta de vedere (își spuneau surorile și mama, potrivit avocatei Susane), ca să se însoare cu o femeie dintr-un mediu social mult inferior mediului său.

— Nu îndrăznea să-l contrazică, avea să spună una dintre surori.

Iar cealaltă:

— O impresiona, el venea din burghezie, de altfel, sub aparența lui *cool* era mai degrabă autoritar.

Iar mama:

— S-a străduit s-o convingă că nu valora mare lucru, i-a distrus toată încrederea pe care o avea în ea însăși. Când mă duceam s-o văd, nici c-o recunoșteam, așa că m-am îndepărtat, chestia mă scotea din minți. Își adorase meseria, îi plăcuse să predea franceza la școala generală, și uite cum începuse să îndruge că nu e misiune pe lume mai frumoasă decât aceea de a fi mamă, că voia să facă totul pentru a-și apăra copiii de primejdiile lumii, bla-bla-bla, și că pentru a nu da greș în această minunată misiune o mamă trebuia să fie mamă nonstop, bla-bla-bla. Eram furioasă pe ea, am preferat să n-o mai văd, atâta muncă și pentru ce?, îmi spuneam, ce păcat. Și știam prea bine că Principaux era de vină pentru schimbarea aceasta totală, știam prea bine că acea Marlyne pe care eu am educat-o să fie liberă și care se bucurase de libertatea aceasta până la douăzeci și șase de ani, vârstă la care Principaux a prins-o în mrejele lui, ei bine, n-ar fi adoptat niciodată de bunăvoie un asemenea stil de viață, știam, dar a fost imposibil s-o fac pe Marlyne să mă asculte, căci Principaux îi luase mințile, îl lăuda mereu ca un roboțel, Gilles era minunat, bla-bla-bla, Gilles era așa de inteligent, bla-bla-bla, Gilles se purta așa de frumos cu ea, bla-bla-bla. Spunea toate astea silit, era tristă și dezorientată, lucru pe care nu voia să-l recunoască față de ea însăși fiindcă era mândră. Așa că m-am îndepărtat, și la fel și surorile ei. În asemenea cazuri, nu-i nimic de făcut. Ar fi ajuns până la urmă să ne deteste, să ne dea afară. Principaux ne ura. Probabil că îi spunea la ureche numai porcării despre noi. Nu sunt mulțumită și mă doare cumplit sufletul pentru Marlyne care n-o să mai fie niciodată liberă, care n-o să mai predea niciodată franceza la școala generală așa cum îi plăcuse atât de mult s-o facă. Bineînțeles, mare păcat de bieții țânci care nu făcuseră niciun rău nimănui. Nu sunt încă gata să mă duc s-o văd pe Marlyne, sunt încă mult prea furioasă pe ea. Bieții micuți, da, bineînțeles. Dar mi-e ciudă pe Marlyne care a preferat să se îndepărteze de noi, mama și surorile ei, ca să adopte spiritul Principaux, ca să intre în această așa-zisă minunată familie Principaux al cărei fiu, Gilles, a transformat-o pur și simplu în sclavă. Da, era atât de docilă, accepta totul, dar nici că-și dădea seama. Dacă ar fi trebuit să rămân lângă ea? Era imposibil, așa cum am mai spus, ar fi găsit ea până la urmă un pretext ca să ne certăm la cuțite.

Atunci ajunsese și Gilles Principaux, nerăbdător, agitat, copleșit.

Plecase bombănind de la facultatea din Talence unde preda geografia, și totuși iritarea i se preschimbase brusc în panică

(mașina de poliție parcată în fața casei) și se năpustise spre Marlyne, crezând, avea el să spună într-un mod foarte convingător, că soția lui era rănită sau bolnavă.

Nicio clipă, avea el să spună, nu-i fusese frică pentru copii.

Căci își iubea soția mai mult decât pe oricine, da, chiar mai mult decât pe copiii lui pentru care nutrea, desigur, o enormă tandrețe.

Dar persoana care îi provoca cele mai dureroase îngrijorări și cele mai puternice exaltări amoroase era Marlyne.

Avea impresia că, dată fiind lacoma lor vitalitate de mici animale, copiii aveau să se descurce mereu și, mai mult, toți trei se bucurau de o sănătate, de o plenitudine fizică, de o perfecțiune corporală mulțumită cărora nu se temea pentru ei.

Nu, niciodată nu avusese vreun presentiment morbid în legătură cu aceștia.

Uneori se simțea copleșit de pofta lor de a trăi, de imperioasa lor voință de a fi acolo, în viața lui, și de faptul că micilor trupuri voinice, autoritare, nici că le păsa de corpul lui, de slăbiciunile și durerile sale, ci doar de cum să crească, da, cât mai confortabil cu putință, la, bineînțeles, adăpostul corpului tatălui lor de la care își extrăgeau, cu inocență, cu sălbăticie, substanța necesară existenței lor brute.

Copilașii lui îl sleiseră de puteri pe Gilles Principaux.

Cu toate acestea, își mai dorea și alții, mulți, cinci sau șase cu totul.

Dar nu se temea defel pentru ei.

Nu avea niciunul dintre visele acelea nemiloase în care îți vezi copiii în primejdie.

În schimb, se temea de coșmarul acela recurent în care Marlyne agoniza departe de el, el o știa, dar nu putea să se ducă la căpătâiul ei, iar Marlyne murea fără să-i poată arăta, pentru o ultimă oară, că o iubește.

Gilles Principaux se exprima astfel, înțelegea avocata Susane, folosindu-se de fraze frumoase și sincere, de declarații ciudate, uneori jenante, care aveau totuși meritul de a fi făcute pe față în timp ce chipul însuși al lui Principaux, zâmbitor, exagerat de deschis, producea un efect de falsitate nu mai puțin jenant.

— De ce voiai o familie și mai mare, aveau oamenii să-l întrebe, când ți-era deja greu să te ocupi de trei copii? Când, după cum spui chiar tu, ți se părea deja complicat să-ți împarți dragostea? Să-i iubești pe toți la fel de mult?

— Mai voiam și alții pentru că simțeam în adâncul sufletului că era ceea ce își dorea Marlyne, avea să răspundă Principaux.

La aceeași întrebare, Marlyne avea să recunoască faptul că și-l

dorise cu patimă pe primul copil, Jason, dar că ar fi preferat să rămână singurul.

Nu îndrăznise să-i mărturisească lucrul acesta lui Gilles și într-un mod răspicat nici ei înseși, căci pactul implicit care constituia fundamentul cuplului lor, motivul pentru care ei doi, atât de diferiți, trăiau împreună, se pecetluise pe ambiția de a procrea mult și cu bucurie, fără ca nimic religios să joace vreun rol, ba dimpotrivă; erau atei, veneau din familii care nu credeau în niciun Dumnezeu și considerau că aveau pe deplin dreptul de a-i dărui Franței niște copii frumoși cu o voioșie cu totul laică (așa cum, cu umor, le plăcea lor să spună).

Atunci a ajuns și Gilles Principaux și groaza i se citea pe chip, avea să spună polițista.

Prezența lui Marlyne îl liniștise pentru foarte scurt timp: era acolo, așezată pe canapea, ca de obicei, nici bolnavă, nici rănită, nici disperată, un pic țeapănă și, poate, părând cu mintea departe, dar lui Gilles Principaux nu-i stătea în fire, când se întorcea de la facultate, s-o observe pe Marlyne cu un ochi atât de pătrunzător, încât să fi putut să deosebească o seară de alta, o atitudine diferită de cea din ajun.

Marlyne era așa în general, discretă, scumpă la vorbă.

Se mai găseau unii care să spună că era posomorâtă și în același timp anxioasă, printre aceia, puțini, care o vedeau din când în când fără să poată totuși să pretindă că erau prieteni cu femeia aceea singuratică: părinți ai elevilor, foști colegi de liceu pe care îi întâlnea uneori pe stradă.

Marlyne și Gilles aveau să constate cu voce tare, fiind, cu naivitate, amândoi de acord în privința aceasta și de parcă n-o mai remarcaseră niciodată până atunci, că Marlyne nu avea prieteni.

Prietenii ei erau cei ai lui Gilles, pe care acesta din urmă îi invita acasă la cină sau ca să bea o cafea, rar de altfel, pentru că, atunci când nu muncea, lui Gilles îi plăcea „să fie lăsat în pace".

Pe acești prieteni ai lui Gilles, pe care Marlyne avea să-i menționeze ca fiind oarecum și ai ei, puteai să-i numeri pe degetele de la o mână.

De altminteri, Marlyne avea cu greu să-și amintească numele lor.

Avea să le confunde până și sexul, aducându-și aminte de o oarecare Frédérique, colegă cu Gilles, ca fiind bărbat, fără să-și mai amintească de fapt nimic din cele două sau trei vizite ale acestei Frédérique și minținд ca un copil atunci când avea să fie pomenit acest nume:

— Da, Frédérique, era drăguț, așa mi se pare, îmi plăcea mult de

el.

Iar oamenii aceștia (prieteni?) pe care Gilles Principaux dădea impresia că-i aduce fără nicio tragere de inimă acasă aveau să spună despre Marlyne că nici n-o băgaseră în seamă, erau datori s-o recunoască.

Era atât de ștearsă!

Amabilă și insipidă, fără îndoială ospitalieră, cu privirea aceea versatilă, chinuită și care îi împingea pe ceilalți să se uite în altă parte.

Incomoda, oamenii nu prea știau ce să-i spună, iar întrebările pe care i le puneau din politețe nu ofereau posibilitatea unei replici: răspundea cu scrupulozitate, fără să întrebe la rându-i nimic, indiferentă sau nesimțindu-se în largul ei.

Maică-sa, surorile ei aveau să spună că, până să-l întâlnească pe Principaux, fusese o tânără nostimă și guralivă.

Două persoane, care ziceau că o cunoscuseră bine pe vremea când era studentă la facultatea de litere din Bordeaux, aveau să dea multe detalii în acest sens: Marlyne fusese veselă, obișnuit de vorbăreață, iar hainele ei colorate, machiajul ei îngrijit, faptul că era conștientă de frumusețea părului ei de un blond-închis nu o transformaseră într-o fată ștearsă, dimpotrivă: îi plăcea să fie curtată, să fie admirată, era voioasă și sinceră, cinstită, drăguță și „fără probleme“.

Acești doi martori (bărbat, femeie, avocata Susane nu reușea să clarifice amănuntul acesta) aveau să mărturisească faptul că trecuse ceva timp până să priceapă că acea Marlyne din anii lor de facultate și cea din cumplita știre erau una și aceeași persoană.

Foștii colegi ai lui Marlyne aveau să spună cam aceleași lucruri.

Nu lucrase decât optsprezece luni la acea școală generală din Pauillac, dar avuseseră destule prilejuri să stea de vorbă cu ea și să audă ce spuneau foștii elevi despre ea ca să ajungă la concluzia că era o persoană simpatică și un cadru didactic nemaipomenit, așa că nici ei nu izbutiseră să stabilească legătura dintre fosta lor colegă și monstruoasa protagonistă a acelei știri înainte ca anumite detalii să-i determine să priceapă acest lucru.

Marlyne Principaux plecase de la școala generală din Pauillac când era însărcinată cu primul copil.

Nu se mai întorsese.

Într-un e-mail hazliu, de un entuziasm comic/ironic poate forțat când o cunoșteai (dar o cunoșteau oamenii? se întreba avocata Susane, cu fața crispată, cu inima bătându-i nebunește), Marlyne informase trei sau patru profesori despre nașterea lui Jason, despre propria ei dorință de a se „consacra pe deplin primilor pași în viață ai acestui minunat băiețel“, apoi încheiase

brusc.

Voiseră să-i facă un cadou, să se ducă s-o vadă, să sărbătorească într-un fel sau altul evenimentul.

Ea nu fusese de acord.

Se eschivase, amânase și, într-un sfârșit, încetase să le mai răspundă.

Dezamăgiți, ajunseseră la concluzia că voia „să fie lăsată în pace".

Dezamăgiți, o uitaseră.

Toți (deși, la drept vorbind, nu fuseseră prea mulți) se simțiseră jigniți de retragerea ei.

— Era clar că nu mai voia să aibă de-a face cu noi, urma să spună profesoara de engleză. N-am înțeles de ce, pentru că eram în relații excelente cu Marlyne.

Aveau să conchidă, mai târziu, că Gilles Principaux jucase un rol în această răcire a relațiilor.

Nu era nedrept?

Căci Principaux urma să aibă o cu totul altă versiune a faptelor.

Avea să susțină că o îndemnase pe Marlyne să-și vadă colegii, să le prezinte bebelușul, avea chiar să spună că se simțise dezamăgit și aproape umilit, în calitatea lui de tată al bebelușului, că soția lui refuza cu încăpățânare (deși fără s-o spună, apatică și îndărătnică, tăcută, dar cu neputință de clintit) să arate cu mândrie ceea ce era totuși minunatul rod al contopirii lor nu mai puțin admirabile.

Din partea lui Marlyne, numai maică-sa și surorile ei aveau să vină să-l vadă pe Jason, foarte rar după ce înțeleseseră că lui Marlyne nici nu-i trecea prin cap să se întoarcă la muncă și când au început să simtă împotriva acesteia, toate trei la fel, o furie care nu le mai îngăduia să o viziteze „de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic".

Marlyne avea să confirme afirmațiile lui Principaux: acesta o îndemnase, într-adevăr, să-și invite colegii acasă la ei, vorbise de o cină sau de o cafea la care avea în sfârșit să-i întâlnească pe acești patru sau cinci profesori de la școala generală din Pauillac pe care Marlyne îi cunoscuse mai bine și pe care îi apreciase, lucru pe care Marlyne avea să-l confirme, Principaux îi vorbise de această invitație în repetate rânduri.

Ea nu spusese nimic, nu făcuse nimic, nu poftise pe nimeni, iar Principaux capitulase, uitase.

— Mă simțeam prea slăbită, prea obosită ca să mă ocup de o masă cu prietenii, eu aș fi făcut totul, Gilles avea prea mult de muncă, avea să spună Marlyne.

Și apoi:

— Mă gândeam că, de fapt, prefera să nu aibă loc nicio vizită, simțeam că nutrea doar dispreț față de colegii mei, că se plictisea

îngrozitor doar la gândul de a bea un pahar cu ei, s-ar fi purtat exemplar și nimeni nu și-ar fi dat seama de nimic (aroganța aceasta, plictisul acesta), dar mi se părea mai simplu să nu impunem tuturor o asemenea scenetă de ipocrizie și camuflată răutate (la Gilles), e mai ușor să nu faci nimic decât să te străduiești să pregătești ceva care riscă să fie penibil ori dezamăgitor ori supărător, iată de ce nu am făcut nimic, nu am zis nimic, nu am răspuns nimic, o, e vina mea, căci Gilles mă încuraja dimpotrivă să organizez ceva de care îi era profund silă, se forța, credea că îmi face mie plăcere. Dar îl cunoșteam așa de bine, habar n-avea el cât de bine! Niciodată nu mi-aș fi silit colegii din Pauillac să treacă prin această încercare a furcilor caudine ale judecății sale sarcastice și mute, o, e vina mea, Gilles n-a greșit cu nimic, așa e el, atât și nimic mai mult, și așa l-am și iubit, așa cum e, ce pot eu să-i reproșez? Poate doar că m-a făcut să mă tem de el și să-l detest, dar nu sunt eu răspunzătoare pentru greșeala mea, aceea de a-l fi iubit, urmat, de a-mi fi abandonat propria judecată pentru a lui, de a fi gândit că cea mai neînsemnată dintre ideile, părerile, dispozițiile mele risca să fie considerată „nulă și neavenită“ (râdea când spunea toate acestea, nu?) dacă Gilles nu o valida?

E vina mea, avea să spună Marlyne, căci, de cele mai multe ori, Gilles se purta frumos cu mine, încerca să mă ajute cu copiii în ciuda oboselii sau măcar mă întreba dacă voiam să mă ajute, la care de obicei îi răspundeam că nu, dar chestia îmi făcea plăcere, iar el o știa și nu se zgârcea când era vorba de asemenea propuneri.

De fapt, avea Marlyne să spună, n-am ce să-i reproșez lui Gilles. Ajunsesem să mă crispez când îl auzeam întorcându-se seara acasă, să mă tem de criticile lui dulcege și de opiniile foarte ferme în privința educației copiilor noștri și a modului nostru de viață, morala pe care, după părerea lui, trebuia s-o adoptăm, dar nu dau vina pe el. Vorbeam puțin. Nu mă exprimam clar. Cum ar fi putut să ghicească faptul că nu-i mai suportam pe copii, că mă rugam ca Gilles să moară împreună cu ei într-un accident și ca eu să fiu apoi liberă și tristă, liberă și îndurerată și în sfârșit scăpată de ochiul lui omniscient, de privirea lui care sonda și blama, deși buzele i se lățeau într-un veșnc zâmbet?

Nu dau vina pe Gilles Principaux, avea să concluzioneze Marlyne. Mi-ar plăcea să nu-l mai văd niciodată, nu simt pentru el nici compasiune, nici tandrețe, dar nu dau vina pe el. N-a făcut niciodată nimic care să poată fi definit ca infam. Năzuia cu sinceritate să fie o persoană admirabilă, un tată bun, un soț bun, Gilles Principaux nu este un pervers și dacă am ajuns să-l urăsc, să-i doresc moartea (sau ștergerea, absența lui bruscă și definitivă din viața mea), îmi acuz propria slăbiciune, iar nu pe ale sale.

Vă implor, avea să spună Marlyne (cu mâinile împreunate, cu pleoapele tremurând), să nu vă bată gândul să faceți vreo legătură între Gilles Principaux și vina mea, să mă dezvinovățiți parțial ca să-l învinuiți pe acest nenorocit care, victimă a unui destin îngrozitor, ar fi nevoit în plus să explice (și inevitabil cu stângăcie) de ce nu crede că a jucat vreun rol nefast în grozăvia care s-a abătut asupra lui.

Nu, nici Gilles, nici Marlyne nu aveau să se acuze unul pe celălalt, ceea ce, în situația dată, avea să pară suspect, mai ales din partea lui Gilles.

De ce părea el că nu-i poartă pică soției sale criminale?

Să vrea s-o apere fără ca, din punct de vedere moral, să-i pese de copiii lor asasinați (ori uciși, trei nevinovați)?

Părea aproape că era pe punctul de a-i învinovăți pe copii pentru a-și susține soția, evocând, deși vag, eliptic, firea dificilă a lui Jason, inexplicabilele accese de furie ale lui John, ba chiar (totuși o singură și unică dată) „egocentrismul" Juliei, bebelușul.

Nu mai mult decât Marlyne lui, Gilles Principaux nu avea ce să-i reproșeze.

Nu putea să-și condamne soția decât pentru omorârea (sau asasinarea) copiilor lor.

Pentru tot restul, o iubea și o respecta, avea el să spună.

Nu avusese niciodată probleme grave cu Marlyne.

Și, din moment ce chestiunea n-avea cum să fie evitată ori suprimată, amândoi aveau să răspundă în cor: avuseseră o viață sexuală fantastică (pentru ea), formidabilă (pentru el).

Se înțeleseseră întotdeauna perfect pe planul acesta, le plăcea să se distreze, dar rămâneau totodată în limitele bunului-simț și mereu, aveau ei să spună, „se supuneau dorințelor celuilalt".

Gilles nu o siluise niciodată pe Marlyne, Marlyne nu-l obligase niciodată pe Gilles la nimic, deși, potrivit spuselor ei, spre sfârșit îl urâse, deși își dorise să-l vadă murind cu copiii lor fără ca ea să aibă vreo vină, își dorise să fie liberă și nevinovată — cu toate că alesese să-și redobândească libertatea, dar fiind totodată îngrozitor de vinovată.

Principaux avea să pară excesiv de loial față de Marlyne, într-atât încât avea să fie acuzat de duplicitate și că se folosise de Marlyne ca să-și atingă propriile scopuri.

Avocata Susane nu credea nimic din toate acestea.

Se întâmpla pur și simplu, gândea ea, ca durerea lui Principaux să aibă o formă neobișnuită.

Nu luau propriile ei dureri niște forme nebuloase, care îi puteau induce în eroare pe aceia care credeau că o cunosc cel mai bine?

Atitudinea lui Principaux avea să-i șocheze pe cei doi polițiști pe care vederea copiilor îi tulburase pentru totdeauna.

Căci refuzase să fie scutit de imaginea aceea, insistase (aproape că se bătuse) să se ducă să-i vadă pe micuții întinși în cameră.

Apoi i se făcuse rău, dar nimic nu era sigur.

Polițista avea să spună că îl văzuse clătinându-se, agățându-se de tocul ușii.

Colegul ei urma să dea asigurări că rămăsese țeapăn pe picioare, iar Principaux însuși n-avea să-și amintească de nimic, sugerând că tocmai starea de rău îi provocase amnezia.

Dar numai polițista avea să afirme că Principaux se clătinase când descoperise copiii morți, pe sau în propriul lui pat de tată care concepuse chiar aici, în decursul unei vieți erotice sănătoase și minunate, aceste trei mici corpuri perfecte.

Colegul ei avea s-o contrazică în privința aceasta, iar mărturia lui, deși neutră, urma să fie interpretată ca o nouă dovadă a straniei indiferențe a lui Principaux, într-atât încât, remarca avocata Susane, cea care acționase, cea care „împlinise“ (ziceau unii) gestul criminal sau asasin avea să pară mai puțin condamnabilă decât tatăl cu reacții surprinzătoare.

De ce bărbatul acesta se comportase astfel părea să fie, în anumite articole din ziar și dată fiind fascinația pe care o provoca, mai important decât motivele femeii vinovate.

După ce Principaux, clătinându-se sau nu, în mod normal distrus sau nu chiar îndeajuns (față răvășită, avea să spună polițista, mai degrabă calmă, avea să spună colegul ei, nu era oare cu putință, avea să se gândească avocata Susane, să prezinte cineva un chip calm și totodată răvășit?), a ieșit din camera unde îi zăceau copiii (rămăsese în prag, nu se apropiase de pat), se dusese lângă Marlyne și se prăbușise alături de ea pe canapea.

Că, fără îndoială, înțelesese imediat ce se întâmplase îi tulburase și mai mult pe polițiști.

Nu întrebase nimic, nu ceruse să i se explice cum se petrecuse tragedia, cine era făptașul, nu jucase, își dădea seama avocata Susane, rolul aceluia care nu bănuise nimic.

Putuse el oare, până și în clipa aceea, să creadă într-un „accident domestic“?

Cei doi polițiști aveau să spună că această ipoteză nici măcar nu le trecuse prin cap, că nu se gândiseră vreodată că bărbatul acesta întreg la minte, cumpătat și lucid ar fi putut să creadă că cei trei copii ar fi murit împreună, într-un accident, în aceeași cadă de baie.

Pur și simplu, Principaux nu părea îndeajuns de „tulburat“.

O întrebase totuși pe polițistă (colegul nu avea să-și amintească limpede, dar Marlyne avea să confirme faptul, deși în felul ei șovăitor, vag) dacă, întorcându-se el mai repede, urcându-se în mașină chiar în clipa când Marlyne îl rugase să vină acasă, ar fi putut să ajungă înainte ca Marlyne să acționeze.

I-aș fi salvat eu oare, probabil că întrebase el, dacă aș fi ajuns mai devreme?

Bineînțeles că polițista nu știa.

Se ferise să-i dea un răspuns.

Îl bătuse ușor pe umăr, îi era milă de bărbatul acesta, dar nu-l putea ajuta cu nimic.

Avocata Susane și-a petrecut după-amiaza citind tot ce a putut găsi despre cazul Principaux și luându-și cu înfrigurare notițe, imaginându-și ce nimeni nu-i spunea, ce nimeni nu putea să știe încă.

Când s-a întors acasă, se lăsase de mult întunericul.

Și deși zăbovise la birou, deși mersese mai apoi încet prin ger tocmai ca să evite să dea ochii cu Sharon, aceasta era încă acolo când ajunsese acasă, trebăluind prin bucătărie, cu obrajii și fruntea neobișnuit de roșii.

Avocata Susane s-a simțit cuprinsă de o mare oboseală.

N-avea curajul, în seara aceea, să stea de vorbă cu Sharon.

— Sharon, e foarte târziu, trebuie să pleci imediat, i-a zis ea cu blândețe, întorcându-și privirea de la chipul încins al tinerei.

— Da, am terminat de pregătit cina, mă duc acum, a răspuns Sharon.

Avocata Susane a scos din geantă eșarfa portocalie, a agățat-o în cuier.

Fără să se uite la avocata Susane pe care, de altfel, o încerca o sfârșeală atât de mare, încât simțea că încremenește într-o apatie binevenită, Sharon a înhățat eșarfa portocalie, a înfășurat-o la gât cu un gest hotărât, aproape brutal, și apoi a ieșit din apartament după ce, fără îndoială, a murmurat:

— Pe mâine.

În bucătărie, avocata Susane a descoperit o scenă de poveste — sau numai bună „să-ți bage frica-n oase“, avea ea să le spună prietenilor dându-și ochii peste cap ca să pară amuzantă și cu toate că n-o încercase atunci nicio spaimă, ci o pură euforie plină de recunoștință.

Când era cu prietenii, i se părea mai lesne să fie ironică în legătură cu Sharon, căci Sharon avea puterea de a o răni dintr-o nimica toată.

Dar, de cum a intrat în bucătărie, a știut imediat că Sharon voise cu ardoare să o facă fericită în seara aceea, să fie iertată pentru ceva despre care considera că e mai bine să nu vorbească defel sau despre care îi era prea rușine să vorbească, socotind astfel că e mai simplu să acționeze, fie și punându-și, în bucătăria aceea, sufletul pe tavă.

Pe fiecare suprafață netedă, plan de lucru, etajere, masă, partea de sus a frigiderului, chiar pe scaunul și pe taburetul pe care avusese grijă să le acopere cu o pânză înflorată, Sharon pusese un bol, o farfurie sau o oală în miniatură care conținea câte un fel de mâncare foarte sofisticat, avea să constate avocata Susane.

Niciodată Sharon, care îi pregătise întotdeauna numai cine delicioase, nu gătise pentru avocata Susane cu un asemenea rafinament.

În fiecare recipient se afla doar o porție, fiecare recipient era diferit de cel de-alături, ceea ce însemna că Sharon pregătise separat, în cantități foarte mici, peste zece mici festinuri.

Avocata Susane nu recunoștea cele mai multe dintre recipiente, sigură fiind, de pildă, de faptul că nu avusese niciodată acasă la ea acele minuscule vase de fontă colorate în care Sharon pusese mâncărurile calde — niște vase adorabile, inutile, drăgălașe, cu al căror concept avocata Susane nu era de acord și despre care știa că sunt foarte scumpe.

Era oare cu putință ca Sharon să fi cumpărat cele patru vase minuscule, bolurile cu motive japoneze, delicatele farfurii cu o formă ușor adâncită care se ofereau cu modestie, dar într-un mod sentimental și vibrant (înzestrate cu suflet!) admirației avocatei Susane?

Farfuriile o chemau încetișor, îi cereau politicos să se apropie.

Erau din porțelan fin, iar marginea nu le putea fi mai subțire, opalescența, mai subtilă.

Avocata Susane nu și-ar fi oferit nicicând o veselă atât de frumoasă.

N-ar fi îndrăznit, din modestie, și, de altfel, nici nu i-ar fi trecut prin minte s-o facă, așa că nu era nevoită să renunțe la nimic.

Și iată că bolurile azurate, farfuriile iridescente îi transmiteau că au un suflet.

Trăim când ne privești și ne atingi, contemplă-ne așadar, apreciază-ne după cum merităm! îi spuneau avocatei Susane bolurile lui Sharon.

Trezește-ne, scoate-ne din toropeala în care ne cufundă privirile neștiutoare! implorau iarăși pe mutește bolurile.

Și atunci, avocata Susane a ridicat ușor fiecare capac, a mirosit și a observat ce anume conțineau recipientele: oala mică de un

verde foarte deschis, doi fricăței de iepure cu usturoi și ceapă, presărați cu coriandru proaspăt, oala mică, albastră precum cerul, o pulpă de pui înăbușită într-un sos verde și cremos (de măcriș?), și oala mică de un galben-pal, risotto cu sparanghel.

Cât despre farfurii și boluri, Sharon le umpluse cu eleganță: 1. salată de cartofi, lăptucă și ceapă roșie, 2. alac cu roșii uscate, 3. piftie de pui, morcovi, praz, lămâie confiată, 4. file rece de vită cu piper și sare grunjoasă, feliuțe de castraveciori murați, 5. fenicul în stil grecesc, 6. ciuperci în stil grecesc (ciuperci pariziene proaspete, deși avocata Susane nu le cunoștea, în felul acesta „grecesc", decât în conservă, căci părinții ei cumpărau în supermarket preparatul acesta suspect îngroșat cu gelatină), 7. creveți roșii la tigaie, aproape arși, presărați cu piper de Sichuan, 8. paste de hrișcă cu feliuțe de brânză beaufort, 9. ton perpelit cu susan prăjit.

Deși ar fi preferat să cineze rapid ca să se gândească la cazul lui Marlyne Principaux, avocata Susane a considerat că e de datoria ei să deguste mâncărurile lui Sharon.

A simțit că nu mai poate.

Cu toate acestea, s-a forțat, a mâncat până i s-a făcut scârbă.

Ideea că o jignește pe Sharon o îngrozea.

Cu atât mai puțin ar fi putut să trișeze, să se gândească să arunce ceea ce n-avea să mănânce ca s-o păcălească pe Sharon și să bage mâncarea într-un sac de gunoi pe care avea să-l vâre în servieta ei de avocată.

Nu, nu putea să irosească o asemenea mâncare — o asemenea muncă, un asemenea dar făcut avocatei Susane, dar și o asemenea cheltuială!

În fața cuiva care își cere scuze sau regretă în felul acesta nu poți să invoci niciun motiv valabil ca să nu le accepți pe de-a-ntregul și nu poți să nu faci efortul, micul sacrificiu pe care îl implică acest consimțământ.

Avocata Susane a spălat cu grijă toate recipientele, le-a șters și le-a rânduit pe masă.

Mâncase atât de mult, că o apucase un soi de amețeală, de parcă ar fi băut fără măsură.

Apoi a adormit cu greu și s-a trezit de trei ori în timpul nopții, simțindu-se greoaie, sătulă, slăbită, dar, pe jumătate conștientă, de cum își amintea de sursa acestei indispoziții, un elan de recunoștință și de ușurare o făcea să se simtă apropiată de Sharon, căreia îi mulțumea atunci în gând.

Cine, în viața de adult a avocatei Susane, își dăduse vreodată osteneala să-i arate prețuire? Chiar și cu riscul unei indigestii și al unei nopți de groază?

Erau zile mohorâte cu ger și ceață peste Bordeaux.

Avocata Susane încerca să-și aducă aminte cât mai precis cu putință după-amiaza pe care o petrecuse la familia Principaux (dacă într-adevăr așa îi chema) când avea zece ani, iar Gilles (dacă fusese într-adevăr el), paisprezece (sau poate cincisprezece?).

Avea, de fapt, o amintire atât de precisă a acelei zile fabuloase, încât ajungea să se îndoiască de sine însăși, de memoria ei.

Era oare cu putință ca totul să se fi petrecut atât de armonios?

Iar intuiția domnului Susane, potrivit căreia amândouă fuseseră păcălite și agresate în casa aceea frumoasă din Caudéran, putea ea oare să o pună pe seama geloziei ori a fricii și a unei nevoi, în cazul lui primare, de a-și apăra sobrele moravuri împotriva seducătoarelor rătăciri burgheze?

Domnul Susane era un om drept, un soț fidel și un tată integru, și, în adâncul sufletului, o persoană încrezătoare.

Și atunci, de ce simțea ceva abject în întâmplarea aceasta și ce încredere să aibă avocata Susane în felul în care percepea el lucrurile?

Ea avea amintiri, pe când el nu avea decât impresii.

De ce se simțea ea obligată să-și apere amintirile împotriva impresiilor domnului Susane?

Frânturile ei de amintiri, mânjite parcă de scepticismul lui taică-său, îi apăreau mai puțin clare, mai puțin sigure.

Avocata Susane se revolta totuși.

Numai două persoane știau ce se întâmplase în camera aceea, băiatul și ea.

Domnul Susane, rău îndrumat de prejudecățile sale, de instinctul său denaturat, n-avea dreptul să o influențeze.

Sau poate că da, căci era fiica lui, iar el o iubea?

Avocata Susane aluneca mai des decât ar fi trebuit pe trotuarele înghețate, mergea prea repede, distrată, îngândurată.

O venă mică îi devenise nu de mult vizibilă la tâmplă, tremurătoare.

O simțea trăind și zbătându-se ca o ambasadoare a inimii sale care îi rămânea ascunsă — dar micuța venă vestitoare spunea adevărul acesteia din urmă!

În cursul acestei lungi săptămâni geroase, întunecate în care a așteptat ca Marlyne Principaux să-i ceară în mod oficial să o apere, avocata Susane a luat cina cu Rudy, la invitația acestuia, într-un restaurant de pe strada Saint-Rémy în care, așa cum amândurora le plăcea să spună, își aveau tabieturile lor, deși nu se duceau acolo

decât rareori, niciodată unul fără celălalt, și deși niciunul dintre angajați nu a părut vreodată să-i recunoască, la fel cum nici Rudy, nici avocata Susane nu-și aminteau niciodată nici cea mai neînsemnată față, punând lucrul acesta pe seama faptului că personalul se schimba din cale-afară de des, admițând totuși că, dacă ar fi fost primiți de fiecare dată de aceeași chelneriță, cu greu și-ar fi dat seama, din pricina agreabilei, dar chinuitoarei intensități care le impregna întâlnirile de la Braseria Bordeleză.

Avocata Susane îl cunoscuse pe Rudy în cabinetul unde lucrase.

Era, ca și ea, un avocat de-abia ieșit de pe băncile facultății, temător, dar generos, dornic să-și arate adevărata măsură și gata de o totală abnegație, calități pe care avocata Susane le recunoscuse ca fiind și ale sale.

Toți tinerii avocați pe care îi recruta cabinetul acela vestit din piața Tourny posedau aceste calități în diferite grade de perfecțiune.

Ceea ce îi legase pe avocata Susane și Rudy (înțelegea ea, dar nu și el) ținea de faptul că mediile din care veneau nu-i pregătiseră pentru o asemenea carieră, pentru o asemenea reușită, și nici să aibă de-a face cu tineri de soiul acelora pe care cabinetul îi angajase în același timp cu ei: familii înstărite din centrul orașului sau din podgorii.

Părinții lui Rudy lucraseră în viile din Médoc.

Erau spanioli și se stabiliseră în Margaux cu vreo cincizeci de ani în urmă.

Frații și surorile lui Rudy se angajaseră la podgorii imediat după terminarea școlii generale.

Rudy se zbătuse să intre la liceu, să-și ia bacalaureatul, chiar dacă cu greu, să studieze dreptul, să-și treacă toate examenele.

Cum nu era sclipitor, ci sârguincios și curajos, încăpățânat, i se părea mereu că era admis în ultimă instanță, aproape din greșeală.

De altfel, părinții lui spuneau, mai degrabă ușurați decât fericiți când le anunța vreun succes sau, pentru ei, amânarea unui eșec:

— Ce noroc, Dumnezeule mare, ce noroc!

Așa că se temeau de cădere, care avea să se dovedească cu atât mai spectaculoasă cu cât Rudy își înfrunta destinul de fiu de muncitor agricol și cu cât râvnea, fie și tremurând, la mai mult decât i se cuvenea.

Și-ntr-adevăr, cât tremurase!

Faptul că-și atinsese ținta, înarmat cu sau împiedicat de o încredere atât de mică în propriile puteri, iată ce o emoționase pe avocata Susane atunci când se întâlniseră la cabinet, când se intuiseră unul pe altul și se simțiseră asemănători, măcar de-atâta lucru era și ea convinsă.

Rudy se supăra prostește din pricina unei iubiri ivite din

afinități de mediu, de condiție socială.

— Chiar contează, îi sugera ea amuzată, la începutul relației lor, că ne-am îndreptat unul spre celălalt pentru că doar noi veneam de acolo de unde veneam? Ne iubim oare mai puțin doar pentru atât?

Nu-i spunea lui Rudy: Și apoi ce importanță are iubirea? E de-ajuns că ne înțelegem bine, că vorbim, că ne distrăm împreună, nu?

Nu-i spunea, pentru că Rudy voia neapărat să iubească.

Cât de obositor era uneori!

Te iubesc mult, Rudy, nu-i spusese niciodată avocata Susane, iar declarația aceasta care ție ți se pare dezamăgitoare corespunde în cel mai înalt grad capacității mele de-a iubi. Pentru că sunt refractară la ideea de a iubi mai mult, pentru că nu cred, pentru mine, într-o iubire pătimașă și pentru că, oricum, mă scârbesc îndatoririle unei asemenea iubiri, hai să fim niște camarazi nemaipomeniți, să ne iubim în tihnă și cu putere.

Dar Rudy era un bărbat sentimental.

Locuiseră împreună vreme de trei sau patru ani într-un apartament vechi din cartierul Saint-Michel de unde se duceau amândoi, în fiecare dimineață, la cabinet, apoi avocata Susane, ușurată, fusese de acord când Rudy îi ceruse să se despartă pentru un timp, cerere sau rugăminte pe care o formulase cu atâta amărăciune, încât ea nu avusese curajul (îl iubea mult!) să-i arate o mâhnire moderată și, mai ales, voioșia pe care o simțea la gândul de a fi în sfârșit singură.

Plânsese cu el, hohote seci și prefăcute, crezând că îl ajută pentru că Rudy voia să plece, era convins că astfel o rănește și își reproșa îngrozitor ceea ce-și închipuia el că este amărăciunea avocatei Susane.

Ea se smiorcăise, deși adevărata ei inimă bătea cu putere de bucurie.

Cu toate acestea, se simțea în continuare vinovată față de Rudy, pentru că îl păcălise fără să vrea, dar fără să încerce să facă altfel, și pentru că îi oferise toate motivele să-și imagineze că îl iubea în felul dorit de el.

Și când Rudy, distrus să simtă că n-o mai iubește pe avocata Susane cu aceeași pasiune, că îi descoperea cusururi importante și, fără îndoială, speriat de statornica afecțiune pe care ea i-o arăta în locul iubirii absolute pe care i-o oferise el, când Rudy a anunțat-o cu multe precauții că s-a gândit să plece, ea l-a mințit din nou cu lacrimile și vorbele ei pline de consternare, ca să-l cruțe, așa i-a dat ei prin minte, din moment ce el își asumase rolul celui mai sensibil dintre ei doi.

Cât durase relația ei cu Rudy, avocata Susane se simțise întruna

datoare: el se dedicase, ea nu-i dăruise îndeajuns.

În mintea ei, mocnise întotdeauna înăbușit ideea că Rudy ar fi trebuit să înțeleagă cine era ea și cum iubea și că făcuse concepțiilor pe care el le avea despre iubire niște concesii pe care, indignat, el le-ar fi refuzat teoriei pe care avocata Susane și-o construise în privința a ceea ce trebuia să fie un cuplu.

Dar la toate acestea ea nu se mai gândea defel.

Era mereu fericită să-l revadă pe Rudy, cel mai vechi prieten al ei, cel mai de încredere, singurul, de fapt, căruia îndrăznea uneori să se destăinuie.

Era agitată din pricina nerăbdării de a-i vorbi despre familia Principaux, în timp ce el povestea cu o ușoară tristețe câteva anecdote amuzante despre fiica lui de șapte ani.

Povestea pentru că știa că avocata Susane prinsese drag de fetiță.

Povestea fără prea mare plăcere, numai ca s-o distreze pe avocata Susane, ca la fiecare dintre întâlnirile lor.

După ce se despărțiseră, Rudy întâlnise o asistentă de notar, se căsătoriseră, o concepuseră pe Lila și apoi divorțaseră.

Toate acestea îi provocau lui Rudy o amărăciune fără leac.

Iarăși fusese Iubirea trădată, își zicea în sinea ei avocata Susane.

Rudy avea grijă de Lila o săptămână din două și i se întâmplase să o lase, pentru o noapte, la domnul și doamna Susane care veneau la Bordeaux să ia copila, o duceau în La Réole și i-o înapoiau tatălui ei a doua zi.

Avocata Susane avusese ideea acestui aranjament într-o zi în care Rudy se plânsese că erau seri când nu se putea ocupa de Lila, când era nevoit să se întoarcă de la cabinet după miezul nopții.

— Dacă îți convine așa, părinții mei ar putea să aibă din când în când grijă de ea, propusese avocata Susane în mod spontan, știind cât de drag le fusese întotdeauna Rudy părinților ei, cât de triști fuseseră când el plecase, bucuria impregnată de melancolie care îi încercase când aflaseră că Rudy avea un copil.

— Ar trebui să fie al tău, spusese doamna Susane, iar avocata Susane replicase râzând scurt, atât de apropiată se simțea de Rudy:

— Să știi că e un pic și-al meu!

Fiecare se felicitase pentru un astfel de aranjament, începând, era de părere avocata Susane, cu fetița care, în căminul iubitor, credincios, solid al celor doi Susane, se bucura de o stabilitate emoțională, de niște obiceiuri și de un program de care nu avea deloc parte acasă la taică-său și nici, se pare, la maică-sa, asistenta de notar care îi otrăvise sufletul lui Rudy și care, potrivit acestuia, era cu desăvârșire și iremediabil țăcănită.

Avocata Susane își mărturisea sieși că simțea o vagă prietenie

față de femeia aceea care se eliberase de iubirea pătimașă.

După toate acestea, Ruby nu devenise mai înțelept.

Se simțea înșelat, nu considera nicidecum că ar fi greșit.

Tot o mai căuta, mărturisea el, pe femeia care va ști să aprecieze felul în care se dăruia atunci când iubea, așa cum și el știa să recunoască o asemenea favoare și să o înapoieze.

I se părea totuși avocatei Susane că o anumită impetuozitate îl părăsise pe Rudy, că nu mai era tot atât de nerăbdător să se îndrăgostească și nici nu mai arăta o asemenea înflăcărare atunci când credea că iubește, că se forța oarecum să fie pătimaș.

Ea îl critica plină de indulgență.

Nu era, în fond, singurul ei prieten adevărat?

De bine, de rău, îmbătrâneau împreună.

Rudy era un lungan slab, numai piele și os, avocata Susane era înaltă și binefăcută, un turn maiestuos.

Formaseră, potrivit doamnei Susane, care cu greu își revenise după despărțirea lor, „o pereche ciudată, dar superbă".

Când Rudy a încheiat de povestit despre micile isprăvi ale Lilei, avocata Susane s-a grăbit să-l anunțe că nu se înțelegea bine cu părinții ei.

Ba chiar i-a mărturisit, cuprinsă de o spaimă dureroasă, că blocase numărul maică-sii.

— Nu-i momentul, a spus ea, să le ceri să aibă grijă de Lila.

Rudy o privea țintă, fără să priceapă.

— Vrei să spui că te-ai certat cu ei?

Ea a protestat, contrariată, că nici pomeneală de așa ceva.

Apoi un gând, brusc:

— Îți amintești de Sharon care face curat la mine acasă? Ar putea să se ocupe ea de Lila, cred că ar fi de acord.

— Dar, a spus Rudy, te-ai certat cu ai tăi?

Părea brusc așa de mâhnit, de dezorientat, încât avocata Susane mai că nu i-a răspuns cu arțag.

I-a zis cu mare blândețe:

— Știi, ei sunt cei care au hotărât să-mi spună adio sau mai degrabă taică-meu.

A râs ușor:

— Nu e de acord să mă mai vadă, să-mi mai vorbească decât dacă declar că am fost victima unui anumit tânăr în urmă cu treizeci și doi de ani. Habar n-are de nimic, nu pricepe nimic, are o imaginație jalnică. Și vrea neapărat ca eu să fi fost… ca eu să fi fost sedusă și batjocorită. E absurd, e obscen și trebuie să lupt împotriva propriului meu tată ca să nu-mi transform amintirea, ca să n-o ajustez după închipuirea lui! De ce vrea el cu tot dinadinsul să mă

fi abuzat cineva? Ce-ar avea de câștigat, spune-mi, dacă m-ar face să mărturisesc după atâția ani de zile?

Avocata Susane a râs iarăși, un pic prea tare, i s-a părut ei.

O, inimă năvalnică, alină-te, nu te dezvălui așa!

— Să mărturisești? Ce să mărturisești? a întrebat Rudy, nedumerit.

— N-am pomenit de nicio mărturisire, a zis ea cu tărie.

— Ba da, e chiar cuvântul pe care l-ai pronunțat, mărturisire. Râdeai, dar am auzit foarte bine.

În clipa aceea, chelnerița a venit să le ia comanda, iar avocata Susane, ușurată, extenuată, s-a prefăcut că șovăie între mai multe feluri de mâncare ca să prelungească momentul după care să nu mai pară așa de firesc să reiei o discuție din punctul unde a fost întreruptă, așa cum nimeni nu-și imaginează că e posibil, și-a zis ea, să te cufunzi în același coșmar după ce o întâmplare din afară te-a eliberat de sub puterea lui.

Și, într-adevăr, după plecarea chelneriței, Rudy s-a întors la Lila, la bucuriile pe care i le aducea fetița aceasta, dar mai ales la greutățile de care se lovea crescând-o, iar când avocata Susane i-a sugerat din nou să o lase pe Lila în grija lui Sharon, Rudy s-a însuflețit, curios, entuziast, de parcă ar fi uitat toate celelalte lucruri pe care i le povestise avocata Susane.

Ea s-a felicitat pentru propunerea pe care i-o făcuse.

— Din moment ce Sharon muncește uneori până târziu acasă la mine, ar putea s-o țină pe Lila cu ea, i-ar conveni să câștige un pic mai mult, a zis ea, repetându-se, pălăvrăgind ușurată.

— Da, excelentă idee.

Rudy îi zâmbea cu recunoștință.

Habar n-avea el, i-a trecut ei prin minte, cât de mult o iubea, cât de mult avea nevoie de ea — bietul, bietul Rudy!

L-a întrebat brusc:

— Ce știi despre familia Principaux?

— Ei bine, a spus Rudy după un timp, e povestea femeii aceleia care și-a omorât copiii, nu?

— Da, dar mai știi și alte persoane cu același nume de Principaux?

Rudy s-a gândit, apoi a clătinat din cap:

— Nu, nu cred. De ce?

— O oarecare doamnă Principaux o exploatează cu nerușinare pe Sharon.

Avocata Susane vorbea cu o voce dintr-odată șuierătoare, conspirativă și atât de șoptită, încât Rudy și-a aplecat trunchiul lung deasupra mesei ca să o audă mai bine.

— O exploatează pe Sharon fără scrupule, profită de vulnerabilitatea ei ca s-o plătească atunci când are ea chef, o pedepsește pentru te miri ce, da, îți dai seama, îndrăznește să

judece și să pedepsească o femeie în toată firea, pe scurt, mai că nu a făcut din Sharon sclava ei.

— Aa, a zis Rudy. Și ce vrei să faci? Să o reclami?

— Nu pot să fac așa ceva, nici eu nu o angajez pe Sharon legal, căci încă nu e în regulă, lucru de care mă ocup, să știi. Dar, vezi tu, nu pot să suport ideea că Principaux asta profită de situație.

Parcă lovit de tonul vocii ei, Rudy s-a dat înapoi, și-a strâns torsul inelat, s-a ghemuit cu prudență pe scaun.

— Nu mi-ai spus că Sharon nu are acte…

— O să le aibă în curând, e în regulă. Stai liniștit, o să se îngrijească de Lila mai bine decât orice bonă acreditată.

Pe avocata Susane n-a încercat-o defel sentimentul că-l mințea pe Rudy, deși, pe de o parte, știa că n-avea să rezolve așa de curând situația lui Sharon și, pe de alta, n-avea nicio idee precisă despre felul în care Sharon se purta cu copiii.

Știa totuși.

Atunci când dăduse întâmplător peste Sharon la centrul comercial, iar aceasta se prefăcuse că nu o recunoaște, avocatei Susane i se frânsese inima: Sharon nu voia să-i prezinte pe copiii ei, să-i ofere femeii care era avocata Susane prilejul să le cunoască pe cele două mici și admirabile făpturi.

Își văzuse grăbită de drum, cu brațele lăsate pe umerii subțiri ai băiatului, ai fiicei sale, protejându-le puritatea.

Încă de la început, avocata Susane simțea că Sharon o vede ca pe o femeie profund, imperceptibil stricată — o mlaștină.

Iar avocata Susane ura lucrul acesta la Sharon.

Avocata Susane se simțea la fel de nevinovată de ceea ce o acuza intuiția grosolană a lui Sharon precum cei doi copii gingași, bine-crescuți, grațioși, pe ai căror umeri Sharon își coborâse cu ostentație brațul protector și puritan.

Tocmai brațul acesta, se gândea avocata Susane cu mânie, edificatoarea povară a acestui braț mânjea inima neprihănită a copiilor.

Ce-aveau ei să creadă despre avocata Susane în ziua unei posibile întâlniri care putea oricând să aibă loc și aveau poate să-și aducă aminte că au dat peste femeia aceasta în centrul comercial?

Aveau să-și aducă aminte tocmai pentru că mama lor, cu brațul ei care, dintr-odată, li se lăsase greu și apăsător pe umeri, îi ferise de un contact care părea să fie periculos cu avocata Susane, *îi sustrăsese dăunătoarei sale influențe*?

Uneori o ura pe Sharon care, după toate aparențele, îi făcuse singură un proces avocatei Susane, o judecase și o condamnase cu severitate fără ca împricinata să fi avut nici cea mai mică idee despre ce anume i se reproșa.

Ea simte ceva în mine, dar de ce natură?

În ochii ei, nu sunt curată, dar, Dumnezeule mare, ce să fi făcut eu oare care să mă fi mânjit într-atât încât Sharon s-o adulmece (o emanație a pielii mele, a părului meu, a privirii mele poate) și să-mi arate din această cauză o ostilitate plină de teamă și de silă?

O, da, avocata Susane simțea uneori față de Sharon o adevărată ură pentru că era atât de nedrept evaluată de către tânăra femeie.

Numai un simț eroic al datoriei profesionale o împiedicase să

lase totul baltă, s-o dea pe Sharon afară, să distrugă dosarul Familia Sharon și să-i uite pentru totdeauna pe oamenii aceștia.

Și totuși, era sinceră în indignarea ei în fața lui Rudy: la gândul că o Principaux sau altcineva o trata cu violență pe Sharon, se simțea copleșită de o furie pe care nu o trăise niciodată când fusese vorba de ea însăși.

A întins mâna spre Rudy, care i-a luat-o într-a lui.

Erau prieteni pe vecie.

— Vreau să i se facă dreptate lui Sharon, i-a șoptit ea, dar și lui Marlyne.

Dar nu simt iubire!

Cât de tare nu simt iubire!

Mai târziu, după ce chelnerița le adusese biftecul tartar, avocata Susane i-a descris lui Rudy festinul pe care i-l oferise Sharon, bucuria pe care i-o provocaseră felurile acelea de mâncare.

I-a părut imediat rău, de parcă i-ar fi mărturisit ceva intim, ceva din adâncul sufletului ei pe care nici măcar Rudy, singurul său prieten adevărat, nu trebuia să-l cunoască.

Și totuși, el nu a făcut niciun comentariu.

Nu-i înțelegea nici sensul, nici importanța, s-a gândit avocata Susane liniștită, iar bucătăria, rețetele îl plictiseau.

— De fapt, a zis el când au ajuns la cafea, nu mi-ai explicat ce anume vrea taică-tău să te facă să povestești. Se înșală sau tu nu vrei să povestești ce știe el? De altfel, ce anume știe? Despre ce e vorba mai precis?

— Nu știe nimic, s-a grăbit să răspundă avocata Susane. Nu face altceva decât să viseze, întreține imaginile simpliste pe care i le ticluiește mintea pornind de la tot ce aude la televizor. Crede că e de datoria lui de tată să fie convins de ce e mai rău, fără să aibă nici cea mai mică dovadă.

— Și atunci, a zis Rudy, ceea ce tu numești în mod misterios „ce e mai rău“ nu s-a întâmplat niciodată?

— Nu, a zis cu fermitate avocata Susane. Nu s-a întâmplat decât ce e mai bun.

Avocata Susane știa că, dacă ar fi fost după ea, Sharon nu i-ar fi vorbit niciodată despre „celelalte două doamne“ pentru care lucra.

Avocata Susane nu i-a spus nimic în această privință.

Onorase cum se cuvine ospățul de basm și de pocăință, înțelegând că așa își cerea iertare Sharon pentru că o minți prin omisiune.

Dar Sharon continua probabil să se ducă la aceste alte doamne, iar avocata Susane nu i-o reproșa acum că știa și că Sharon știa că

ea știa.

Avocatei Susane nu i-a trecut nicio clipă prin minte să-i scadă din salariu lui Sharon sub pretextul că aceasta dispărea preț de mai multe ceasuri de la locul ei de muncă, pentru că faptul acesta nu schimba cu nimic perfecțiunea domestică în care Sharon lăsa apartamentul.

Nu i-a pus decât o întrebare, pe un ton cât mai împăciuitor cu putință:

— Sharon, la ce adresă stă această doamnă Principaux? Și doamna Pujol, a adăugat ea repede, unde locuiește?

Cât de puțin îi păsa ei de doamna Pujol!

Ba chiar de ticăloșiile doamnei Pujol!

Avea impresia că putea să ierte cu mai multă ușurință cele mai oribile josnicii ale doamnei Pujol față de menajera ei decât micile porcării ale unei Principaux.

Dar nu voia ca Sharon să-și dea seama de obsesia ei.

— Prefer s-o scriu, a șoptit Sharon.

Și-a întors căpșorul mândru cocoțat pe gâtul plăpând — și părul lung, drept, moale pe care cu greu îl țineau urechile minuscule — și a făcut gestul acela pe care avocata Susane adora să-l surprindă: mâinile istovite care despicau părul ca să-l pună la loc, după încântătoarele urechiușe, și urma persistentă a acestui gest ca niște dâre într-un pământ negru.

Avocata Susane și Sharon erau în bucătărie.

Soarele rece lumina slab cele patru mici vase de fontă strălucitoare pe care avocata Susane alesese să le aranjeze pe o etajeră, la vedere.

Sharon a rupt o bucată de hârtie de bucătărie, iar avocata Susane s-a grăbit să scoată un pix din geantă.

Mai târziu, după plecarea lui Sharon, avocata Susane a desfăcut bucățica de hârtie pe care Sharon o împăturise în șase: Princip 27 piața pey berland cod 5632 Puj 30 strada rosa bonheur.

Zăpada cădea noapte de noapte, se topea în zori și apoi se lăsa iar gerul care făcea să înghețe apa murdară de pe trotuare.

O apatie pâsloasă a pus stăpânire pe Bordeaux, se părea că toate planurile erau anulate.

Avocata Susane încă aștepta un semn de la Marlyne Principaux pe care o considera deja, în mod nejustificat, cu imprudență, clienta sa.

Cu greutate, cu pași mici care alunecau, a mers până la numărul 27 din Piața Pey-Berland în lumina slabă și neprihănită a unei implacabile zile de iarnă.

— E periculos să mergi cu bicicleta pe polei, îi spusese lui Sharon, aș prefera să nu vii la muncă în perioada aceasta.

Sharon răspunsese exact ceea ce avocata Susane bănuia că are să răspundă și încă pe tonul tăios și indiferent, contrariat și nefericit pe care îl prevăzuse avocata Susane:

— O să vin, nu-i nicio problemă.

— Celelalte doamne nu ți-au spus nimic? Nu ți-au spus să nu-ți iei bicicleta în perioada aceasta?

— Eu nu vorbesc cu doamnele celelalte, a șoptit Sharon, eu îmi văd de viața mea, iar ele își văd de viața lor.

— Când o să-mi aduci, Sharon, certificatul de căsătorie? a întrebat atunci cu asprime avocata Susane.

Cât se chinuia să-și stăvilească mânia față de celelalte două patroane!

Temându-se ca Sharon să nu creadă că tonul acela furibund era pentru ea, a adăugat cu multă blândețe:

— Ți-am spus, am nevoie de certificat pentru dosar. Dacă poți să faci rost de el…

— Da, a zis Sharon enervată, trebuie numai să găsesc timp să-l caut, înțelegeți.

A ridicat din sprâncene, s-a întors, străduindu-se în mod vizibil, ca o regină, să fie răbdătoare cu avocata Susane — nu vorbiseră deja despre povestea asta cu certificatul de căsătorie?

— Dar trebuie să pregătesc dosarul, a murmurat avocata Susane, aproape scuzându-se.

— Da, da, bineînțeles, a zis Sharon, de parcă ar fi bătut-o ușor pe braț pe avocata Susane ca s-o liniștească.

Și a fost în clipa aceea, spre marea stupefacție a avocatei Susane, neîndoielnic de condescendentă.

A rămas câteva secunde fără să se miște în fața porții înalte de un verde măsliniu de la numărul 27, cu picioarele, încălțate în cizme, larg depărtate pe pavajul alunecos, înfofolită bine în paltonul ei de lână cenușie — precum cenușa îi era și părul scurt și des, odinioară din cale-afară de lung, strălucitor, mândru.

Copilă fiind, avocata Susane avusese un asemenea păr, se împăunase cu el, îi dedicase interminabile ceasuri frivole, obsesive, trufașe! Părinții ei, mai ales taică-său, se mândreau cu părul acesta.

Doamna Susane nu-l avea atât de frumos.

Cât despre domnul Susane, el își plăsmuise mereu himere în privința aceasta: chiar dacă fiică-sa nu era frumoasă „ca o cadră“, era înzestrată cu un păr atât de bogat, moarat, enigmatic și parfumat, încât se simțea la rândul lui bogat prin împuternicire sau chiar direct, așa se gândise uneori avocata Susane.

Evita să-și amintească, atât de mult o întrista amintirea aceasta, că taică-său fusese realmente disperat atunci când se tunsese, apoi că, multă vreme, se purtase rece cu ea de parcă cineva i-ar fi retezat cu brutalitate propriul păr chiar lui, domnului Susane, care, pe de altă parte, nu se mândrea cu nimic — ca și cum cineva ar fi vrut să-l înjosească și să-l umilească pe el, domnul Susane, care nu avea nimic cu care să se laude în afara luxuriantului păr al fiicei sale.

Acum, avocata Susane îl avea scurt, cărunt și des, uneori zburlit când îl aranja fără să bage de seamă cu o mână prea impulsivă.

— Petreci o după-amiază cu oamenii ăștia și apoi îți tunzi părul! exclamase domnul Susane, neconsolat.

— Ei, și? șoptise avocata Susane care avea atunci doar zece ani, pe un ton oarecum amenințător. Ce te interesează pe tine? Era pe țeasta mea, nu pe-a ta!

Domnul Susane se dăduse bătut, prea puțin obișnuit cu cearta, cu scandalurile, detestând din fire zâzania și fiindu-i, pe de altă parte, atât de mare drag de fiică-sa, încât nu-și putea închipui să i se pună împotrivă, riscul fiind ca ea să creadă că el o iubește mai puțin.

Dar o iubise cu mândrie și fără tăgadă atâta vreme cât etalase această splendoare cu mii de reflexii de un castaniu precum chihlimbarul pe căpșorul ei de altfel obișnuit — nu o iubise el mai apoi, cu ranchiună, cu o ușoară nepăsare, de parcă avocata Susane sacrificase ceea ce preferase el la ea sau, mai exact, singurul element al fizicului ei care nu-l amăra pe domnul Susane?

Căci ea știa, încă din copilărie, că nu era frumoasă.

Știa, fără ca nimeni să-i fi spus ceva în această privință, că lipsa ireparabilă a drăgălășeniei la o fetiță iubită nu poate decât să-i dezamăgească amarnic pe părinții săi.

Știa și că aceștia din urmă au o înclinație paradoxală, dar des întâlnită, fatală și, prin urmare, demnă de iertare de a-i purta pică fetiței că nu e drăguță în loc să-și blameze propriile cusururi care, numeroase, multiplicate în actul reproducerii, se regăsesc insuportabile și flagrante pe chipul și în silueta copilei.

Avocata Susane știuse dintotdeauna toate acestea!

Copilă fiind, își acceptase fața lătăreață și plină, fără contur ferm, fără pomeți, fruntea îngustă și ochii prea rotunzi, cu o hotărâre cu atât mai voioasă cu cât credea că poate astfel să risipească dezamăgirea părinților ei (că nu zămisliseră o „micuță prințesă“, potrivit expresiei doamnei Susane atunci când pomenea de anumite fetițe cu chip frumos).

Și da, reușise!

Ajutată de magnificul ei păr pentru care se certaseră precum doi

oameni civilizați domnul și doamna Susane ca să aibă privilegiul de a-l pieptăna când era ea mică, apoi de care avusese chiar ea grijă proporțional cu locul pe care coama aceasta îl ocupa în viața părinților ei — o grijă excesivă, maniacală, copleșitoare și care totuși nu era o povară, fiindcă o făcea pentru ei, atât pentru a-i mulțumi, cât și ca să-și capete iertarea (cu succes!) pentru incontestabila ei lipsă de frumusețe sau ca să-i îndemne s-o uite.

Avocata Susane avusese totuși, încă din copilărie, un atu major: era înaltă, deși părinții ei erau scunzi.

Era chiar, în comparație cu ei, de o miraculoasă, enigmatică, aproape înspăimântătoare înălțime.

Avantajul acesta se transformase în slăbiciune atunci când avocata Susane devenise o tânără planturoasă.

Se dezvoltase fără măsură peste tot.

Se transformase într-un uriaș ciudat, nu mai avea nimic grațios, înduioșător, ci răspândea o forță necruțătoare care descumpănea, o robustețe obtuză care adusese pe buzele domnului Susane, în ziua când fiică-sa împlinise cincisprezece ani, această remarcă glumeață-amară:

— Credeam că am o fată, dar am un băiat sănătos tun!

Pe atunci avocata Susane purta părul scurt de cinci ani deja.

Domnului Susane nu-i venea cu adevărat nici acum să creadă că îl tunsese.

— E prea grasă, îi șoptea el uneori doamnei Susane, crezând că fiică-sa nu-l aude. E masivă, e enormă, arată ca un bărbat acum!

Și atunci, avocata Susane, pe care asemenea cuvinte o tulburau grozav, se străduia să-și ridice cu îndrăzneală capul tuns.

Își promitea, într-un mod nedeslușit, dar ferm, că n-o să mai aibă niciodată părul lung.

Se simțea mândră, deși profund rănită.

Dar, conștientă că este rănită, nu o încerca rușinea.

A format codul pe care i-l dăduse Sharon.

A urcat o frumoasă scară de piatră până la etajul al doilea și, urmând pe bâjbâite indicațiile vagi ale lui Sharon, a sunat la o ușă care nu dădea pe vastul palier cu pereți de piatră albicioasă, ci într-un ungher al aceluiași palier — ca o ușă de serviciu, s-a gândit ea, mirându-se, căci Sharon insinuase că nu exista o altă intrare în apartamentul doamnei Principaux.

A așteptat, a mai sunat o dată.

O lumină puternică a orbit-o.

O văpaie intensă, vineție, un fier încins în fața ochilor săi.

Clătinându-se, avocata Susane și-a sprijinit un umăr de ușă chiar în clipa când aceasta se deschidea.

Ochiul drept îi era în flăcări — *o, mamă, vino-mi în ajutor!*

S-a gândit și: *Mă înec, mă cufund într-o apă necruțătoare și murdară, de ce nu-mi vii în ajutor, de ce trebuie să lupt împotriva ta, dorința ta uluitoare de a-mi menține capul înăuntru…*

Avocata Susane s-a împiedicat de prag.

I s-a părut că fața i se lovea cu brutalitate de pieptul cuiva.

— Mă dor ochii, a șoptit ea.

— Vai de mine!

Vocea era surprinsă și totuși calmă, nedumerită, dar indiferentă.

Două brațe cărnoase, puternice au împins capul avocatei Susane și apoi i s-au strecurat la subsuori, suflecând mânecile de lână ale paltonului cenușiu, ca să o împiedice să cadă, să leșine.

Precum cenușa mi-e paltonul de alpaca pe care, cumpărat dintr-o toană, încă îl mai plătesc, precum cenușa mi-e părul care nu mai e o coamă și nu poate să mă dea de gol memoriei doamnei Principaux, așa cum nu o pot face nici trăsăturile mele pe care anii le-au schimbat — dar ochii mei, Dumnezeule mare…

Ar putea ea oare, doamna Principaux, să-și aducă aminte de avocata Susane după privirea ei?

— Totul e-n regulă, o să fie bine, totul e-n regulă, spunea femeia care deschisese ușa.

Avocata Susane s-a îndreptat de spate, și-a aranjat părul zburlit.

Percepuse un accent ușor în vocea femeii, iar lucrul acesta o deruta.

— Iertați-mă, a murmurat ea, da, mi-e bine acum, scuze.

— Nu face nimic, chiar nimic.

Era o femeie încă și mai înaltă decât avocata Susane, îmbrăcată în trening, o femeie tânără al cărei păr împletit în trese era prins într-un coc pe creștetul capului.

— Dumneavoastră sunteți doamna Principaux?

— A, nu!

Zâmbea, amuzată că cineva putea să creadă așa ceva.

— Doamna Principaux, a zis cu greutate avocata Susane, e aici?

— Da. Dar n-o s-o puteți vedea.

— Cum adică?

— Doamna Principaux nu vede pe nimeni.

— Lucrați aici?

— Da. Trebuie să vă las acum, am treabă.

— Spuneți-i că am trecut pe-aici! a strigat avocata Susane.

— Cine sunteți dumneavoastră?

Avocata Susane a fost cuprinsă de tulburare.

Cine era ea pentru doamna Principaux?

— Ei bine, spuneți-i: fata doamnei Susane, călcătoarea de rufe.

Își mai aduc ei oare aminte de numele nostru? îi aruncase maică-sa cu acreală.

Cine era avocata Susane pentru toți alde Principaux?

Și cine erau, unii pentru ceilalți, acești diferiți Principaux?

— Călcătoarea de rufe din La Réole, a zis ea cu o voce grăbită înainte ca ușa să se închidă, sunt fata ei, doamna Principaux o să înțeleagă.

Chipul atent al femeii a devenit neîncrezător.

Avocata Susane și-a dat seama că avea un aer bizar, vag neliniștitor.

Și atunci, ca eliberată, a chicotit scurt.

I s-a părut că aude pocnetul pe care, întinzându-se, îl produceau mușchii obrajilor ei înghețați.

— Familia Principaux m-a ales, fiecare în felul lui, așa să-i mai spuneți, spuneți-i și că sunt… sunt recunoscătoare!

Femeia cu tresele violete avea o răsuflare neprietenoasă, rece, bănuitoare, de parcă, i-a trecut prin minte avocatei Susane, lua instinctiv partea doamnei Principaux, o proteja, avea grijă să nu o sperie.

Avocata Susane a înțeles atunci că doamna Principaux n-avea să afle de vizita ei și, într-o oarecare măsură: cu niciun chip să nu afle!

A rânjit fără să vrea.

A scos iar chicotitul acela amar, eructația aceea plină de resentiment nu fără o plăcere caustică, din moment ce madama Principaux n-avea să se arate, n-avea niciodată să se arate.

Inima ei brusc liberă se umfla de îndrăzneală.

— Doamnei dumitale nu-i lipsesc angajatele! a exclamat ea. O are pe Sharon, te are pe dumneata, pe cine mai are și la ce tarif, ia zi? Spune-i că treaba nu va putea să continue la infinit! Spune-i că știu totul!

S-a silit să transforme în râs această replică plină de sarcasm, a hohotit zgomotos, vreme de câteva secunde, în fața ușii închise.

Eu să fiu aceea care se poartă așa?

Ce ciudat! se gândea ea în același timp.

Această avocată Susane aproape că o impresiona.

Când a găsit scrisoarea de la Marlyne Principaux, a pus-o încet, fără s-o deschidă, pe birou.

S-a ocupat de clientul care voia să-și schimbe numele, deși numele acela era frumos, vestit, în numeroase privințe unul de invidiat.

Clientul afirma că era numele unui negustor de sclavi.

Avocata Susane nu avusese o confirmare în acest sens în ciuda

cercetărilor pe care le făcuse.

Și totuși, bărbatul acesta n-avea nicio îndoială.

Era plin de patimă, răzbunător, era îndrăzneț, iar familia îl repudiase cu furie.

Avocata Susane îi arăta o înțelegere circumspectă.

Se străduia să scoată la iveală unele elemente compromițătoare legate de acest strămoș, fără niciun succes până atunci în ciuda lungilor ceasuri pe care le petrecuse cercetând viața acestui negustor de vinuri.

În dimineața aceea, o ninsoare fină întindea pe geamurile cabinetului o opacitate propice iluziilor, bodogănelilor interioare, cugetărilor inspirate, combative, revendicatoare.

Avocata Susane o știa, își cunoștea prea bine tendința de a trage pe toată lumea la răspundere.

Așa că a deschis scrisoarea de la Marlyne Principaux cu o încetineală plină de nepăsare.

Cât îi displăcea femeia aceasta!

Dar cât de recunoscătoare îi era că accepta ca avocata Susane să o reprezinte, ea, căreia încă nu i se întâmplase vreodată să pledeze la curtea cu juranți, să demonstreze că e în stare să salveze pe cineva, pe oricine!

S-a gândit imediat să-și sune părinții, apoi, amintindu-și că nu se cade și că, de altfel, ei n-ar fi manifestat decât o răceală plină de scârbă față de cazul Principaux, și-a amânat nu fără tristețe dorința chinuitoare de a le câștiga respectul.

În biroul ei cu ferestrele pe care se lăsase zăpada, cu desăvârșire singură și neînsemnată, s-a adâncit în investigațiile acestea pe care le bănuia zadarnice în legătură cu negustorul de sclavi.

Și totuși, se simțea întărâtată, veselă, înspăimântată, gata deja de luptă — căci Marlyne o alesese, iar mintea avocatei Susane zbura undeva în adâncuri departe de negustorul de vinuri și încă și mai departe de clientul acesta a cărui fire pătimașă făcuse o fixație pentru numele acesta detestat.

De ce oare nu i se pusese pata, își spunea ea nu foarte limpede, bărbatului acestuia inteligent, bogat, simpatic, care „avea tot ce-i trebuia“, cum ar fi spus doamna Susane, de ce nu i se pusese pata pe un alt subiect care să provoace furie și exaltare în afara acestui nume cu siguranță inocent (sau nevinovat într-un mod care putea fi dovedit)?

Atunci când, câteva zile mai târziu, a vrut să-i facă o primă vizită lui Marlyne Principaux la închisoarea din Gradignan, vechea ei Twingo a refuzat să pornească, încăpățânată, gâfâind și dând rateuri, fiind, de altfel, singura din categoria ei de vârstă în

rândurile din parcarea Tourny.

Agitată, avocata Susane a trebuit să ia autobuzul.

Se temea să nu întârzie prea mult.

A rămas în picioare tot drumul, asudând sub paltonul ei cel lung.

Țeasta o mânca de parcă ar fi avut nevoie să fie spălată, scărpinată, răzuită.

Și-o atingea fără să-și dea seama, își trecea prin păr degetele tremurătoare.

Avea la picioare o geantă mare și frumoasă din piele argăsită, goală și totuși grea.

Avocata Susane nu avea ce să pună în ea.

Pielea veche, închizătorile din alamă, nenumăratele buzunare cu fermoare: produsul acesta de calitate era o povară la capătul brațului.

Avocata Susane își spusese că nu se putea duce s-o întâlnească pe clienta ei doar cu geanta, că avea să se simtă astfel mult prea ușoară, nu îndeajuns de serioasă.

Așa că se echipase cu servieta aceasta pe care i-o oferiseră părinții după ce terminase facultatea — nu o comandaseră ei special la un marochiner pe care-l cunoșteau în Gers, unde le plăcea să se ducă din când în când cu cortul?

Era o servietă de avocat din alte vremuri, o servietă pentru genul de avocat care îi făcea pe cei doi Susane să viseze — un bărbat ager, în putere, sportiv, foarte ocupat și mare fumător, adorabil de zăpăcit, dar priceput să claseze ceea ce trebuia clasat în numeroasele compartimente ale frumoasei serviete cu burduf, genul de medic șic, abstract, care nu se deplasa niciodată fără instrumentele sale intelectuale.

Pe acea Marlyne Principaux care a intrat la vorbitor, avocata Susane a scrutat-o cu o asemenea acuitate că, la început, nici nu a văzut-o.

A clipit repede, a întins spre femeie o mână prea puțin sigură.

În primele secunde, nu a fost conștientă decât de câteva fragmente ale chipului ei, ca niște părți dintr-un tablou pe care cineva l-ar fi tăiat cu grijă, cu acuratețe, în trei sau patru bucăți.

Și-a făcut o idee despre fruntea netedă, mai degrabă îngustă, părul des de un blond spălăcit, apoi despre nasul scurt, ușor cârn, apoi despre gura mare, largă, palidă, cu buzele moi și tremurătoare.

Nu i-a văzut ochii.

Privirea ei lacomă, dar selectivă s-a întors în altă parte.

Întindea o mână prea puțin sigură și a simțit cum mâna celeilalte se strecoară într-a sa cu încă și mai puțină fermitate —

reticentă, jenată, umilă?

Silindu-se să-și întindă buzele ca să-i dea chipului ei o expresie zâmbitoare, avocata Susane și-a îndreptat atunci privirea spre cea a lui Marlyne.

Niște ochi sticloși, ciudat de mobili, de un verde-stins, cenușiu — o mlaștină pe care o agită ploaia, s-a gândit pe loc avocata Susane.

Cât de mult îi displăcea femeia aceasta!

Marlyne Principaux era potrivit de înaltă.

Doamna Susane, i-a trecut prin minte avocatei Susane, ar fi spus despre Marlyne că era „un zdrahon de femeie“: picioare puternice în blugii mulați, de un negru decolorat, umeri largi și rotunzi sub puloverul cu sigla Universitatea Sorbona și niște mâini scurte, îndrăznețe, pătrate.

O robustețe, o sănătate grăsună și vânjoasă care o tulburau pe avocata Susane.

Înfățișarea aceasta nu era una a devastării.

Dar de ce slăbiciunea, chipul tras sau excesul maladiv în greutate trebuiau să întruchipeze în exclusivitate chinul, sufletul îndoliat, inima vinovată?

Să fi existat, de altfel, în încăperea aceea mică, un suflet îndoliat, o inimă vinovată?

Cum ar fi putut să știe?

În ciuda siluetei sale rotofeie și pietroase, tari și durdulii, i-a dat avocatei Susane impresia unei ființe slabe, discrete.

S-a prelins pe scaun cu o mișcare rapidă, tăcută.

Și-a ținut mâinile muncite împreunate strâns pe coapse, și-a încovoiat spatele, și-a lipit genunchii unul de celălalt.

Avea o coadă de cal ca de copiliță, și-a spus avocata Susane: părul gălbiu legat cu un elastic de un roz-aprins.

Dar cât de reci îi erau ochii!

Sau obosiți, îngrijorați, ceea ce le dădea aparența aceasta de răceală?

Cum ar fi putut să știe?

Avocata Susane, ușor intimidată, s-a prezentat.

Marlyne dădea din cap distrată, politicoasă, cu ochii ei sinistri îndreptați spre umărul avocatei Susane.

Își ridica întruna mâna dreaptă ca să-și pună la loc, în spatele urechii, o șuviță care, strânsă în elastic, nu se clintise și totuși gestul i se prelungea, iar degetele se apucau într-un sfârșit să scarpine zgomotos pielea delicată dintre rădăcina părului și pavilionul urechii.

Cu permisiunea ei, avocata Susane a înregistrat întrevederea.

Avocata Susane a pus numeroase întrebări la care Marlyne

răspundea fără nicio reticență evidentă, dar foarte concis, astfel că, mai târziu, avocatei Susane avea să i se pară că vorbise mai mult decât Marlyne.

Avea să fie ușor nemulțumită de sine însăși și chiar oarecum jenată că putuse să pară guralivă.

„Dar cum să nu, dar cum să nu fiu bine aici unde sunt, toată lumea e drăguță cu mine acuma. Dar la început era diferit dar înțeleg prea bine dar nu reproșez nimic nimănui dar acuma sunt acceptată așa cum sunt, cu fapta mea, și chiar dacă e greu pentru unele dintre femeile din jurul meu, dar sunt acceptată acuma, da. Dar nu suntem aici ca să ne iubim. Dar să ne iubim unele pe altele, vreau să spun. Dar și supraveghetoarele se poartă frumos cu mine, da. Dar mă simt bine. Dar sunt lăsată în pace, da. Dar mâncarea e nemaipomenită, nu las nimic niciodată în farfurie. Dar uneori un pic cam călâie, da, dar știți, înainte, mi se întâmpla adesea să mănânc așa, călâi, dar copiii pot cu ușurință să-ți tulbure masa (râset scurt și confuz, aproape înspăimântat). Dar în clipa în care vă vorbesc, nu mi-aș dori să mă aflu nicăieri altundeva decât în această închisoare. Dar nu mai am o casă a mea, dar cu atât mai bine. Dar, nu, casa noastră de la Bouscat, dar mie nu-mi plăcea, dar ajunsesem să o detest. Dar îmi prefer celula și pătuțul care e numai al meu. Dar nu, căci îmi pun căștile, dar recitesc scriitorii care îmi plăceau atât de mult, dar n-aud nimic, dar celelalte n-au decât să se uite la televizor, dar eu n-aud nimic, dar eu sunt bine, dar ambianța este plăcută. Dar un spațiu așa mic, numai al meu, dar cadrul foarte precis al patului meu, dar cuibușorul pe care mi l-am făcut aici, dar niciodată nu l-am avut așa de bun. Dar este un adevărat sweet home (râs scurt și șovăitor). Dar fapta mea nu pătrunde înăuntru. Dar este aici, în atmosfera celulei, pentru că celelalte se gândesc la această faptă, dar emanațiile gândurilor în legătură cu toate acestea nu străbat niciodată pereții micuțului și dragului meu bârlog. Dar n-am nevoie de nimic, mulțumesc. Dar mâncare, băuturi? Dar nu dar nu, nu sunt mâncăcioasă din fire, știți, și simplitatea, ba chiar austeritatea când vine vorba de mâncare, dar mie îmi convine pe deplin, dar chiar aș spune că îmi face mare plăcere, da. Dar nimeni nu depinde de mine. Dar nu mai trebuie să mă gândesc să mulțumesc pe nimeni. Dar domnului Principaux îi plăcea să se desfete. Dar cum să nu, dar îi plăcea să mănânce, dar îi plăceau grăsimea, viața, chestiile tradiționale, dar simplul fapt de a se hrăni fără a se gândi la nimic altceva decât la plăcere și aștepta de la mine să-i satisfac această dorință, dar îmi cerea de la sine înțeles grăsime, viață, chestii tradiționale și plăcere simplă. Dar era complicat, da. Dar eram nevoită să mă gândesc la

copii, să am grijă cum cresc. Dar trebuiau să crească bine în toate privințele. Dar eu nu reușeam. Dar mâncam prea mult dar eu puneam pe mine pe când de domnul Principaux nimic nu se lipea, deși mânca mult prea mult. Grăsime, viață, veselie, dar sfinții mănâncă din plin și nu se pune pe ei. Dar domnul Principaux este un sfânt, da. Dar un blestem de-a dreptul josnic apăsa asupra micii mele ființe care devenea din ce în ce mai grea pe măsură ce corpul domnului Principaux se făcea din ce în ce mai zvelt, mai slab și mai vânjos. Dar, fără nicio îndoială, domnul Principaux este un sfânt. Dar, în ceea ce mă privește, eu mă umflu proporțional cu propriile mele neajunsuri. Dar chiar vreau să-mi petrec restul vieții aici, da. Dar aș putea să vă cer un lucru și apoi nimic altceva, niciodată? Dar ca domnul Principaux să înceteze cu vizitele, dar să nu mai aibă dreptul să vină să mă vadă. Dar sufăr mult din pricina lor, da. Dar aș dori să nu-l mai văd niciodată. Dar e posibil? Dar sunt soția lui, dar e un lucru de care el e conștient. Dar el crede că are datoria să vină să mă vadă și dreptul de a o face, iar această din urmă conjunctură ar fi de-ajuns să-l aducă până aici, deși eu refuz să-i vorbesc. Dar eu nu-i mai spun nimic domnului Principaux. Dar mi-e rușine în fața lui. Dar îl și urăsc, ceea ce-mi sporește rușinea. Dar nu mai știu să deosebesc lucrurile. Dar îl plâng, dar îl urăsc, dar mi-e rușine în fața lui ca în fața lui Dumnezeu. Dar nu, dar nu sunt credincioasă. Dar e o imagine. Dar mi-e rușine în fața lui ca în fața lui Dumnezeu. Dar îmi pare bine că Dumnezeu suferă cum și eu sufăr. Dar îmi este foarte superior, bineînțeles. Dar suferă, se pare, deși. Dar întrebați-l dacă le duce dorul copiilor. Dar eu cred că nu-i lipsesc, dar cred că, singur în casa lui de la Bouscat, suferă și geme, dar își prețuiește singurătatea și nu regretă defel că nu-i are pe copii în carne și oase lângă el. Dar își ieșea repede din fire, să știți. Dar nu-i place să se joace cu picii și nici cine știe ce să le vorbească, dar realitatea adesea trivială a existenței cotidiene cu copii mici îl oripila, dar striga adesea: Lăsați-mă în pace, la naiba! Deși băieții noștri nici că se apropiau de el, adulmecau, în jurul corpului domnului Principaux, o neîncredere ostilă care îi ținea la distanță, îi făcea să fie timizi, deși tânjeau după atingerile tatălui lor. Dar alergau în jurul domnului Principaux având grijă să se țină departe de ostilitatea aceasta. Dar nu-l atingeau. Dar strigau: Tata, tata! alergând la doi sau trei metri de domnul Principaux. Dar lui îi plăcea să fie tată, dar totuși, da. Dar zicea: Aș vrea să am o familie foarte mare, cinci, șase, șapte copii! Dar prezența concretă a copiilor în casa lui îl năucea. Ce fac la mine-n casă nesuferiții ăștia? Dar cred că traduc destul de bine sentimentele domnului Principaux. Dar îi plăcea să fie tată, da, ca statut. Dar mi-e rușine în fața lui, dar nu mai vreau să-i vorbesc niciodată. Dar că-și dorește

încă să mă vadă, dar să mă înțeleagă și să mă susțină, dar toate acestea mă fac să simt ură față de el. Dar de ce nu mă respinge cu groază? Dar e intenționat, da. Dar niște copii martiri, dar o soție de apărat în ciuda a tot, dar domnul Principaux este un erou pe lângă faptul de a fi fost un sfânt. Dar e acolo, în camera noastră de zi, liniștit, dar e singur și în sfârșit lăsat în pace, dar își soarbe whiskyul de fiecare seară, dar suferă, dar e bine, dar se gândește la procesul meu, la articolele din ziare, dar e bine, dar soarbe, dar își pregătește declarațiile, dar simte o suferință care îl copleșește și îl alină, dar este bine, dar nu mai are nicio obligație față de nimeni. Dar îl înțeleg. Dar nu de aici vine ura mea, ci de la rolul prefăcut pe care-l joacă. Dar se alină, acuma, cu ideea că o să am cea mai bună apărare. Dar nu i-am cerut nimic. Dar nu! Dar nu vreau să am cea mai bună apărare, dar nu vreau să fiu apărată deloc. Dar sunt fericită aici. Dar mi-ar plăcea să nu mai am deloc de-a face cu domnul Principaux, dar știu că așa ceva nu e cu putință, dar o să fie pentru totdeauna tatăl copiilor pe care fapta mea i-a… Dar nu vreau să fiu apărată. Dar mi-am săvârșit fapta, dar știam că nimeni n-avea să-mi taie capul. Dar eu am săvârșit fapta aceasta. Dar nu are cum să-mi pară rău, dar ar fi indecent. Dar s-a terminat, dar eu am făcut-o. Domnul Principaux? Dar sunt sigură că nu i-e dor de copii. Dar e liber, dar suferă, e bine. Dar se lamentează cu sinceritate, dar suferă cu adevărat, da. Dar e liber. Dacă aș putea, mulțumită dumneavoastră, să nu mă mai trezesc de față cu el la vorbitor. Dar, fiind eu soția lui, e posibil așa ceva? Dar ura care mă încearcă în privința lui, dar nu cred că e nevoie să-și dea el seama cât de mare e. Dar vă rog, dar faceți cumva să nu mai vină să mă vadă, dar vă rog să faceți astfel și să nu știe că a fost voința mea, dar n-ar fi bine pentru el să-și dea seama cât de tare îl urăsc, dar nu-mi doresc defel să-l rănesc. Dar e imposibil, dar înțeleg, dar nu puteți minți în locul meu, dar înțeleg. Dar atunci am să-i spun chiar eu să înceteze cu vizitele. Dar bietul om! Dar n-o să spun nimic împotriva lui, dar nu am încuviințarea spirituală. Dar suferă, dar e bine, dar soarbe din… Dar nu mai știu ce anume era, dar whisky, coniac, gin, nu-mi mai amintesc. Dar e bine, singur acolo la noi acasă, dar îl văd foarte bine, e… Dar răspunde la e-mailuri în care oamenii îl compătimesc, dar face pe curajosul care își ascunde lacrimile, dar nicio lacrimă nu a udat vreodată nici măcar marginea ochilor săi. Dar domnul Principaux e puternic în sfințenia lui. Dar n-o să zic nimic împotriva lui, dar nu pot face așa ceva. Dar cine sunt victimele faptei? Dar nu eu, nu-i așa? Dar copiii și el, da. Dar el e bine în singurătatea lui. Dar urla adesea la noi: Lăsați-mă în pace! Vreau să am un pic de liniște! Dar aveam mare grijă să ne apropiem de el numai dacă îi simțeam corpul destins și mintea gata să primească

aducerea-aminte a existențelor noastre. Dar îl lăsam în pace, dar vegheam cu asprime să nu fie deranjat și copiii mă ascultau. Dar de ce urla așa? Lăsați-mă în pace! Dar stăteam mereu cu teamă. Dar ba că e zgomot, ba deranj, ba supărare.

Dacă mie mi-e dor de copii? Dar nu știu. Dar prefer să nu vorbesc despre asta. Dar n-ar fi corect. Dar am săvârșit fapta, săvârșit fapta. Dar n-ar fi cuviincios să vorbesc despre ce simt eu. Dar le-am luat viața. Dar îi văd când dorm, dar sunt în toate visele mele. Dar n-aș spune că gem în somn, chiar dacă acesta e adevărul. Dar e obscen să spun așa ceva. Dar nu mi-e dor de ei, nu. Dar i-am adus înapoi în mine, minusculi în creierul meu. Dar au fost toți trei, în burta mea, niște bebeluși dolofani, dar s-au născut după termen, dar erau niște frumuseți de copilași, lungi și grei. Dar, Dumnezeule mare, ce zdraveni erau! Dar acum sunt mici de tot în creierul meu. Dar nu mă doare că nu mai sunt aici, în realitate, ci lângă mine. Dar le-am furat viața, dar nu voiau să moară. Dar Jason s-a zbătut. Dar m-am luptat cu el, dar nu îngerul l-a luat, ci eu, ci mama lui cea iubitoare. Dar ce mult îl iubeam pe fiul meu mai mare! Dar îmi închipuisem că n-avea să se lupte, că voința maicăsii avea să-i înăbușe reflexele de supraviețuire. Dar ne-am luptat. Dar cred că a țipat sau a încercat s-o facă, dar nu mai știu nici eu prea bine. Dar am închis ochii. Dar da, dar am închis ochii. Dar privirea lui în clipa în care… dar când a înțeles că moare, dar nu l-am văzut, așa mi se pare. Dar John nu s-a zbătut, dar nu cred. Dar l-am cufundat ușurel în apă, dar mușchii i s-au relaxat aproape imediat, ca atunci când îl masam seara după ce-i citeam povestea, dar s-a lăsat moale dar tandru dar împăciuitor. Dar mi se pare, dar da. Dar era un băiețel așa de ascultător, dar așa de încrezător, dar așa de dornic să facă lucrurile bine. Dar a fost de acord cu fapta, da. Dar nu s-a împotrivit mămicii sale, dar i-a plăcut întotdeauna să-i facă pe plac. Dar mămica lui, atunci, dar eram eu care trebuia să-mi săvârșesc fapta, dar John m-a ajutat și n-a fost greu. Dar și eu l-am ajutat la rândul meu. Dar i-am vorbit tot timpul cât a durat fapta, da, îi șopteam cuvinte de iubire. Dar vai nu mai știu clar. Dar cuvintele obișnuite: dragul meu, puiul meu, micuțul meu, dar drăgălășeniile acestea pe care le foloseam mai des decât prenumele lor atunci când le vorbeam. Dar chestia îl irita pe domnul Principaux. Dar i se părea că e o sclifoseală, dar că e ridicol, dar că e pueril. Vreau să spun pentru că i se părea că e o sclifoseală, ridicol, pueril. Dar lui nu-i plăcea, nu. Dar le spunea mereu pe numele lor. Cât despre Julia, bebelușa mea… Dar o alăptam, dar ea sugea cu bucurie, dar am simțit mândrie și ușurare, dar și recunoștință. Dar nu, nu dar: pentru că mă simțeam teribil de rănită când lua sânul cu reticență sau încă și mai rău când îl refuza. Dar ce robie pentru

mine să-mi alăptez bebelușa mai mult de șase luni, dar nu puteam să fac altfel, dar înțelegeți, da, dar îi alăptasem pe frații ei vreme de douăzeci și patru de luni, dar fusese un lucru excelent pentru ei, dar erau sănătoși și frumoși, dar trebuia să fac la fel cu Julia care avea aceleași drepturi la sănătate și la frumusețe, dar în așa fel încât a supt cu poftă în ziua aceea și am simțit recunoștință în timp ce o imploram dinainte să mă ierte. Dar nu trebuie să spun așa ceva? Premeditare? Dar nu vreau să-mi capăt iertarea prin dumneavoastră. Dar nu-mi pasă de pedeapsa care mă așteaptă. Dar sunt bine în cuibușorul meu. Dar, da, dar aș vrea să mă lăsați acuma. Dar sunt obosită. Pentru că sunt obosită, vreau să spun. Dar nu vreau să mă avertizați ca să mă cruțați de ce e cel mai rău. Dar ce e cel mai rău? Dar nimeni n-o să-mi taie capul. Dar despre ce e vorba? Dar că o să mă condamne la douăzeci de ani? Dar nu vreau să împiedicați condamnarea aceasta. Dar nu vă cer nimic. Dar el v-a adus aici, dar e domnul Principaux. Dar eu nu vreau nimic, dar eu sunt bine. Dar lăsați-mă acuma, da, mulțumesc. Dar mulțumesc, da (avocata Susane, într-o mișcare fermă și amicală, o apucase de umeri pe Marlyne deasupra măsuței, strânsese prin țesătura moale a puloverului mușchii contractați ai acestei femei care îi inspira groază și ostilitate, iar Marlyne Principaux se calmase, nu mai vorbise despre întreruperea întrevederii și nici nu se mai plânsese că e obosită). Dar i-ar fi făcut să mă disprețuiască, dar bineînțeles. Dar să râdă de mine, vedeți dumneavoastră. Dar de ce? Dar nu mă respecta. Dar râdea de mine, da, apoi pretindea că mă iubește. Dar nu avea un respect adevărat pentru Marlyne. Dar îl dezamăgisem, da. Dar sunt searbădă. Dar sunt o femeie mai degrabă plictisitoare, să știți. Dar nu eram, așa cred, o profesoară plictisitoare. Dar elevii mă iubeau mult, da, dar așa cred. Dar domnul Principaux nu era elevul meu, dar nu aveam nimic să-l învăț. Dar probabil că mă găsea așa de anostă! Dar râdea de mine, cu un râs amar. Dar bucuria pe care am încercat-o în învățământ, dar el o ponegrea, dar i se părea absurdă, imposibilă, dar se supăra, dar spunea că munca mea fusese o iluzie. Dar spunea: Școala ta generală de rahat, dar mai spunea: Faci prea mult, dar spunea și: Ei o să te omoare cu zile. Dar eu, eu mă gândeam: dacă e să mă omoare cineva de pe pământul ăsta, dar e domnul Principaux. Dar îmi spuneam: dragii mei elevi mă protejează de moartea lentă la care mă supune viața alături de domnul Principaux, îmi iubesc elevii și nu-l iubesc pe domnul Principaux. Dar atunci mă apuca rușinea. Dar nu-i puteam reproșa nimic soțului meu. Dar în fața maică-mii, dar în fața surorilor mele îi lăudam calitățile, dar mi-era rușine. Dar nu știam cum să fac să ies din toată situația. Dar… fericirea mea la nașterea lui Jason! Dar i-am fost recunoscătoare domnului Principaux care era, dar știți

lucrul acesta, dar un bărbat frumos, dar eu nu sunt o femeie frumoasă, dar Jason s-a dovedit a fi un copil splendid. Dar nu sunt o femeie frumoasă, dar exact ca dumneavoastră. Dar, nu, dar bineînțeles. Dar domnul Principaux nu m-a ales din acest motiv, dar a avut meritul de a iubi, dar de a cuceri o femeie care nu putea, dar pe toate planurile, dar numai să-l dezamăgească. Dar nu pe planul maternității. Dar am fost, dar o să v-o spună, dar o mamă nemaipomenită. Dar toată lumea e de acord în privința aceasta. Dar nu știu cine e toată lumea, dar nu vedeam aproape pe nimeni, dar e adevărat. Dar profesoarele, nu? Dar ele nu v-au spus că eram o mamă aproape perfectă? Dar prietenii dar colegii domnului Principaux care au venit acasă la noi? Dar ei nu v-au spus-o? Dar mama și surorile mele, dar ele nu v-au confirmat lucrul acesta? Dar nu le cunoașteți, dar ce o să vă spună ele acuma când știu cu cine au de-a face? Dar cel pe care aș fi vrut să-l extirp din viața mea e domnul Principaux, dar nu era cu putință. Dar nu era cu putință. Dar mă legase de el. Vreau să spun, pentru că mă legase de el și nu puteam să desfac nodul acesta, acest lanț decât… Dar nu puteam să-l omor pe domnul Principaux, nu-i așa (râs scurt care se voia sardonic, dar era plin de spaimă, spart, demn de milă). Dar nimeni nu-l poate ucide pe domnul Principaux, nici măcar în imaginație. Dar nimeni nu-l poate părăsi pe domnul Principaux, nici măcar în vis. Ba da, dacă e să spun adevărul adevărat, dar în vis poți să pleci, dar să părăsești toate acestea, dar domnul Principaux, copiii, casa, dar chiar toate acestea, dar toată viața aceasta. Dar în realitate, dar nu, nu, nu. Dar nu, nu, înțelegeți dumneavoastră. Dar m-ar fi făcut bucăți, dar m-ar fi nimicit, dar i-ar fi dresat, educat pe copii împotriva mea. Dar, nu: pentru că avea pentru asta niște arme care mie mi-erau străine. Dar nu mai știu ce vorbesc. Dar știu în mare dar nu cu de-amănuntul, în detaliu. Dar nu vreau să dau vina pe domnul Principaux care a ajuns, din cauza mea, într-o situație cumplită, dar vă întreb, doamna avocată și mai cum? Doamna avocată Susane, iertați-mă, dar vă cer să vă ștergeți din memorie și din înregistrare tot ce a putut să-mi scape și a fost sarcastic față de domnul Principaux. Dar față de Gilles, da, dacă vreți dumneavoastră. Dar n-am eu dreptul să-l judec pe Gilles (râs scurt). Dar n-am eu dreptul să-l învinuiesc pe acest biet Principaux, nu-i așa? Dar copiii… dar copiii… dar unde sunt ei acuma? Dar ei voiau mereu ce voia mama, dar le era teamă să nu-mi fie pe plac, dar să mă necăjească. Dar unde sunt? Dar mă tem că gândurile domnului Principaux să nu le ademenească bietele lor sufletele, dar să nu le atragă de partea lui, dar… dar de felul rău în care privea toate lucrurile. Dar pe domnul Principaux ar fi trebuit eu să-l înec în apa jegoasă din baie. Pe când așa l-am eliberat de-o povară, dar da. Dar

nu e ce-mi doream eu. Dar domnul Principaux a devenit un personaj tragic, nu? Dar nu e ce-mi doream eu. Dar îmi spune că vom fi din nou împreună după aceea. Doamna avocată… doamna avocată Susane, iertați-mă, dar spuneți-i vă rog că nu mai vreau să am deloc de-a face cu el, nici acum, nici după aceea. Dar spuneți-i că-l urăsc. Dar spuneți-i că…“

Și atunci, Marlyne a început să tremure cu toată ființa ei.

Buzele îi tremurau și pleoapele îi fremătau, iar mâna dreaptă se străduia să înfrâneze neastâmpărul mâinii stângi în timp ce coapsele ei vânjoase, scurte și nervoase vibrau ca la capătul unei probe sportive.

Avocata Susane s-a ridicat, a ocolit masa, s-a apropiat cât a putut de mult de corpul zvâcnitor al lui Marlyne.

Se vedea punându-și brațul pe umerii lui Marlyne, aplecând capul, șoptindu-i niște cuvinte nedeslușite.

N-a fost în stare s-o atingă.

O strânsese în brațe adineauri, așa i se părea.

Și atunci ce?

Își vedea brațul întinzându-se spre Marlyne.

Simțea totuși prea bine că brațul nu i se mișca, îl vedea așa cum i-ar fi plăcut ca lucrurile să se desfășoare, dar știa fără nicio îndoială că tocmai ea, avocata Susane, era cea care rămânea glacială și mută, împietrită și profund, irevocabil dezaprobatoare în fața cărnii hohotitoare a acestei femei pe care era incapabilă s-o atingă, fie și în treacăt.

Avocata Susane, i-a trecut ei prin minte, nu trebuia să se comporte astfel.

S-a silit să-și ridice brațul, a crezut că a făcut-o.

Încă o dată, s-a văzut îmbrățișând-o pe Marlyne, bătând-o ușurel pe spate cum ar face-o, fie chiar și formal, fie chiar și cu silă, orice avocată cu clienta ei.

Dar nu era în stare să se miște, brațele îi erau țepene de-a lungul trunchiului și, așa o simțea, fața înmărmurită într-o banală și rece expresie de dușmănie.

A doua zi, era ocupată cu transcrierea declarației lui Marlyne, când Gilles Principaux s-a prezentat la cabinet.

— Ce mai ger! a exclamat el frecându-și mâinile ca, și-a spus ea, un „personaj“, o figură dintr-un serial în care Gilles Principaux ar fi fost condamnat să joace împotriva voinței sale și în pofida oricărui talent pe care l-ar fi avut în domeniul acesta.

A repetat cu o voce ușor neliniștită, frecându-și mai departe mâinile, într-un gest inconștient:

— Ce mai ger, nu?

I-a întins avocatei Susane niște degete lungi și subțiri, cu o piele palidă, dar de un trandafiriu intens la articulații.

Asemenea mâini îi aminteau ei oare ceva?

I s-a părut că arată rău.

Poate că i-a și spus-o, prefăcându-se amabilă, ori pur și simplu a gândit-o și și-a închipuit că i-o spune …

Cât de ciudat îi era chipul, atât de puțin plăcut!

Avocata Susane nu avea nicio amintire precisă despre fața băiatului din Caudéran, în ciuda eforturilor de a și-l aminti pe care le făcea zi și noapte mintea ei înfierbântată.

Să fi putut ea oare, se întreba stânjenită, să fi iubit, să fi admirat un asemenea chip, să-și fi dorit să strălucească în fața lui și să primească laudele unui băiat ale cărui trăsături aveau să devină acelea indistincte, neclare, atât de comune ale lui Gilles Principaux?

Cum să fi ghicit, atât de tânără, că adolescentul acela era menit să ajungă un bărbat șters, un bărbat fără niciun merit anume, nedemn de copila aceea de zece ani care avea să-și pună întreaga forță în încercarea de a-l ului și avea să piardă astfel iubirea simplă a tatălui ei, încrederea spontană, fără fasoane a părinților săi?

Nu oferise ea, în camera aceea, tot ceea ce avea ea de oferit, de dăruit pentru a fi *nimicit*?

Venerația ei fusese nesocotită, imprudentă.

Iar băiatul din Caudéran o sedusese astfel: lasă-ți în mâinile mele neguroasa-ți credință în viață, căci sunt menit să devin o ființă de excepție. Te supun, te păstrez, te conving, chiar dacă te împotrivești. Și vei fi fericită, vei fi flatată mai târziu când îl vei descoperi pe acela care în mine se va împlini.

Dar Principaux acesta, cu privirea lui mohorâtă, vicleană, șireată, aproape tâmpă!

I-a oferit o cafea, iar el s-a prăbușit într-unul dintre cele două fotolii din fața biroului.

Cine era Principaux pentru ea?

Ochiul acela searbăd era ochiul lui adevărat sau ochiul prefăcătoriei, al cordialității sociale, ochiul lui înșelător?

Îl scruta, îl privea cu o acuitate plină de furie care, se gândea ea, ar fi trebuit să-l alarmeze în privința vechilor legături care, poate, îi uneau.

Dar el nu se mișca.

Iar avocata Susane a avut atunci impresia că lui Gilles Principaux nici că-i păsa de ea, că nu era pentru el decât unealta ieftină, la îndemână, a unei apărări mai mult sau mai puțin eficace pentru nevasta lui.

Bărbatul acesta, a resimțit ea dureros, nu o recunoștea.

— Ați văzut-o, ce v-a spus? a întrebat-o el cu o voce dură și blândă totodată, imperioasă și catifelată.

— Mi-a relatat evenimentele, a zis cu asprime avocata Susane.

— Dar ce v-a povestit? Mi-ar plăcea atât de mult să știu, mie nu-mi spune nimic…

Cum avocata Susane nu ieșea din tăcerea ei, Principaux s-a repezit în propria lui poveste, agitat, cu un farmec plin de stângăcie și totuși atât de tulburat, încât un firicel de salivă i se scurgea pe bărbie și i se legăna în ritmul cuvintelor fără ca el să bage de seamă.

— Vă asigur că eram fericiți, a afirmat el cu o voce ostentativ energică, fericiți cum e greu să fie cineva în zilele noastre. Ni se întâmpla duminică dimineața să-i luăm în pat cu noi pe cei trei copii, pe Jason, băiatul cel mare, care învăța să citească și se arăta foarte mândru de progresele sale, pe micul John care își asculta fratele și pe bebelușa Julia care gângurea cu entuziasmul acela tipic de după supt, da, eram atât de fericiți toți cinci în acel cuibușor de iubire care era patul nostru. Era, da, nevoit sunt s-o mărturisesc, raiul pe pământ: noi și micuții în patul atât de cald, deși ploaia bătea în geamuri. Citeam, Marlyne le spunea povești copiilor, trăncănea și râdea cu ei, eram fericiți, da, senini, mulțumiți și mândri că ne atinseserăm obiectivele. Obiectivele noastre? Ei bine, să întemeiem o familie numeroasă fără ca nimic să ne fi silit s-o facem, dimpotrivă. Ne opuneam radical judecății părinților noștri în această privință. Marlyne era bine, da, era fericită. Îmi vorbea întruna despre copii, mă asigura că ajunsese, „ca femeie, să se descopere“ — ca mamă, ce mai încolo și-ncoace. În ceea ce mă privește, eu nu eram chiar așa de sigur. Vă mărturisesc că prefer viața fără copii. Nu-mi place cine știe ce să fiu în preajma copiilor, mă plictisesc repede, nu pricep prea bine ce să fac cu ei. Dar pe cei trei, Jason John Julia, îi iubeam enorm! Trebuie să mă credeți, aveam pentru ei un soi de dragoste pe care nu o simțisem niciodată, tandră, tolerantă, aș spune aproape nesfârșită — da, nicio limită în iubirea mea pentru ei, înțelegeți dumneavoastră. Îmi plăcea să-i iau în brațe, să le inspir mirosul de iarbă proaspătă sau jilavă după ce se jucaseră afară duminica după-masă, îmi plăcea și iubirea simplă pe care o aveau pentru mine. Da, eram tăticul lor iubit, nu-i nicio îndoială în această privință. Eram fericiți. Eram, așa cred, un tată ideal. Căci mă iubeau și se temeau de mine cu aceeași intensitate. Când mă iubeau, o făceau fără să-și amintească defel scena penibilă pe care poate c-o avuseserăm în ajun, în legătură cu vreo prostie, vreun prilej în care le reproșasem că fuseseră neascultători, ba chiar o dezamăgire ale cărei victime probabil că fusesem împreună. Bineînțeles că știți că suferim atât

de repede din pricina felurilor în care copiii noștri adorați încalcă toate codurile iubirii familiale. Iată de ce am vrut ca ei să poată să se teamă de mine la fel de mult pe cât mă iubeau. Și, ca niște câini de ispravă, puteau să mă iubească și totodată să se teamă de mine, să mă iubească ziua după ce uitaseră cu totul ranchiunele nopții. În fiecare dimineață eram pentru ei un tată nou, un tată intact. Da, eram un tată iubit și iubitor, cred că o pot afirma fără nicio pretenție. Un tată care, totuși, ar fi preferat să nu fie niciodată tată. Mi-ar fi plăcut să fiu un bărbat fără urmași. Nu, nu i-am spus-o niciodată lui Marlyne, nu, nu. Ea voia copii, nu-i așa? Acuma spune exact pe dos, nu vreau să mă cert cu ea prin intermediul dumneavoastră care o reprezentați, mă înclin în fața a ceea ce afirmă, nu contest nimic. Permiteți-mi doar să declar că diverse indicii, printre care niște afirmații foarte clare în privința aceasta, m-au convins că Marlyne visa să aibă o familie numeroasă. Și avea dreptate! Pentru că, noi doi… Ce sens ar fi avut uniunea noastră, riscanta noastră împerechere fără copii? Fără planul de a întemeia o familie frumoasă, exemplară, de a crea un neam? Ce aveam noi în comun, Marlyne și cu mine? Absolut nimic, absolut nimic. Nu ne-am iubit niciodată, vreau să spun la modul absolut, sentimental, romantic. Oh, o iubesc, ba da! Încă o mai iubesc pe mama copiilor mei, deși… Îmi iubesc soția, e soția mea și mi-am luat un angajament față de ea, am anumite îndatoriri, e soția mea la bine și la rău. Trăim acum răul, atât și nimic mai mult. O iubesc, n-am s-o abandonez, o iubesc poate mai mult și mai intens decât înainte. Dragostea mea e sacră, de nezdruncinat. Nu, nu ne iubeam profund atunci când ne-am întâlnit, când am avut copiii. Eram legați doar la suprafață. Acum suntem legați într-un mod tragic. O iubesc pe această Marlyne înspăimântătoare, nu o înțeleg prea bine, nu o pot totuși urî. Îmi iubesc soția, iată, oricum ar fi ea. Îmi reproșez atâtea lucruri! O iubesc mai mult decât înainte, da. Era o persoană oarecare. A devenit o eroină enigmatică. Sunt surprins. Nu mi-o imaginasem niciodată așa. Sunt surprins. E stranie. Înspăimântătoare, da. Dar o crezusem mediocră, m-am înșelat. Îmi reproșez atâtea lucruri! Ar fi trebuit să insist să se întoarcă la muncă după nașterea lui Jason. Nu am făcut-o, mă gândeam… că era bine, că se simțea ușurată… Nu-mi plăcea școala ei din Pauillac. Dacă ei îi plăcea? Da, fără îndoială, în orice caz ea așa spunea. Dar nu sunt convins că era un loc bun pentru ea. Elevi mediocri, colegi blazați, ironici sau neajutorați, și drumul acela lung pe care era nevoită să-l facă de la Bordeaux… Ea pretinde că i-am interzis să se întoarcă la muncă. Cine eram eu ca să-i interzic ceva, orice? Era o femeie independentă, inteligentă, capabilă să-și cumpănească onest propriile păreri și pe cele ale soțului ei. Putea să ia hotărârile pe care

le considera cele mai bune, nu m-aș fi împotrivit. Niciodată, niciodată nu am țipat la Marlyne. Niciodată nu am certat-o, umilit-o, ridiculizat-o. Nu eram șeful micii și bunei noastre echipe. Eram doi asociați, cu părți egale, în structura cu scop nonlucrativ pe care o constituia familia noastră. Dar mă văd silit să-mi fac reproșuri. Cum am ajuns aici? Zi și noapte mă gândesc, așa să știți. Visele îmi sunt pline de copii. Lui Marlyne și mie ne plăcea să facem dragoste. Ne potriveam bine. Eram amândoi pudici, dar pătimași. Aveam nevoie de întuneric. Ne simțeam rușinați în lumină, fiecare judecându-și propriul corp cu asprime. Sufăr încă din copilărie de o boală de piele. E un motiv de mare rușine pentru mine, deși nu e vina mea. Cu siguranță că mă văd mai urât decât sunt, din moment ce Marlyne m-a dorit, m-a iubit. M-a mângâiat fără scârbă. Da, Marlyne e singura femeie cu care am avut relații sexuale complete, așa cum se spune. Mi-era teamă de corpul meu, de aspectul lui — pielea mea roșie, uscată, solzoasă. Și ce? La urma urmelor, nu-i chiar așa de îngrozitor. Marlyne m-a mângâiat, a vrut să-și atingă propria piele de pielea aceasta rugoasă, zgrunțuroasă, de această biată piele bolnavă, lucru care i-a făcut bine, nu a simulat niciodată plăcerea. Sau ba da, poate? Nu știu. Nu cred, nu. Eu văd lucrurile altfel. Aveam o viață sexuală bună, ușoară, plăcută. Nimic complicat. Marlyne era când slabă, când grăsuță, nu prea mai știu. Mi-era indiferent. Cum să vă spun? Făceam dragoste cu ea, cu personalitatea lui Marlyne, cu soția mea. N-aș putea să vă descriu corpul ei. Și ce dacă? Toate corpurile soției mele îmi conveneau. E un păcat? E o calitate? Ah, dar chiar nu-mi pasă. Nu pot să-mi descriu propriul corp. Nu-mi place, se schimbă, nu vreau să știu nimic despre el. Îmi plăcea corpul soției mele oricum ar fi fost, pentru că era corpul ei, al soției mele, și pentru că-mi plăcea să fac dragoste cu Marlyne, cu exact femeia aceea pe care o chema Marlyne și al cărei pântece îmi purtase copiii. Nu-i ceream acestui corp al lui Marlyne să-mi placă mai mult decât îmi plăcea al meu. Nu-l priveam, nu mă interesa. Dar când ne îmbrățișam, după ce fiecare își dăduse jos pijamaua, goi amândoi sub plapuma trasă până la gât, eram bine și ce mai conta forma sau aspectul cărnurilor noastre. Eram bine, pentru că ne cunoșteam bine. Cum am ajuns aici? Marlyne era o mamă fără pereche, așa să știți!

Gilles Principaux și-a scos o batistă din buzunar, s-a șters la ochi.

Scaunul susținea cu greutate, așa i s-a părut avocatei Susane, corpul lui Gilles Principaux pe care durerea îl surpa, îl lichefia.

Ea stătea la pândă, gata să sară ca să-l împiedice să cadă.

Își dădea seama că era emoționată, într-un fel care depășea ceea

ce considerase a fi acceptabil și decent în a simți față de Principaux.

Iată de ce, ranchiunoasă, aproape răzbunătoare, după o lungă tăcere care i-ar fi părut anormală și, din pricina aceasta, stânjenitoare oricărui om cu mințile întregi, dar care n-a părut să-l tulbure pe Principaux, ea l-a întrebat cu o voce joasă, șoptită:

— Domnule Principaux, m-ați mai întâlnit vreodată?

Nu a înțeles sau s-a prefăcut că nu înțelege.

S-a încruntat, aproape plictisit deja, apoi a ridicat din sprâncene prefăcându-se cu politețe interesat.

— Domnule Principaux, ne-am întâlnit cumva când eram mică? Când aveam vreo zece ani, iar dumneavoastră, vreo paisprezece sau cincisprezece? Și dacă întâlnirea aceasta a avut loc, vă amintiți de mine?

Avocata Susane și-a pus pe birou, cu nerușinare, mâinile care îi tremurau.

Le-a încrucișat cu calm, nevoind să ascundă faptul că o făcea ca să le împiedice tremuratul.

— Vă amintiți de mine? a repetat ea.

— Habar n-am, a zis Principaux.

Apoi, enervat:

— Dar ce importanță…?

— Este foarte important, a zis avocata Susane, vă rog, e un lucru care nu trebuie tratat cu dispreț.

Principaux a schițat un zâmbet încurcat fără ca avocata Susane să-și poată da seama dacă ciudățenia situației îl stânjenea sincer, dacă i se părea că această avocată Susane e tulburătoare pentru niște motive care nu-l priveau defel sau dacă, poate, în lucirea întunecată a ochilor avocatei Susane revedea ceva — dar ce anume, ceva minunat sau ceva înfiorător, radios sau înspăimântat, ce anume? se întreba ea.

— Nu vă înțeleg, nu știu despre ce vorbiți, a zis Principaux cu o voce obosită. Ce contează acum, aici, e Marlyne, soția mea. De ce ar trebui să-mi amintesc de dumneavoastră? Chiar nu înțeleg.

— Încercați totuși, faceți un efort!

Simțindu-se îngrozitor de lașă, avocata Susane a chicotit ușor ca să micșoreze, ca să denatureze și să altereze intensa seriozitate a vorbelor sale.

El s-a destins imperceptibil.

— Dar de ce vreți cu tot dinadinsul să fac efortul acesta? Ce contează dacă ne-am întâlnit deja sau nu?

— Atunci de ce m-ați ales ca avocată pentru soția dumneavoastră?

— Nu știu… Așa s-a nimerit… Aveam nevoie de cineva, nu? Ar fi putut să fie oricine altcineva, am dat peste numele dumneavoastră, atât și nimic mai mult.

A oftat cu lehamite, desfăcându-și ușor brațele ca să sublinieze zădărnicia unei asemenea conversații.

— Nu prea vă străduiți să stabiliți o relație de încredere, a zis el pe un ton de insistentă ironie. Sunteți cam ciudată.

— Am devenit cam ciudată la vârsta de zece ani.

Avocata Susane zâmbea larg, cufundată în scaunul ei.

Șovăind mai întâi, Principaux i-a răspuns cu un zâmbet care se străduia cu dârzenie și poate cu amabilitate să fie la înălțimea zâmbetului ei.

Ce se afla în miezul inimii lui Principaux?

Cine era, pentru ea, bărbatul acesta cu privirea îngrijorată, cu trăsături banale?

Nu regăsea impresia violentă pe care o încercase când Principaux intrase pentru prima oară în biroul ei, impresia aceea că îl cunoscuse cândva la Caudéran și că această unică întâlnire, această înfruntare ciudată o zămisliseră pe „Avocata Susane".

Era acolo, în fața ei, un corp mort pentru memoria ei.

De ce mai acorda și-acum o atât de mare încredere acestei dintâi, fugitive, încâlcite impresii, de ce i se părea oare că trebuia s-o păstreze ca pe-o mărturie a loialității sale față de fetița de atunci, știind că micuța Susane nu avusese nimic de suferit în camera lui Principaux?

Din moment ce băiatul, lucru de care era aproape sigură, nu-i făcuse nimic rău, nimic cu care ea să nu fi fost de acord, la care, poate, să nu fi năzuit.

Ce ar fi devenit ea fără toate acestea?

Nu mare lucru, nu mare lucru…

Simțea totuși un soi de ură — împotriva tuturor acestor Principaux, a tuturor membrilor acestei familii.

Și-a venit în fire, s-a silit să-i ofere o cafea pe care el a acceptat-o, i s-a părut ei, cu ușurare, de parcă ar fi fost încredințat că trecuse cu bine de un moment neplăcut.

El zâmbea de îndată ce-l privea.

Era exact așa cum îl filmaseră jurnaliștii: voios și copleșit de o neliniște mocnită, excesiv de zâmbitor și totuși reținut.

Niciuna dintre atitudinile lui nu era potrivită.

Avocatei Susane i se părea naiv și totodată viclean, șmecher și candid.

Iată ce o descumpănea.

Pentru că nu-l înțelegea.

Punea pe birou cana pentru Principaux când a sunat telefonul, linia fixă pe care nu o folosea aproape niciodată.

A recunoscut vocea maică-sii, doamna Susane, îndepărtată, ca atenuată de tristețe și păreri de rău, o voce tainică, de dincolo de

mormânt:

— Eu sunt, draga mea, te sun la birou, iartă-mă, dar nu reușesc să dau de tine pe mobil, te deranjez?

— Nu.

— Ascultă-mă… Îmi amintesc acuma… Mă auzi?

— Da, da.

— A, foarte bine. Oamenii aceia din Caudéran la care te-am dus când erai tu mică, îmi amintesc de numele lor, mi-a venit așa dintr-odată în minte…

— Da?

Tulburată, avocata Susane și-a dezlipit receptorul de ureche.

Ca un copil, Principaux sufla în cafea ca s-o răcească.

— Ești acolo, dragă, mă auzi?

— Da!

— Îi chema Majuraux, ca pe vin, știi, dar nu se scrie chiar la fel. Nu Principaux, Majuraux. Acuma îmi amintesc.

— Ești sigură? a gâfâit avocata Susane. Sigură sută la sută?

Maică-sa a rămas atât de mult timp tăcută, încât, alarmată, avocata Susane a întrebat-o:

— Mamă, ești acolo?

— Da.

— Ești sigură de ce-mi spui? Sigură sută la sută?

— Nu, dar… aproape. Aș zice, vezi tu: cam șaizeci la sută.

— A.

— Ca să fiu cinstită, draga mea, ca să fiu corectă… aș zice… sunt douăzeci și cinci la sută sigură că oamenii aceia se numeau astfel, Majuraux, și nu cu un e, ci cu a-u-x[1].

— Mamă, încetează!

Avocata Susane a schițat spre Principaux, care își ridicase nasul din cană părând ușor nedumerit, un zâmbet larg și liniștitor.

I-a zâmbit și el la rândul lui, ca un robot: dantură completă, pomeți proeminenți, privire tremurătoare.

— Mamă, a oftat avocata Susane, ce rost are să-mi spui toate astea dacă ești atât de puțin sigură? Mă zăpăcești fără ca eu să pot să fac ceva cu o informație atât de îndoielnică, pricepi?

— Da, draga mea, iartă-mă, o să închid acuma, vine taică-tău. Ia aminte: Majuraux, a-u-x. Există podgoria Majureaux, cu un e, dar n-are nicio legătură, sunt două familii diferite. Mi se pare, dacă stau bine și mă gândesc, că ne-am dus la familia Majuraux. Cred că n-am avut niciodată de-a face cu vreun Principaux, deși cum să fiu sigură, nu-i așa?, după atâta vreme? Și totuși, Majuraux, da, așa cred, draga mea. Dar nu garantez nimic! Am fugit, vine taică-tău, știi cum îl scot din minți poveștile astea. La drept vorbind, da, îl înnebunesc… Adio, draga mea, adio…

Pe 30 ianuarie, într-o miercuri dimineață, prin intermediul avocatei Susane, Rudy și micuța Lila au făcut cunoștință cu Sharon, în apartamentul avocatei Susane unde, așa cum stabiliseră mai mult sau mai puțin, Sharon urma să aibă grijă de Lila până seara.

Rudy propusese un tarif fix pe care avocata Susane i-l transmisese lui Sharon.

Fără să i-o mărturisească lui Rudy, mărise totuși tariful, nu pentru că suma oferită de Rudy i s-ar fi părut prea mică (în cazul acesta, de altfel, i-ar fi spus-o fără să se jeneze, ba chiar s-ar fi indignat teribil), ci pentru că dorința ei de a o vedea pe Lila în grija unei Sharon satisfăcute, mulțumite de soarta sa, ba chiar tainic încântată de un asemenea dar căzut din cer, era enormă, febrilă, imposibil de descris.

Încă de la nașterea Lilei, avocata Susane nutrise față de aceasta o dragoste blândă, melancolică și plină de voioșie.

N-ar fi dorit să fie mama Lilei ori a altcuiva.

Îi convenea de minune să nu fie niciodată, pe pământul acesta, mama nimănui.

Faptul că o altă femeie o zămislise pe minunata Lila și că ea, avocata Susane, contribuia discret și cu seninătate la fericirea finei sale spirituale îi era întru totul pe plac.

Știa prea bine că afecțiunea ei de nezdruncinat față de Rudy influențase, ba chiar provocase tandrețea pe care o simțea față de Lila, că avusese chef să o iubească și să o protejeze pe Lila pentru că îi păsa de fericirea lui Rudy chiar dacă, uneori, se ferea de ea.

I se păruse întotdeauna că prăbușirea lui Rudy în nefericire, în eșec și apoi în ruină ar fi dus la distrugerea ei, a avocatei Susane, deși nu exista niciun motiv logic pentru o asemenea înlănțuire, mai puțin faptul că veneau amândoi din aceeași lume.

Era important pentru ea, o, și încă atât de mult, ca Rudy să fie fără zbucium și cu eleganță prosper, ca lui să-i meargă bine și să fie tot mai bogat și mai fericit: erau, el și avocata Susane, două vase comunicante, iar dacă lui Rudy îi era scris să dea greș la muncă și în viața lui de bărbat, avocata Susane simțea că ea urma să îndure fatalele repercusiuni, că apele învolburate în care s-ar fi zbătut el aveau să depună în ea un mâl de care i-ar fi fost cu neputință să se elibereze.

Erau, așa i se părea, înlănțuiți asemenea complicilor la o tâlhărie — aceea de a se fi ridicat, discreți, înverșunați, ambițioși și individualiști, dintr-un mediu cu care nu țineau defel să se fălească fără ca, totuși, să-l renege ori să le fie rușine din pricina lui.

Nici unul, nici celălalt n-aveau să se facă purtătorii de cuvânt ai familiei lor.

Erau singuri, sobri, ba chiar își tăinuiau față de colegi originile

proletare — și le tăinuiau totuși într-un fel neutru și rece, fără să fi fost cu putință să descoperi la ei (lucru de care amândoi erau siguri) umbra vreunui sentiment de inferioritate.

Dar dacă Rudy se împotmolea…

Avocata Susane își dorea cu îndârjire să vadă în Lila o manifestare a reușitei lui Rudy, a ascensiunii lui la ceva frumos, serios și prețios de care nimeni nu l-ar mai putea priva.

Căci mama Lilei se trăgea dintr-o veche familie din Saint-Émilion.

Fără să fi plănuit, Rudy prindea astfel rădăcini.

Plăcuse, sedusese, zămislise.

Copilul lui avea ca bunici niște oameni care îi dăduseră ordine tatălui său, al lui Rudy.

Se ridicase doar prin puterea delicateții lui, a curtenitoarei sale virilități, a rodnicei sale semințe.

Iar faptul că Lila, din întâmplare și printr-un noroc, semăna fizic cu Rudy contribuia la afecțiunea avocatei Susane pentru fetița aceasta.

Propriii ei părinți, domnul și doamna Susane, nutreau față de Lila o dragoste ciudată.

O iubeau, da, ca pe fata fiicei lor și se închideau într-o tăcere mânioasă, antagonistă, sceptică atunci când avocata Susane era nevoită să le aducă aminte că Lila avea o mamă care nu era ea, avocata Susane, și că mama aceasta, în ciuda tuturor lipsurilor sale (potrivit lui Rudy), avea încă toate drepturile în privința educației Lilei, că putea să o iubească pe Lila și să aibă grijă de ea într-un fel pe care cei doi Susane îl dezaprobau, dar că faptul acesta nu-i privea defel, pe ei care n-aveau să fie niciodată decât niște bunici de mâna a doua.

Într-adevăr, da, domnul și doamna Susane admiseseră întotdeauna evidența aceasta, situația aceasta, cu cea mai mare greutate, cu o îndărătnică, năzuroasă amărăciune care zădărnicea eforturile avocatei Susane de a-i trezi la realitate.

Astfel că, atunci când accepta să-și aducă aminte de toate acestea, era nevoită să mărturisească față de sine însăși că renunțase uneori să le deschidă ochii, să lupte împotriva înfocatei lor credințe mute și întunecate, că era singura, îndreptățita, adevărata mamă a Lilei.

Ba chiar mama biologică a Lilei, aproape că gândeau ei, își spunea avocata Susane.

Nu făcuseră ei oare, în această privință, câteva aluzii în aparență glumețe, marcate de un umor cinic care nu le stătea defel în fire?

Nu îi spuseseră ei, când aflaseră despre nașterea Lilei (cum

anume, avocata Susane nu-și mai amintea. Direct de la Rudy, de la ea însăși, din mica publicitate din *Sud Ouest*?):

— Vii atât de rar să ne vezi, că ai fi putut să fii însărcinată și să naști fără ca noi să băgăm de seamă! Ne spui că Rudy are o relație cu o altă femeie, noi habar n-avem. N-am văzut-o niciodată pe femeia aceasta! O asistentă de notar, cică.

Glumeau cu un soi de furie indignată și de parcă ar fi fost pe cât de uluiți, pe atât de revoltați că trebuie să facă haz de un asemenea subiect.

De ce nu era Lila pur și simplu copilul unicei lor fiice și al lui Rudy pe care-l consideraseră ca pe ginerele lor, de ce trebuia totul să fie anapoda, frustrant, de nedescris?

Avocata Susane bolborosise, șocată de o asemenea nedreptate:

— Dar vin foarte des în vizită, de ce spuneți că mă vedeți rar…

— Treci în grabă, nici măcar nu ne mai amintim că ai venit. Așa că ceea ce pentru tine e „foarte des“ ajunge să fie „aproape niciodată“ în amintirea noastră. Și după aceea, mda, adăugase doamna Susane cu aroganță, n-ai decât să ne bagi în ochi agenda cu „vizită la părinți“ bifat de zece ori pe lună, chestia asta n-o să schimbe nimic din ceea ce simțim noi și nimic altceva nu contează, nu-i așa?

Se părea că domnul și doamna Susane trecuseră de la impresia amară că avocata Susane îi neglija la convingerea nu mai puțin dureroasă, dar tot năstrușnică, potrivit căreia avocata Susane o adusese pe lume, clandestin, pe fata lui Rudy și că, din niște motive care aveau să le scape pe vecie minții lor, puterii lor de înțelegere, iertării lor, îi mințea în această privință.

N-aveau niciodată să se dezică de această extravagantă certitudine, își spunea avocata Susane.

Chiar și o probă ADN, pe care nici prin gând nu-i trecea să le-o aducă, refuzând să fie părtașă la sminteala lor, n-avea să-i scoată din aceasta din urmă — această sminteală, această credință, această violentă nădăjduire.

Iată de ce le plăcuse atât de mult să aibă grijă de Lila, nu-i spusese avocata Susane lui Rudy.

Ei te iubesc mult, da, dar sunt mereu de acord să aibă grijă de Lila doar pentru că se cred bunicii ei biologici, i-ar fi spus ea lui Rudy dacă ar fi îndrăznit.

Totuși, se gândea uneori cu un soi de groază, nu-și procuraseră ei oare, obsedați cum erau, pe la spatele ei această probă ADN?

Îi credea realmente în stare să fi trimis la vreun laborator american niște salivă de-a Lilei și câteva fire de păr ale avocatei Susane, să nu fi spus nimic despre toate acestea, dar și să fi ascuns un eventual rezultat pozitiv al testului, erau, da, îndeajuns de

nebuni ca să se bucure cu acreală de faptul că se știau fără doar și poate bunicii Lilei, ascunzându-i totodată avocatei Susane că știau!

Fără doar și poate, așa aveau ei să creadă atunci în naivitatea lor, în ignoranța și-n sminteala lor!

Un test care să demonstreze o legătură de sânge între avocata Susane și Lila ar fi, bineînțeles, inexact, se gândea avocata Susane fără să-și poată reprima un chicotit de exasperare, dar inculților ei de părinți nici că le-ar trece prin minte o asemenea bănuială!

Se abținuse adesea să nu le spună pe nepusă masă: Dacă ați plătit pentru un test ADN și vi s-a răspuns că sunt mama Lilei, să știți că e vorba de o greșeală, aflați că testele acestea nu sunt sigure sută la sută și că în domeniul acesta se fac numeroase escrocherii.

Și poate că ar fi adăugat cu un râs scurt a cărui dimensiune sarcastică și de profundă amărăciune le-ar fi scăpat: Cel mai bun test e ceea ce vă spun eu, nu, nu sunt mama Lilei.

Dar nu spusese nimic, nevoind să arunce ancora în adâncurile rătăcirii lor.

Căci aveau să se străduiască plini de candoare să nu-i mai dea drumul de-acolo prin afirmații indirecte și întrebări ocolitoare, prin smiorcăieli de neîncredere și sprâncene ridicate, într-atât încât avocata Susane ar fi putut într-un sfârșit, mai întâi de lehamite, apoi ca fermecată, să se simtă în largul ei în vraja amețitoare a părinților săi.

Nu era mereu sigură că *nu era defel acolo*.

Atunci când, în dimineața aceea de miercuri, le-a deschis ușa lui Rudy și Lilei, când a făcut prezentările cu o Sharon nemaipomenit de grațioasă și de curtenitoare și apoi, când a eliberat-o pe micuța Lila de numeroasele straturi de haine de iarnă, până a ajuns la trupul grăsuț al fetiței în ciorapi și tricou, și-a spus, strângând la piept carnea aceea grea și compactă de copil mic: O iubesc pe micuța aceasta de parc-ar fi a mea.

Era cald în apartamentul avocatei Susane. Dăduse termostatul la maximum, dorindu-și ca Lila să se simtă cât mai bine la ea acasă. Iar acum avocata Susane se sufoca în propriul ei apartament.

A remarcat că și lui Rudy îi era prea cald, că, de altfel, se grăbea să plece la muncă.

Bătea pasul pe loc în fața ușii, nerăbdător să iasă, în timp ce avocata Susane o copleșea pe Sharon cu indicații:

— Sharon, când o să ieși să te plimbi cu Lila, să nu uiți să-i pui fularul și amintește-ți, Sharon, că Lila n-are voie să mănânce fructe uscate, se pare, Sharon, că fructele uscate o pot ucide și apoi, din câte zice taică-său, ar fi bine ca Lila să doarmă după-masă, mulțumesc, Sharon, că ai acceptat să te ocupi de Lila, mulțumesc

mult, serios.

În mod ciudat încurajată de prezența lui Rudy, de umerii lui largi și de pragmatismul lui pretențios și de parcă ar fi avut nevoie, în sfârșit, de un martor, a adăugat, cu o prefăcută indiferență:

— Și, Sharon, certificatul de căsătorie? L-ai găsit?

— V-am spus deja, doamnă Susane.

— H…, a ripostat avocata Susane, rostindu-și prenumele pe care Sharon încă se mai împotrivea să-l pronunțe, deși avocata Susane îi dăduse de multe ori de înțeles că nu-și putea îngădui să-i spună Sharon decât dacă, la rândul ei, aceasta accepta să-i spună și ea pe nume.

Sharon nu o făcuse încă.

Tărăgăna și apoi, uneori, fără să fie nevoie, arunca un „doamnă Susane" care o necăjea și totodată o enerva pe avocata Susane.

Sharon, faptul de a-mi rosti numele mic n-o să te pună în pericol și n-o să te lege de infamia cu care mă crezi stigmatizată. Ce adulmeci tu în mine, Sharon, care să-ți inspire atâta silă la gândul că mă apropii de tine, fizic și sufletește? De ce natură, Sharon, ți se pare a fi mirosul pe care-l răspândesc? Știi despre mine lucruri despre care eu habar n-am!

— Nu-mi amintesc să-mi fi vorbit anume despre asta, a zis ea, cu șiretenie.

— Ba da, ai uitat?

Sharon, uimită, zâmbitoare, cu o privire piezișă și plină de delicatețe, a încercat atunci să și-l alieze pe Rudy, dar acesta era cu ochii-n telefon și, spre marea ușurare a avocatei Susane, nu asculta.

— Ba da, ba da, a continuat Sharon fără să se uite la avocata Susane, v-am spus data trecută că acel certificat de căsătorie e blocat acolo, în Mauritius.

— Cum adică, blocat? a îngăimat avocata Susane cu o voce circumspectă.

— Ei bine, blocat. V-am explicat data trecută.

— Dar, Sharon, când?

— Nu știu, data trecută, n-am cum să-mi amintesc precis. V-am povestit că sunt niște oameni acolo, în Mauritius, care nu-mi dau certificatul de căsătorie.

— Nu ți-l dau?

Avocata Susane se bâlbâia ca un copil înapoiat mintal, ezitant și neajutorat, plin de spaimă.

Cuprinsă de ceea ce părea să fie un soi de milă, Sharon și-a înălțat spre urechea avocatei Susane buzele fragede.

— V-am spus-o, unele persoane cărora le-am cerut să-mi trimită documentul sunt hotărâte să n-o facă, tocmai pentru că am nevoie de el. Persoanele acestea speră că așa o să fim obligați să ne întoarcem acasă, vor să dăm greș, da, există oameni de felul acesta,

să știți. Deocamdată n-am ce să fac, n-o să aveți certificatul meu de căsătorie, chiar n-am ce să fac, a adăugat Sharon cu o voce căreia îi părea rău mai mult pentru avocata Susane decât pentru ea însăși.

Apoi, s-a aplecat imediat spre Lila de parcă avocata Susane o deturnase, prin întrebările ei de prisos, de la o misiune mult mai importantă.

A îngenuncheat în fața Lilei, și-a strecurat mâinile sub maioul fetiței și i-a mângâiat spatele.

Lila a mormăit de plăcere.

Și-a frecat obrajii dolofani de fruntea lui Sharon.

— Mmm, mmm, iepurașule, blănița ta e-atât de moale, iepurașule, murmura Sharon.

Subțire, iscusită, i-a părut avocatei Susane că se făcuse încă și mai mică în fața Lilei, că se strânsese în ea însăși ca să nu cumva să sperie copila cu statura ei de adult.

— Cred că s-a stabilit un contact, a șoptit Rudy adresându-i avocatei Susane un zâmbet larg de tată fericit.

Ea s-a simțit atunci (pentru o secundă!) considerată sau recunoscută ca mama Lilei, fetița aceasta nedesăvârșită, divină și loială.

La sfârșitul zilei, și atunci când avocata Susane, după ce petrecuse ceasuri întregi încercând să descâlcească situația lui Sharon care, înțelegea ea cu un chicotit intim și zeflemitor, n-avea să facă nimic ca s-o ajute, se întorcea acasă foarte enervată, ba chiar vag hotărâtă s-o înștiințeze că n-o să mai lucreze pentru ea și familia ei dacă se încăpățâna în mod absurd să întârzie întocmirea propriului dosar, le-a găsit pe Lila și Sharon mâncându-și cina, vesele și prietene sub luminile puternice ale becurilor care fuseseră toate aprinse.

A văzut pe dată că Sharon pregătise un ospăț pe gustul unui copil.

Și a apreciat cu recunoștință și cu o foarte ușoară îngrijorare fina conștiință profesională a lui Sharon care părea să fi știut de la bun început cum să o facă pe Lila să o adore.

Fetița a strigat ceva ce avocata Susane a interpretat drept: E delicios, îmi place mult! Sau: O ador pe Sharon! Sau poate chiar: Vreau să rămân cu Sharon toată viața mea!

Tăișul unei noi dureri a străpuns inima avocatei Susane.

Părinților săi, care nutreau față de Lila o dragoste primitivă, de nezdruncinat, fidelă, nu le trecuse niciodată prin minte să-i pregătească, atunci când aveau grijă de ea, o masă ca aceea pe care i-o oferea Sharon în acea seară.

Indiferenți față de mâncare, domnul și doamna Susane îi

propuneau Lilei chestii congelate pe care le cumpărau la reduceri și le stocau în congelatorul cel mare din pivniță în cantități absurde și impertinente, afirmând că nu puteau face cumpărăturile și în același timp să-și amintească ce aveau deja acasă, deși adunau cu frenezie și apoi aruncau, după cinci sau șase ani, ce nu mâncaseră, cu aceeași dezinvoltură precum cea care dusese la cumpărarea tuturor acelor alimente.

Se bucurau că Lila nu era mofturoasă, văzând un soi de calitate morală suplimentară a dragei lor Lila în faptul că înghițea fără să se plângă fierturile deloc naturale din care ei își făceau, mulțumiți, cu mintea tulburată, hrana de zi cu zi.

Avocata Susane încercase să-i avertizeze:

— Lila e o fetiță prea grasă, trebuie hrănită cu discernământ.

Ei protestaseră:

— Noi mâncăm la fel și nu suntem prea grași. N-are nicio legătură cu noi.

Dar avocata Susane se întreba dacă părinții ei nu se îngrășaseră cam prea mult.

Se schimbaseră față de cum erau în copilăria ei din care își amintea un cuplu uscățiv, cu un metabolism eficient, econom, concis.

Dar ce mai contează, își spunea ea, se îngrașă la bătrânețe și nici nu bagă de seamă, își plac lor și unul altuia, ce importanță are că se îndreaptă împreună, mereu de comun acord, uniți erotic, spre o incontestabilă obezitate?

— Lila e prea mică, trebuie să se învețe cum e bine. Doctorul a cântărit-o, e peste medie pentru o fetiță de vârsta ei, le explica ea totuși.

— Ei, doctorii! șuiera domnul Susane, cu un rânjet silit, pentru că nu avea obiceiul să le arate savanților respectul cuvenit.

— Lila este foarte bine așa cum e, adăuga doamna Susane pe un ton definitiv.

Sharon îi servise Lilei, pe un amestec de dovlecei și vinete la grătar, câteva feliuțe subțiri de carne de miel.

Încropise un sos ușor pe bază de mentă proaspătă și lapte de migdale.

Ceva mai târziu, avocata Susane avea să termine resturile, delicioase.

De ce domnul și doamna Susane nu-i puteau oferi Lilei aceeași grijă plină de tandrețe și de râvnă ca Sharon, ei care considerau totuși în sinea lor că Lila le era nepoată biologică?

Iubirea feroce pe care o nutreau față de Lila era aceea a unor bunici adevărați, dar dezinteresul pe care-l manifestau față de

sănătatea ei părea să exprime faptul că știau că nu au cu ea niște legături îndeajuns de sigure ca să-și bată capul să o constrângă să aibă niște mese echilibrate.

În privința aceasta, avocata Susane suferea pentru ei.

Dar ce-ar fi putut face, se întreba ea.

Să mărturisească în mod mincinos că o născuse pe Lila cu șapte ani în urmă?

Ori să le reproșeze cu vehemență că o hrănesc pe Lila cu produse proaste, deși nu s-ar fi purtat poate așa cu un copil care-ar fi fost carne din carnea lor?

La puțin timp după ce avocata Susane s-a întors acasă, Rudy a venit s-o ia pe Lila, mai întâi nervos și încordat, apoi atât de liniștit, când fetița și-a pus fruntea pe burta lui îmbrățișându-l cu toată puterea, încât a strigat ca avocata Susane să audă, dar și Sharon, cu o voce plină de recunoștință:

— Mulțumesc, mulțumesc!

Căci rar se întâmpla ca Lila să-și arate sentimentele atunci când era fericită, iar Rudy regăsea de cele mai multe ori, chiar și la domnul și doamna Susane unde totul se petrecea de minune, o copilă cu o atitudine de nepăsare bosumflată, mulțumită să stea, în stilul ei de nepătruns și trist, posacă și mută.

— Niciodată n-am văzut-o pe Lila mea atât de voioasă, i-a spus el avocatei Susane la telefon a doua zi dimineață. Sharon a știut să se poarte cu ea ca nimeni altcineva, nici ca maică-sa, nici ca mine, nici ca adorabilii tăi părinți. Mai mult chiar, mi-a dat de înțeles că a mâncat cea mai bună mâncare de când e ea pe lume.

Avocata Susane i-a răspuns că era încântată de așa veste.

Se simțea mândră, atât de Sharon, cât și de ea însăși.

Apoi, după ce și-au adresat formulele obișnuite înainte de a pune capăt conversației și de parcă Rudy așteptase momentul acesta ca să dea vorbelor sale o nuanță poznașă, a adăugat:

— După câte m-am dumirit eu, Sharon și Lila au fost împreună la cumpărături, apoi Sharon a dus-o într-un apartament unde avea de lucru, mă rog, avea de făcut curățenie. Chestie care, după câte se pare, nu i-a displăcut Lilei. A scotocit peste tot, a călărit pe aspiratorul lui Sharon, ba chiar a ajutat-o să întoarcă o saltea — în sfârșit, poate că nu-ți explic eu prea bine ce mi s-a părut mie că pricep…

— Sharon a dus-o pe Lila la o altă patroană? Într-o casă necunoscută? Așa ți-a dat Lila de înțeles?

Scandalizată, avocata Susane se străduia să vorbească pe un ton egal de care totuși Rudy nu s-a lăsat păcălit.

— Stai liniștită, Lila părea de-a dreptul încântată! a strigat repede,

temându-se poate, s-a gândit avocata Susane, că n-o să-i mai îngăduie lui Sharon, pentru un asemenea fleac, să aibă grijă de Lila. Și apoi, ce importanță are? a întrebat, cu îndrăzneală. Nu tu cu gura ta mi-ai spus că Sharon e serioasă și de încredere, ireproșabilă? Așa că, în ceea ce mă privește, poate s-o ducă pe Lila unde vrea ea.

— Da, de acord, ai dreptate, a zis avocata Susane, sleită dintr-odată de o brutală senzație de ușurare.

Fie ca Lila, da, la urma urmelor, să fie dusă unde e voia lui Sharon, această Providență, și fie ca Lila să ne lumineze pe toți!

Iată de ce, în seara aceleiași zile geroase, lugubre, prima frază adresată lui Sharon de către avocata Susane care voia, își spunea ea, să limpezească lucrurile, a fost aceasta:

— Am aflat, Sharon, că te-ai dus cu Lila la o altă patroană.

A vorbit cât mai blând cu putință și a pășit cu precauție pe dușumea *ca nu cumva să vadă cum păsăruica își ia zborul sau căprița o zbughește din bătaia puștii.* Dar nu-i nicio problemă, Sharon, din moment ce tatăl Lilei mi-a spus de dimineață că nu vede niciun fel de inconvenient. El hotărăște ce și cum, nu-i așa?

Minionă, cu fața ridicată și atentă, severă și aproape schimonosită sub becurile strălucitoare, Sharon a zâmbit scurt a capitulare și apoi a lăsat ochii în jos.

— Da, a rostit ea cu greutate, m-am dus la doamna Principaux, nu pot s-o las așa, de izbeliște.

— Nici nu îți cer asta, a șoptit avocata Susane. Tatăl Lilei este oricum de acord. El hotărăște ce și cum, nu-i așa?

— Într-adevăr.

Vocea lui Sharon se auzea acum tare și mândră, provocatoare.

— Mămica n-a avut nimic împotrivă?

— Mămica? s-a bâlbâit avocata Susane. Care mămică?

— Mămica Lilei? N-o deranjează dacă micuța vine cu mine la doamna Principaux?

— Habar n-am, presupun că nu, dar chiar n-am habar, taică-său ar trebui să se ocupe de tot. Dumnezeule mare, Sharon, nu-i treaba mea s-o întreb eu pe mama Lilei ce părere are. Mămica Lilei…, a adăugat cu lașitate avocata Susane ca să-i fie pe plac lui Sharon.

— Nu o cunoașteți? a întrebat Sharon după câteva lungi secunde pline de bănuială și neîncredere.

— Pe mama Lilei? Pe mămică?

Sharon n-a mai scos o vorbă.

Privirea ei de un albastru-verzui țintuia neîndurătoare fața avocatei Susane care se înălța mult deasupra ei.

— Ei bine, nu, știu cine e, dar n-am întâlnit-o niciodată, și ce dacă? Știu totuși cine e, și gata. Ce înțelegi dumneata, Sharon, prin

„a cunoaște“? „A întâlni“ sau „a ști“?

— Cum vreți dumneavoastră, a șoptit Sharon.

De parcă s-ar fi scuturat dintr-odată de sub puterea unei vrăji, și-a luat cu un gest lent haina din cuier.

Și-a atins ușor gâtul dezgolit, a spus scurt cu o voce aspră:

— Ați văzut că, atunci când a venit taică-său s-o ia, i-am pus celei mici eșarfa dumneavoastră portocalie.

În ajun, avocata Susane nu remarcase nimic, nici nu era sigură că-și luase la revedere de la Lila, ocupată cum era să discute cu Rudy cazul clientului care voia să-și schimbe numele.

— Și bine ai făcut, mulțumesc. Sharon…

Avocata Susane și-a ținut respirația.

Apoi, clătinându-se, a bolborosit:

— Ce pot să fac eu în toată povestea asta cu certificatul de căsătorie? Dosarul dumitale? Să știi că am nevoie de documentul ăsta.

— Aa, a zis Sharon, eu am încredere în dumneavoastră. Ideile pe care le veți avea vor fi cele bune, tot ce-o să faceți o să fie bine făcut. Eu n-am nicio putere. E treaba dumneavoastră să-i salvați pe oamenii care n-au nicio putere. Seară de seară, nu la Dumnezeu mă rog eu întâi și-ntâi, ci la avocata Susane.

Și atunci, pe hol, Sharon a îngenuncheat, cu o mișcare greoaie, dureroasă, în ciuda faptului că părea să fie imponderabilă pe lumea aceasta.

— Mă pun uite-așa, vedeți, și mă adresez dumneavoastră și vă implor să-mi veniți în ajutor. Și numai după aceea îi vorbesc lui Dumnezeu. Căci știu că tot ce-o să faceți dumneavoastră o să fie bine făcut.

Jignită, avocata Susane a ridicat-o pe Sharon cu un gest brusc.

— Nu e bine, a murmurat ea, nu trebuie să ai asemenea gânduri, atâta speranță…

Putea simți sub degete osul fragil al brațului lui Sharon, carnea sănătoasă și tare a acestei femei neînsemnate care ocupa acum în gândurile sale un loc egal cu acela al lui Marlyne Principaux.

Mi-e scârbă de rugăciuni, Sharon, de această cucernicie muierească și smiorcăită, de așteptarea aceasta vicleană, calculată! Să nu mă faci, Sharon, să joc un rol în piesa aceasta plină de indulgență față de felul tău de a gândi ciudat și în același timp de rând, nu-mi înălța, Sharon, rugăciuni! Ce rușine pentru mine!

A doua zi, când a ieșit ca să se ducă la cabinet în gerul năprasnic al iernii aceleia ciudate, avocata Susane nu-și pusese cizmele cu tălpile de cauciuc.

Alesese, iar gândul vag că era o greșeală i-a trecut prin minte,

niște botine cu toc.

Poate că Principaux avea să vină s-o vadă?

Dar nu dorea mai degrabă să-i inspire repulsie lui Principaux decât să-i placă?

Voia să aibă, în eventualitatea că Principaux urma să-și facă apariția, o siguranță pe care i-o dădeau mult mai mult micile tocuri decât tălpile de cauciuc și chiar dacă această nesăbuită îndrăzneală a tocurilor, acest aplomb oferit atât de înălțimea amplificată (iar avocata Susane era deja foarte înaltă!), cât și de autoritatea fără apel, obtuză, tiranică a țăcănitului pe pardoseala ce întețea zgomotele îi păreau fără cine știe ce putere în fața lui Principaux și a felului în care pretindea că nu-și amintește de vechea lor relație — controlul pe care și-l lua de unul singur (poate) asupra memoriei avocatei Susane.

Ea se gândea uneori, confuză:

Și dacă mama nu se înșală? Dacă ne-am dus amândouă la familia Majuraux și nu la familia Principaux? Ce ar fi atunci Gilles Principaux pentru mine? Nimic, în afară de faptul că e soțul lui Marlyne. Cine trebuie eu să fiu în fața acestui om?

Așa că alesese, în dimineața aceea, să i se înfățișeze, dacă avea să vină la cabinet, ca o femeie cu tocuri înalte, autoritară, încântător de despotică cu mersul ei răsunător.

Nu voia să-l seducă, ci să-l intimideze, nu să-l farmece, ci să-l subjuge pe bărbatul acela cu pieptul scobit, cu cămășile albăstrii sub puloverul cu guler rotund.

Păcătuise din trufie, din slăbiciune, avea să-și spună ea după ce s-a ridicat, iar frica ei de Principaux dusese la prostia cu tocurile.

Da, îi era frică de el — cu furie, fără niciun fel de certitudine și pe deplin conștientă că el nu putea să-i spună, așa cum îl auzise în vis:

Odinioară ați avut de-a face cu un Majuraux, mama dumneavoastră nu se înșală, iar dumneavoastră nu mă cunoașteți pe mine, Principaux, decât de două săptămâni încoace.

Ah, așa îmi trebuie, avea ei să-i treacă prin minte, așa îmi trebuie pentru că am fost îndeajuns de slabă ca să mă tem de el și să-mi doresc să-l impresionez printr-un simulacru de putere.

Înainta ca de obicei cu pașii ei mari.

Pe aleile de la Tourny, tălpile netede ale botinelor subțiri au alunecat pe caldarâmul înghețat.

A căzut grămadă.

Fruntea i s-a lovit de marginea trotuarului.

Nici n-a băgat de seamă rana, sângele care-i curgea pe tâmplă,

atât de tare o durea genunchiul stâng.

A făcut imediat efortul de a se ridica, îngrozitor de rușinată.

Dar genunchiul i-a alunecat și ea s-a prăbușit iarăși.

Obrazul i s-a izbit de sol și, ca după o palmă neașteptată, nemeritată, un val de lacrimi de uluire i-a umplut ochii.

Îi era atât de rușine de neputințele ei, de rătăcirile ei, că a respins cu un gest hotărât mâinile ce-i veneau în ajutor.

— Mă descurc și singură, mulțumesc, mulțumesc, a murmurat ea.

Cu prețul unei suferințe de care s-ar fi cruțat dacă ar fi acceptat sprijinul acelor mâini anonime, s-a ridicat pe picioarele ei tremurătoare și s-a îndepărtat mergând foarte încet.

Îi curgea sânge de pe frunte pe buze.

Genunchiul o durea îngrozitor.

A șchiopătat până la cabinet.

Ce mult i-ar fi plăcut s-o sune pe doamna Susane!

De ce, Dumnezeule mare, nu pot s-o sun pe maică-mea?

Cum de-am ajuns, toți trei, în situația aceasta, fiică iubitoare, părinți iubitori, atât de departe încât să nu le pot cere să vină să mă consoleze, să-mi aline sufletul, să-mi îngrijească rana?

A urcat cu greu cele două etaje, agățându-se de balustradă și apoi trăgându-se în așa fel încât piciorul ei stâng să nu se așeze decât foarte ușor pe trepte.

În fața ușii cabinetului, sprijinindu-se cu ambii umeri de perete și cu șoldurile împinse înainte ca o haimana dintr-un film vechi, Principaux o aștepta, cu chipul întunecat.

Avocata Susane și-a înăbușit cu greu un strigăt ușor de surpriză, contrariat.

Și-a trecut o mână rapidă peste obrajii mânjiți.

Atunci Principaux i-a zâmbit larg, ca un puștan.

Ba chiar a avut o expresie atât de amabilă, încât avocata Susane s-a simțit, fără să vrea, înduioșată.

Nu părea să bage de seamă nici șchiopătatul evident al avocatei Susane, nici sângele de pe fruntea ei.

O privea fără s-o vadă, fapt pentru care se simțea ușurată și, în același timp, tulburată.

— Aa, ați venit! a strigat el ca un copil încântat.

Ochii i se plimbau de la chipul avocatei Susane la picioarele ei — nici măcar un copil, ci un cățelandru, un animal fericit, și-a spus ea nu fără stânjeneală.

— Puteți să mă primiți? Aveți un pic de timp? Ar fi trebuit să-mi fac programare? întreba el acum pe un ton de rugăminte stăruitoare, aproape smiorcăindu-se.

Dar chiar nu vezi că sunt rănită? Că sângerez?

Și totuși, avocata Susane nu a îndrăznit să-i spună toate acestea.

A rostit cu greu, obosită, dar pe un ton politicos:

— Nu, nu, vă rog, ați făcut bine, numai ce voiam să…

Vocea i s-a stins într-un murmur imperceptibil.

L-a poftit pe Principaux să intre, apoi s-a îndreptat șchiopătând spre toaletă.

Reflexia feței sale în oglinda minusculă a îngrozit-o.

Sângele i se usca în sprâncene, pe nări, i se prelingea din tăietura de pe frunte.

S-a spălat cum a putut mai bine.

Și-a aranjat părul, și-a dat pe buze cu un ruj roșu prea aprins, și-a spus ea, în împrejurările acelea, sperând să-și confere astfel o prestanță pe care nu i-o mai aduceau botinele ei țăcănitoare.

Pentru că, în fața lui Principaux, ce conta era să nu fie ea însăși.

În fața lui Principaux, ce conta era să fie o femeie invincibilă.

El se așezase deja, își scosese fularul și paltonul pe care le împăturise cu grijă și le pusese aproape de fotoliu, în fața biroului avocatei Susane.

Când s-a așezat, o durere cumplită i-a străpuns genunchiul.

Și-a îngăduit să facă o grimasă, fără ca Principaux să pară că-și dă seama de ceva.

Și totuși, se uita țintă la chipul ei, la gura rujată pe care, probabil, o deforma suferința — și mirarea că suferea astfel.

Principaux s-a posomorât dintr-odată.

Dar ce inspecta el cu privirea lui plină de ranchiună, de neîncredere n-avea nicio legătură cu chipul desfigurat al avocatei Susane pe care el nu-l vedea cu adevărat, a înțeles ea.

Își cerceta cu anxietate și suspiciune propria dezordine lăuntrică.

— Doamnă, nu mai știu ce să cred, sunt foarte nefericit, vreau să spun încă și mai nefericit.

Ea a ridicat din sprâncene, ceea ce i-a provocat o durere atroce în tâmpla dreaptă.

Și-a aplecat capul dintr-odată prea greu spre birou și l-a sprijinit cu o mână pusă sub obraz.

Cât de tare o durea!

— Doamnă, spunea Principaux, nu înțeleg de ce Marlyne nu mai vrea să mă vadă. M-am dus ieri acolo, a refuzat să vină la vorbitor. Doamnă, ajutați-mă!

A izbucnit în lacrimi.

— A refuzat să vină la vorbitor, nu înțeleg de ce, nu-i spun decât lucruri drăguțe, cuvinte de dragoste, nu-i pun nicio întrebare, n-are de ce să-i frică de mine, nu? Sunt blând, sunt înțelegător, vă dați seama? Sunt o victimă blândă și înțelegătoare!

Dezamăgirea, durerea și îngrijorarea făceau ca vocea lui

Principaux să sune atât de pițigăiat, încât căpăta o stridență penibilă în urechile avocatei Susane.

Tânărul Principaux, în camera lui din Caudéran, putea el să fi avut o voce atât de stridentă? Nu și-ar fi amintit ea oare?

Cât de tare o durea!

A avut impresia că sângele începe să-i șiroiască din rană, că obrajii îi erau din nou însângerați și că genele ei îngreunate de sânge, lipicioase, îi împiedicau pleoapa să-i umezească pupila, iată de ce avea ochii atât de uscați, de parcă cineva îi aruncase în față un pumn plin de cenușă!

S-a abținut să-și ducă degetele la față, să se scuze pentru felul în care arăta.

Căci Principaux oricum nu o vedea.

— Doar eu sunt victima, nu-i așa, doamnă? Eu și micuții?

Principaux plângea încet acum.

— Lăsați-o în pace, a zis avocata Susane cu greutate. Nu vă mai frământați. Nu mai vrea să vă vadă, ei bine, nu insistați. Ce importanță are? De ce țineți neapărat să o vedeți? Să vă convingeți că o iubiți? Prezența dumneavoastră o chinuiește, prezența ei vă face rău, ei bine, nu vă mai duceți acolo.

Rostise ea oare cu adevărat asemenea cuvinte?

Năucită de durere, avocata Susane nu era sigură, cu atât mai mult cu cât Principaux o privea tot de parcă ar fi așteptat ceva, ar fi așteptat să se hotărască să-i răspundă.

Își scosese din buzunar o batistă mare din pânză, curată și bine călcată, pe care o desfăcuse încet, cu grijă, înainte de a-și tampona ochii.

— Povestiți-mi, a zis atunci avocata Susane, când v-ați întors acasă, cum i-ați găsit pe polițiști și pe Marlyne în camera de zi…

Așa cum prevăzuse, Principaux s-a însuflețit.

Mâinile au început să-i tremure atât de tare, încât a fost nevoit să-și mototolească batista și s-o bage în buzunar, incapabil să o împăturească la loc.

Un zâmbet înțepenit, necuviincios i-a ridicat colțurile buzelor, același zâmbet nelalocul lui pe care avocata Susane i-l văzuse în timpul interviurilor și pe care se ferea să-l judece, spre deosebire de unii comentatori care trăseseră astfel concluzia că Principaux era un pervers.

I s-a părut dintr-odată evident că Principaux folosea rictusul acesta ca să-și ascundă furia, sentimentul profund că nu era înțeles.

Era, a priceput ea dintr-odată, reflexul inoportun al pudorii, neîndemânatica exhibare a ideii pe care și-o făcea despre decență și potrivit căreia nu se cuvine să-ți arăți nici suferința, nici mânia.

— Pentru că da, doamnă, a început el înghițindu-și, de emoție,

mare parte din cuvinte, așa cum știți, Marlyne mă sunase înainte, eram la facultate, unde predau, și m-a sunat ca să mă roage să mă întorc acasă, ca să-mi poruncească, de fapt, să mă întorc acasă, ceea ce, e adevărat, m-a enervat. Pentru că aveam multă treabă în ziua aceea. Pentru că da, doamnă, aș putea să spun că nu-mi vedeam capul de treabă în ziua aceea. Pentru că da, mai aveam de rezolvat câteva chestii administrative, să mă văd cu niște studenți, să completez niște tabele și să scriu niște rapoarte, fără să mai iau în calcul numeroasele e-mailuri a căror listă interminabilă mă sâcâia încă de dimineață, când îmi deschisesem căsuța electronică și când văzusem că o dificultate banală despre care îndrăznisem să-mi informez colegii și conducerea îmi adusese un torent de răspunsuri și de declarații de care m-aș fi lipsit și din pricina cărora am căzut pe gânduri, vreau să spun că m-am gândit că mai bine n-aș fi zis nimic, n-aș fi evidențiat cutare mică problemă care, e adevărat, nu mi se păruse atunci mică, dar nici așa de importantă ca să-mi aducă această explozie de reacții. Pentru că, doamnă, aș fi putut să mă simt flatat, nu? Nu?

Avocata Susane n-a scos o vorbă.

I se părea că-și simte sângele pe față.

Genunchiul o durea atât de tare, că simpla perspectivă de a se ridica în picioare o scotea din minți.

— Pentru că, da, doamnă, unii dintre colegii mei ar fi profitat și s-ar fi mândrit cu un asemenea fapt, a continuat Principaux cu o vervă bâlbâită, pentru că da, iată, vorbești aproape din întâmplare despre ceva, ceva la care ții, care are legătură cu religia ori secularismul, în cazul de față e același lucru, și atunci, și atunci totul se dezlănțuie și o ia razna și nu mai știi pe unde să scoți cămașa și, dacă ești ambițios, poți să scoți din focul acesta niște castane de aur, doar că, fără îndoială, doamnă, eu nu sunt îndeajuns de ambițios și nu am scos din focul înfruntării verbale decât niște castane arse care nu-mi vor aduce, doamnă, nici glorie, nici avere. Pentru că da, sunt un om bun, un om blând, un pacifist, sunt un om naiv, da, doamnă. Pentru că sunt un om credul, doamnă. Pentru că sunt, doamnă, un…

Ea l-a întrerupt:

— Ce s-a întâmplat când ați ajuns acasă?

I se părea acum că sângele din rană i se prelingea de pe vârful bărbiei pe gulerul cămășii.

Ce vedea el?

Ea nu îndrăznea să facă nici cel mai mic gest.

Mâinile i se odihneau acum, grele, enorme, între coapsele nu mai puțin grele, împietrite.

— A, da, doamnă, când m-am întors acasă în ziua aceea de

pomină!

A dat să izbucnească în râs, dar și-a înfrânat brusc pornirea aceasta.

Și totuși zâmbea încă, distrat, fără să bage de seamă, în timp ce privirea lui mâhnită și tăioasă țintuia urechea avocatei Susane.

— Pentru că da, doamnă, Marlyne m-a sunat când eram la serviciu, nu mă suna, nu mă deranja niciodată și bineînțeles că o să vă gândiți că, din momentul acela, ar fi trebuit să înțeleg că se întâmplase ceva grav. Pentru că nu, doamnă, nu am înțeles, deși ar fi trebuit. Doamnă, n-am să mi-o iert niciodată, deși știu că nimic nu s-ar fi schimbat și că Marlyne a săvârșit fapta imediat sau aproape imediat după ce m-a sunat. Pentru că aș fi venit în grabă și atunci, ce? Da, doamnă, și atunci, ce? Pentru că i-aș fi găsit pe micuți înainte să sosească polițiștii. Pentru că i-aș fi găsit pe micuți oricum morți. Pentru că, doamnă, din punct de vedere tehnic, nimic nu s-ar fi schimbat, nu? Pentru că m-a deranjat că m-a sunat? Da, eram irascibil, nemulțumit, n-avea nimic să-mi zică, șoptea: Poți să vii acasă, te rog frumos? Aa, dacă ai putea să te întorci imediat, și când am întrebat-o de ce spunându-i și că, tocmai atunci, aveam multă treabă, prea multă, dacă era să mă întrebi pe mine, s-a mărginit să repete cu o voce care gemea, plină de milă, enervantă, da, doamnă, nu tocmai soiul de inflexiune care îți dă ghes să i te supui: Vino acasă, te rog frumos, vino acasă. Pentru că ar fi trebuit să înțeleg? Pentru că nimeni n-ar fi înțeles, doamnă. Pentru că aveam o groază de lucruri de făcut în ziua aceea. Pentru că totuși m-am întors mult mai devreme decât trebuia, doamnă, lucru despre care nimeni nu scoate o vorbă. Pentru că nu m-am lăsat luat de val, pentru că o îngrijorare nelămurită a început să mă sâcâie, doamnă. M-am întors acasă mai devreme decât de obicei. Pentru că teama lua încetul cu încetul locul iritării, pentru că timpul, fie el scurt, îngăduie lucrurilor să se așeze, da, doamnă. Pentru că nu mai eram exasperat după o oră de la telefonul lui Marlyne, pentru că eram tulburat, da. Pentru că am condus mai repede decât de obicei. Pentru că eram îngrijorat, da, pentru că dintr-odată mi-era teamă pentru soția mea, pentru Marlyne, pentru că îmi spuneam că poate nu e bine deloc, de ce m-a sunat deși nu o face niciodată, poate că e deprimată deși, doamnă, nu vedeam niciun motiv pentru o eventuală depresie a lui Marlyne care, din punctul meu de vedere, doamnă, era bine, foarte bine, pentru că era încă ea însăși în dimineața acelei îngrozitoare zile și la fel și în ajun, pentru că era ea însăși tot timpul, da, doamnă, pentru că Marlyne era mereu în aceeași stare sufletească, pentru că era statornică și tare liniștită, doamnă, pentru că Marlyne era, doamnă, da, o femeie echilibrată, doamnă, o femeie statornică

pe care o iubeam din tot sufletul și pe care, doamnă, da, o înțelegeam, o iubeam, pentru că era o femeie cu minte, pentru că era o femeie cuminte pe care, doamnă, o iubeam și, da, o înțelegeam pe deplin.

Cu respirația tăiată, Principaux s-a oprit.

Nu mai zâmbea, ci se strâmba încă atât de tare, încât toată fața îi era schimonosită.

A închis ochii.

Avocata Susane a profitat (*de ce, din moment ce n-o vedea?*) ca să-și ducă la frunte mâna grea, șovăitoare, și i s-a părut că rana îi era încă deschisă, dar că sângele nu i se mai scurgea cu îngrozitoarea abundență a cărei clară, indiscutabilă senzație o încercase mai înainte.

— Pentru că da, doamnă, am ajuns acasă, pentru că am ajuns și am văzut că poliția era acolo, mașina poliției era parcată în fața casei noastre unde n-au fost niciodată probleme, în fața vieții noastre în care n-am avut niciodată probleme, pentru că atunci am înțeles, doamnă, că avusese loc ceva grav, că ceva rău i se întâmplase lui Marlyne, pentru că era încă și va fi mereu soția mea dragă, singura și unica femeie pe care am s-o iubesc până la moarte, pentru că este Marlyne și cea pe care o iubesc și, oricum ar fi, rămâne pe vecie mama copiilor mei, singurii copii care mi se vor fi născut pe lumea aceasta, pentru că, doamnă, da, pentru că am ajuns și viața mea a luat o altă turnură pentru că n-o să mai am niciodată niciun copil cu nimeni pentru că bineînțeles aș putea să procreez din nou pentru că nu vreau pentru că această simplă ipoteză mă scârbește pentru că nu mai vreau copii, niciodată, ajuns în fața dragii noastre case, în fața dragii mele soții pentru că atunci am băgat de seamă mașina poliției și m-am gândit ooo nu iubirea mea, ooo nu nu vreau să fii moartă pentru că nu mă gândeam decât la Marlyne pentru că nu-mi făcusem niciodată cu adevărat griji pentru copiii care mulțumită lui Marlyne se bucurau de o sănătate nemaipomenită, pentru că am ajuns, pentru că am intrat și am găsit-o pe draga mea Marlyne așezată pe canapea pentru că polițiștii o puseseră să stea acolo pentru că Marlyne era o femeie ascultătoare pentru că prea mult pentru că uneori îi spuneam că trebuie să se apere la serviciu și să nu se lase maltratată de un director de școală generală tiranic pentru că așa mi-aș permite să-l cataloghez pe domnul acela de la școala generală din Pauillac pe care ea afirma că-l respectă și-l apreciază dar care îi impunea numeroase ore suplimentare care nu puteau decât să-i dăuneze sănătății ei mentale pentru că soția mea iubită, dragostea mea era ceea ce se numește o personalitate fragilă pentru că era fragilă pentru că era fragilă și sensibilă pentru că propria ei mamă și

propriile ei surori pentru că o lăsaseră baltă pentru că așa cum știți pentru că practic nu mai veneau s-o vadă de când cu nașterea copiilor și de parcă, Dumnezeule mare, Marlyne decăzuse neîndoielnic devenind mamă pentru că toate valorile se inversau ca într-un film de science-fiction în care rudele te-ar critica, te-ar respinge pentru virtutea și nu pentru rătăcirea ta, pentru că atunci da doamnă propria ei mamă hotărâse mai mult sau mai puțin să n-o mai vadă pe Marlyne pe motiv că Marlyne nu trăia după principiile respectabile ci dubioase pe care și le formase doamna mamă în legătură cu datoria pe care o are orice soție de a fi independentă din punct de vedere economic, pentru că eu nu contest defel lucrul acesta pentru că dacă biata și micuța mea Julia ar fi trăit pentru că la fel aș fi învățat-o și eu pentru că nu sunt eu bărbatul care cred alții că sunt ori care crede mama lui Marlyne pentru că sunt un bărbat pentru că sunt un tată eram un tată care susținea dintotdeauna ideile acestea de emancipare și doamna mamă a crezut că e mai bine să o abandoneze pe Marlyne decât să audă vocea plină de hotărâre a fiicei sale explicându-i că alesese să stea acasă cu copiii noștri, pentru că doamna mamă, da, doamnă, a optat pentru o dezertare cum scrie la carte, pentru o părăsire plină de răceală și cruzime, de neiertat a unei fiice adulte care a îndrăznit să se opună instrucțiunilor ei, pentru că doamnă pentru că știu pentru că Marlyne a suferit enorm pentru că a suferit din cauza distanței a suferit enorm din cauza distanței pe care au pus-o cu nepăsare între ele și Marlyne maică-sa și surorile ei, pentru că, da doamnă, aceste trei femei au fost teribil de lipsite de inimă, pentru că n-o să le iert niciodată niciodată, pentru că au lăsat-o de izbeliște pe draga mea Marlyne care, orice s-ar crede, făcea cum putea ea mai bine, pentru că a ucis pentru că a crezut că așa făcea cum putea ea mai bine, pentru că a crezut, e șocant da doamnă dar e adevărul adevărat, pentru că e adevărul adevărat pentru că a crezut că face bine așa cum făcuse mereu bine mai înainte, pentru că a făcut moarte de om pentru că a făcut mereu pentru ei tot ce putea și acest tot s-a dovedit a fi moartea lor pentru că moartea era atunci ce credea ea că trebuie să facă pentru ei pentru că biata mea soție e nebună, doamnă, e un lucru evident, pentru că e nebună în felul ei discret și admirabil și pudic și meritoriu pentru că ne merită respectul deplin și întreg pentru că încerc s-o înlocuiesc prin iubirea și sprijinul meu pe doamna mamă care nu mai vrea să audă vorbindu-se despre Marlyne, pentru că e o cruzime pentru că e o mârșăvie din partea ei când ești mamă, da doamnă, pentru că nu știu dacă e cazul dumneavoastră, dacă sunteți mamă, pentru că nu știu…

— Mai mult sau mai puțin, a șoptit avocata Susane, istovită cum

rar îi fusese dat să fie.

— Vreți să spuneți, doamnă, că aveți mai mult sau mai puțin copii? a repetat Principaux cu o veselie subită care a făcut să i se ivească din nou pe buze zâmbetul acela larg de băiețel.

— Chiar așa, a spus avocata Susane cu o voce spartă. Nu e nimic de glumă în toată povestea aceasta.

Îi venea brusc să urineze, așa că s-a ridicat cu stângăcie.

S-a clătinat până la toaletă unde s-a ferit să se privească în oglindă, sigură că avea să vadă reflectat un biet chip mânjit de sânge, știind și că femeia cu minte din ea avea să se îndoiască de realitatea unei asemenea vedenii și nesimțindu-se în stare să aleagă între femeia cu minte și cea care nu avea deloc, dar înțelegea adesea lucrurile cu mai multă precizie.

Cine era Principaux pentru ea?

— Pentru că, da, doamnă, a reluat el imediat după ce avocata Susane s-a întors, pentru că am ajuns, pentru că a trebuit ca într-un sfârșit să și ajung, pentru că a trebuit să pătrund în casa noastră și să văd, dacă îndrăznesc să zic așa! Pentru că trebuia, nu-i așa, să văd ce era de văzut! Pentru că oricum aș fi ajuns, pentru că oricum aș fi văzut bine ce trebuia să văd, nu-i așa, doamnă? Pentru că să vezi ce ți se arată, pentru că să nu ai norocul de a fi orb, pentru că este inevitabil, nu-i așa, doamnă? Pentru că norocul de a fi orb în asemenea împrejurări, doamnă! Pentru că eu n-am cerut să-i văd! Pentru că m-au silit, doamnă! Pentru că nu voiam să văd nimic să știu nimic, pentru că nu voiam nici să privesc nici să aflu dar nu o iubeam decât pe Marlyne, doamnă. Pentru că îmi iubeam soția mai mult decât orice, doamnă.

— Cine v-a silit, domnule Principaux? Și să faceți ce anume?

— Doamnă, Gilles, spuneți-mi Gilles, doamnă, pentru că mă cheamă Gilles.

— Prefer, domnule Principaux, să nu vă spun Gilles, a șoptit avocata Susane.

Cu o voce mai puternică, a adăugat:

— Prefer să nu vă spun Gilles. Și doresc ca, la rândul dumneavoastră, să evitați să-mi spuneți pe numele mic.

— De fapt, nu-l știu, a constatat Principaux cu o ușoară surprindere în glas.

— Nu-l știți sau nu vi-l mai amintiți?

A lăsat să-i scape un râs scurt și strident pentru care i-a părut rău, pentru care s-a rușinat.

Durerea din genunchi s-a întețit.

— Iertați-mă, a spus ea calmă.

S-a aplecat într-o parte, a încercat să-și maseze articulația, dar gestul acesta i-a provocat o durere încă și mai mare.

Și fața ei mânjită de sânge, ce rușine!

Niciodată, să fi fost cu Rudy sau cu ceilalți bărbați, nu foarte mulți, cu care amintirea o îndreptățea să creadă vag că avusese un soi de viață sexuală, niciodată n-o încercase impresia că-și dezgolește carnea în halul ăsta.

— Cei doi tipi m-au silit, doamnă, cei doi polițiști care erau deja acolo când am ajuns.

Ea l-a întrerupt:

— Nu erau un bărbat și o femeie? Ea tânără, el aproape de pensionare?

— Nu, doamnă, în niciun caz, erau doi bărbați, a zis Principaux pe tonul răspicat, dar liniștit al celui care știe că în privința acestui lucru nimeni nu va putea să-i conteste mărturia. Pentru că doi bărbați, nicio femeie, nu, nu, vă dați seama că mi-aș aminti, pentru că doi polițiști destul de vârstnici, pentru că unul slăbănog și altul cu burtă pentru că m-au înhățat de cum am intrat pe ușă, pentru că nu mi-au dat nici măcar voie să vorbesc cu Marlyne, pentru că m-au împins spre cameră pentru că nu știam deloc la ce să mă aștept pentru că de ce să mă oblige pentru că, nu-i așa, camera noastră ar fi trebuit să fie un sanctuar din momentul în care Marlyne a săvârșit fapta pentru că o făcuse, da, doamnă, o făcuse și ceea ce fusese îndeplinit era de domeniul absolutului, nu-i așa, doamnă, pentru că nimeni nu putea în niciun fel să viseze ori să se gândească s-o desfacă ori s-o modereze ori să-i atenueze rezultatul, astfel că, doamnă, m-au împins da împins spre camera aceasta sfântă unde copiii mei, doamnă, unde copiii mei…

Avocata Susane a alungat ideea de a-l întreba dacă văzuse cadavrele așezate pe pat sau în pat, expuse sau acoperite.

Își ștergea chipul palid și supt, ochii umezi.

Avocata Susane a îndrăznit atunci să și-i tamponeze pe ai săi.

O durea atât de tare, peste tot!

Amândoi au tresărit, ca niște complici, i-a trecut prin minte avocatei Susane, când a sunat telefonul fix.

— Eu sunt, draga mea…

Vocea maică-sii ajungea la ea atât de firavă, încât avocata Susane s-a speriat:

— Da, mamă, ce se întâmplă? Ești bine?

— Da, da. Taică-tău nu s-a întors încă, așa că profit…

Doamna Susane a tăcut îndeajuns de mult ca avocata Susane să se îngrijoreze iarăși.

— Alo, mamă? Mai ești acolo? Totul e în regulă?

— Da, da, draga mea, nu-ți face griji. Voiam să-ți spun că m-am înșelat, oarecum am confundat lucrurile. Și apoi am făcut ceva ciudat… Mi-am somat memoria să-mi spună adevărul, înțelegi… Și

chestia a funcționat.

— Cum adică?

Pentru ca nu cumva să vorbească prea tare, avocata Susane avea dintr-odată o voce gravă, catifelată, parcă nepăsătoare.

Principaux o privea, cu ochii încă umezi, cu batista strânsă în pumn.

Vedea el oare chipul demn de milă al avocatei Susane, obrajii ei mânjiți, disperarea generală a înfățișării sale?

— Ei bine, acuma știu, a reluat doamna Susane atât de încet, că avocata Susane de-abia o înțelegea, știu că familia aceasta minunată se chema Ravalet, da, familia Ravalet din Caudéran, draga mea, dacă asta îți poate fi de ajutor.

— Mamă, Ravalet, serios?

— Da, acuma știu, așa cum îți explicam, mi-am somat oarecum memoria să fie exactă.

— Ți-ai somat-o, dar, mamă, memoria ta nu risca nimic! Care era miza? Când ceri ceva, când ordoni, trebuie ca aceluia pe care îl somezi să-i fie frică de ceva! Serios acum, de ce anume îi era frică memoriei tale?

Torentul unei mânii neașteptate a zdrobit la avocata Susane orice încercare de discreție.

— Mamă, mă omori, a gemut ea cât mai aproape de receptor. Îmi vorbești de acești așa-ziși Ravalet, dar numele n-are nicio legătură cu… În fine, felul cum sună n-are nicio legătură cu Majuraux! Ești sigură, absolut sigură?

— Da, draga mea, dar tu mă omori pe mine cu îndoielile tale, cu neîncrederea aceasta, cu răutatea aceasta, nu te mai recunosc. De ce nu…

— Mamă, nu te aud, vorbește mai tare!

— De ce, a reluat doamna Susane cu o voce stinsă, de ce am sentimentul că m-ai crede, că m-ai iubi din nou doar dacă aș spune că se numeau Principaux? Ți-aș mărturisi atunci că mint, dar tu nu m-ai auzi, tu nu vrei să admiți decât numele acesta care mie nu-mi aduce aminte de nimic. Ți-ai făcut o părere, dar te înșeli, te înșeli, draga mea… Suferi dacă nu afli adevărul, suferi degeaba… Și eu sufăr…. Ravalet, Ravalet, așa de greu mi-a fost să găsesc din nou numele acesta… Suferi ca într-un vis, e real pentru tine, dar nu există, draga mea… Vine taică-tău, adio, adio…

— Pentru că încercați s-o convingeți pe Marlyne, vă implor! a exclamat Principaux imediat după ce ea a închis telefonul. Pentru că spuneți-i că trebuie să-mi accepte vizitele, că nu pot să trăiesc fără ele, fără vizite, pentru că Marlyne îmi datorează măcar atât, pentru că cine sunt victimele în povestea aceasta îngrozitoare?

Era impresionant, loial.

Ochii îi luceau de durere și de parc-ar fi fost beat.

— Nu am de ce, a spus avocata Susane a cărei privire exprima probabil, s-a gândit ea, aceeași durere, aceeași amețeală, nu am de ce s-o conving pe Marlyne de nimic în ceea ce vă privește. Nu acesta este rolul meu, mă înțelegeți foarte bine. N-am de ce să fac nimic din ceea ce vă e pe plac. Pentru mine, singurul lucru care trebuie să conteze e interesul clientei mele. E în interesul ei să vă duceți s-o vedeți? E tot ce trebuie să iau eu în considerare, mă înțelegeți foarte bine.

— Da, da, a zis cu însuflețire Principaux. Pentru că da, încercați, vă implor, să o convingeți că se va simți mai bine dacă e de acord din când în când cu vizitele mele, pentru că ne-am iubit mult, pentru că sufăr și pentru că sufăr mai puțin când pot s-o văd.

S-a bătut ușor pe marginea coapselor, neputincios, lăsând atunci, cuprins parcă de lehamite, lacrimile să-i iasă de sub pleoape, să i se scurgă în ridurile adânci pe care le avea între nas și obraji.

— Pentru că sufăr, doamnă, pentru că sufăr, hohotea el.

Pentru că suferim, Principaux, pentru că suferim, nu i-a spus avocata Susane.

I se părea acum că sângele din rană îi șiroia înăuntru, fără să-i provoace prea mare suferință, aproape ca și cum, pur și simplu, îi venise ciclul.

Ușurată, și-a atins ușor pomeții, sprâncenele, pielea de sub ochi: degetele nu i-au semnalat nicio umezeală ciudată.

S-a ridicat cu greutate.

A șchiopătat spre Principaux, i-a pus pe umăr o mână fricoasă, îndărătnică, dar sigură de forța și de dreptul ei.

Dar cine era Principaux pentru ea?

Existaseră oare niște Majuraux, niște Ravalet?

Existase oare, între ea și toate aceste nume, ceva, orice?

În seara aceea, s-a întors acasă cu pași mici, mergând anevoios.

Genunchiul i se umflase atât de tare, încât materialul pantalonilor îl strângea fără milă.

Aerul era rece și umed, caldarâmul tot înghețat.

Avocata Susane avea impresia că nu înaintează, că botinele-i poznașe o făceau să dea înapoi pe trotuar atunci când ea le poruncea picioarelor ei să meargă înainte.

A ajuns acasă într-o asemenea stare de descurajare, încât, în ciuda faptului că dezaprobase dintotdeauna o asemenea risipă, i s-a părut că strălucirea becurilor aprinse peste tot îi încălzește atât degetele amorțite, cât și inima îndurerată și înfricoșată, așa cum ar fi făcut-o un foc mare aprins în șemineu, numai pentru ea, de un

prieten, de o mamă, de un suflet îndatoritor.

Sharon i-a venit în întâmpinare, urmată de Lila care mergea legănându-și ciudat șoldurile rotunde.

Surprinsă, avocata Susane a exclamat:

— Ia te uită, Lila, nu știam că trebuia să vii astăzi, draga mea!

Lila i-a zâmbit larg, așa cum avea obiceiul cu avocata Susane.

— Tatăl ei a venit, a explicat Sharon, și a adus-o pe Lila, avea treabă. E de părere că mă ocup bine de ea, a adăugat Sharon cu o mândrie care a emoționat-o pe avocata Susane.

Dar nu-și îngăduia să se mire.

De ce Rudy nu-i spusese nimic?

— Tatăl ei n-o să poată să vină diseară după Lila, a reluat Sharon. Mi-a spus că trebuie s-o iau pe Lila la mine acasă și să o aduc înapoi mâine.

— Dar cum, Sharon? Pe bicicleta dumitale? Chiar a spus așa ceva?

Dintr-odată conștientă că panica ei putea s-o sperie pe Lila pe fața căreia, pentru că o cunoștea atât de bine, vedea deja o expresie mai gravă decât de obicei, avocata Susane s-a silit să râdă, în ciuda faptului că durerea din genunchi devenise aproape insuportabilă.

— Am un scăunel pentru copii pe bicicletă, bineînțeles, a zis Sharon. *Sweetie*, mergem acum?

A legat eșarfa portocalie la gâtul Lilei care a dat să se opună, dar apoi a renunțat imediat, învinsă, și-a zis avocata Susane, de tandrețea pricepută, plină de hotărâre și liniștit dominatoare a lui Sharon.

Avocata Susane de-abia a avut vreme s-o strângă pe Lila în brațe.

A simțit atunci, la gâtul fetiței, un miros ciudat — ceva acrișor, mirosul fricii.

— Ești bine, draga mea? a șoptit ea în grabă.

Fetița i-a răspuns cu zâmbetul acela imens, călduros, devotat și totodată impersonal pe care, spunea Rudy, îl rezerva celor pe care îi iubea cel mai mult.

Iar avocatei Susane i-a fost de ajuns, știind totuși undeva în adâncul sufletului (dar se simțea rău și obosită!) că păcătuia prin lașitate.

Sharon îi pregătise din nou o cină savuroasă: clătite de orez umplute cu tocătură de miel cu coriandru, cartofi noi dați prin ulei cu usturoi și pătrunjel din belșug, salată de andive și cicoare roșie.

Cum nu voia să rămână cu resturi, avocata Susane a mâncat mai mult decât și-ar fi dorit.

Își ducea des, necontrolat mâna la tăietura de pe frunte, pe care o spălase și dezinfectase și pe care se forma deja o umflătură.

Se simțea șocată, jignită, umilită, de parcă cineva i-ar fi tras

înadins acolo o lovitură teribilă.

După ce a terminat de mâncat, l-a sunat pe Rudy.

— Nu mi-ai spus că urma s-o aduci azi pe Lila.

— Ei bine, a zis Rudy cu o voce mirată, mă gândeam că așa ne-am înțeles, că pot s-o aduc de fiecare dată când am nevoie, nu? Și am rugat-o pe Sharon s-o țină la ea pe Lila peste noapte.

— Da, a zis avocata Susane. Nu-i un pic cam…

Mintea i-a dat dintr-odată bir cu fugiții.

Toată memoria vocabularului i-a dispărut.

Ce voia să spună?

Nu mai avea nici cea mai mică idee.

— Un pic cam cum? a întrebat Rudy cu neîncredere.

— Un pic… Mă doare atât de tare genunchiul, știi, am căzut adineauri… Un pic cam prematur, iată.

— Nu cred, a zis Rudy cu o voce tărăgănată. Mi-ai spus că ești sigură că Sharon o să se îngrijească foarte bine de Lila.

— Da, a zis avocata Susane, nu-mi fac niciun fel de probleme în această privință.

— Și-atunci, scumpete, de ce să nu poată Lila să doarmă la bona ei? Dacă toată lumea e mulțumită?

— Da, a zis avocata Susane, da.

A tras adânc aer în piept.

— Ești sigur, Rudy, că Lila e mulțumită? Așa ți-a dat ea de înțeles?

— Bineînțeles, e evident. Nu ți se pare?

— Nu-mi place, a zis cu fermitate avocata Susane, că Sharon o ia la cealaltă patroană care locuiește pe lângă catedrală. La urma urmelor, n-o cunoaștem pe femeia aceasta.

— Lila mi-a spus foarte clar că e vorba de o bătrână foarte drăguță, pe care, de altfel, a văzut-o doar în treacăt și că e tot timpul lipită de Sharon. Mi se pare că totul e în regulă, drăguță, și că-ți faci griji degeaba. Păi, de ce? Nu-ți stă în fire să-ți faci griji fără motiv… O să vin s-o iau pe Lila mâine dimineață. Nu trebuie să fii și tu acolo, mă descurc eu cu Sharon. Doar așa am discutat, nu?

Avocata Susane, care simțea că îi plesnește capul, nu-și amintea deloc despre nicio înțelegere pe care ar fi încheiat-o cu Rudy în legătură cu supravegherea Lilei.

S-o fi uitat ea oare?

Sau Rudy încerca, oarecum, să se impună cu forța?

— Bine, a concluzionat ea, dacă totul e cum nu se poate mai bine pentru Lila, altceva nici nu mai contează, nu-i așa?

S-a surprins rostind cu grijă cuvintele acestei fraze banale, pronunțându-le într-un efort evident de articulare de parcă, i-a trecut ei cu groază prin minte, lansa deja argumentele propriei sale apărări în cadrul unui ipotetic proces la care urmau să fie chemați

să depună mărturie toți cei care n-au avut destulă grijă de Lila cea vulnerabilă.

A doua zi, a plecat înainte ca Sharon și Lila să se întoarcă.

Încălțată cu cizmele ei îmblănite, și-a târât piciorul până la tramvai.

I se părea că genunchiul i se umflase în timpul nopții, într-atât încât evitase să-l privească în dimineața aceea, temându-se ca privirea ei neliniștită, atenția ei îngrijorată să nu-l facă să se umfle încă și mai tare.

A luat tramvaiul până la închisoare.

Îi lipsea, în relatarea lui Marlyne, ceva care o intriga și o îngrozea, ceva ce ar fi preferat să nu audă și să nu știe vreodată, dar pe care nu se putea să nu-l afle, fie și numai ca să evite cu scrupulozitate să-l pomenească în timpul procesului: în ce moment anume Marlyne își acceptase propria hotărâre?

Cum se petrecuse, în sufletul ei, transformarea ideii în ceva real?

Și de când se gândea ea la toate acestea?

De un ceas, de o zi, de luni întregi?

Și ce simțea când perspectiva, visul, posibilitatea de a-și ucide copiii îi venea în minte?

Era o flacără plăpândă pe care rațiunea ei, pe care tandrețea ei puteau să o stingă de îndată?

Era un foc turbat pe care se simțea fericită că nu-l poate controla?

Unde anume se înfiripau gândurile acelea sinistre, în cameră, în bucătărie, pe drumul spre școală?

Sau dacă, poate, anumite imagini din coșmarurile sale o inspiraseră, convinseseră, tulburaseră, apoi o încredințaseră că trebuia să le concretizeze, că trebuia astfel să răspundă poruncilor pe care i le dădeau propriile închipuiri?

De câte ori, în tinerețea ei, avocata Susane nu primise ordinul de a-i întoarce băiatului din Caudéran ofensa pe care, la trezire, nu mai era sigură că o suferise, dar pe care visele i-o prezentau ca incontestabilă și îngrozitoare!

Căci visele ei sugerau că știau mai multe decât ea, mai mult și mai bine, și că supunându-se somațiilor lor prin care îi cereau să se răzbune avea să profite de o justiție superioară aceleia a societății cu îndoielile și amânările sale, aceleia totodată a eului său treaz care, îndoindu-se, amânând, o făcea să uite de orice pedeapsă pentru acela care poate se chemase Gilles Principaux.

Totuși, nu Marlyne a pătruns în mica încăpere în care o aștepta

avocata Susane, ci o supraveghetoare, singură, purtătoare a unui mesaj.

— Nu vrea să vă vadă.

I-a întins avocatei Susane o bucată de hârtie.

„Lăsați-mă în pace“, a citit aceasta.

— Puteți să-i spuneți, vă rog, că o aștept? Că are dreptul să-și schimbe părerea și să vină să-mi vorbească? Nu mă mișc de-aici.

Avocata Susane și-a scos laptopul din geanta ei mare.

A deschis un e-mail ofensator de la clientul ei care ținea cu înverșunare să-și schimbe numele, ca răspuns la o scrisoare pe care i-o trimisese și în care avocata Susane își exprima temerile că administrația n-avea să găsească un motiv legitim pentru o asemenea cerere, din moment ce ea însăși, avocata Susane, nu descoperise niciun indiciu care să dovedească faptul că un strămoș de-ai lui făcuse comerț cu sclavi și pentru că, de altfel, numele acesta nu fusese niciodată citat de asociațiile care se străduiau să-i denunțe pe negustorii cu sclavi cerând ca anumite străzi să nu le mai poarte numele.

Nicio stradă din Bordeaux nu primise numele clientului ei.

Dorea el, îl întrebase avocata Susane, să-și continue demersul?

Să se afunde în obsesia lui lipsită de temei?

„Vă plătesc ca să găsiți și trebuie să găsiți. Numele acesta este cel al ticăloșiei, știu, am auzit lucruri în familia mea. E adevărat, e real, prin urmare neapărat există urme. Mi-am consacrat ani de viață acestei chestiuni, n-am să mă dau niciodată bătut. Nu voi muri cu numele acesta mârșav, nu-mi va fi gravat pe piatra de mormânt. Faptul că așa vreau eu ar trebui să fie de-ajuns ca motiv legitim dacă am trăi într-o țară cu adevărat liberă, nu? Ce treabă are statul dacă eu îmi aleg un nume nou? Nu sunt disperat, ci exasperat. Continuați să căutați, doamnă! Până la urmă tot o să găsim ceva, universul internetului e infinit. Refuz ideea că o să poată cineva să-și dorească într-o zi să vină să scuipe pe mormântul meu. Îl înțeleg totuși pe acest viitor blasfemator. În mintea mea, îmi scuip pe nume, pe mormântul detestatului meu strămoș. Totuși, nu vreau să îndur o asemenea ocară, pentru că nu o merit, mă lupt, așa cum știți, ca să mă eliberez de infamie.“

Avocata Susane a lucrat aproape o oră, apoi a ațipit un pic.

N-a știut dacă a scos-o din toropeală o nouă înțepătură în genunchi sau sosirea lui Marlyne Principaux pe care supraveghetoarea a adus-o în încăpere făcându-i cu ochiul avocatei Susane.

Plină de ostilitate, Marlyne și-a tras scaunul care a scârțâit, ca

un copil bosumflat, pe pardoseala din beton.

Avocata Susane s-a strâmbat în sinea ei.

Mâna i-a fluturat spre rana de pe frunte, i-a mângâiat în treacăt marginile încă dureroase, deși acum uscate.

Era o tăietură brutală, o leziune lipsită de eleganță, se gândise în chiar dimineața aceea avocata Susane în fața oglinzii.

N-ar trebui oare să se ducă să o trateze? se întrebase ea știind că n-avea s-o facă, știind că, amăgindu-se, avea să considere mereu că nu are timp.

Descoperea, fără să și-o mărturisească, faptul că nu-i păsa dacă se prezenta astfel în lume.

Dar cum să îndrăznească să-și revadă părinții cu fruntea marcată de un asemenea stigmat?

Marlyne purta același pulover ca data trecută.

Era acum plin de pete de grăsime.

Își vârâse pumnii strânși în buzunarul din mijloc și avea coapsele lipite tare una de cealaltă pe scaunul metalic.

Părul ei de un blond spălăcit îi atârna de-a lungul obrajilor care i-au părut avocatei Susane mai rotunzi decât înainte, ca umflați de o siguranță suverană și ostilă.

Privirea ei uscată s-a oprit deasupra frunții avocatei Susane.

— Să vezi și să nu crezi! a șoptit ea.

Umbra unui sentiment de compasiune i-a străbătut ochiul de un verde-cenușiu.

Avocata Susane nu s-a putut împiedica atunci să-și pipăie din nou fruntea.

S-a silit să-i zâmbească.

— Am căzut, poleiul.

— Mai rău de-atât nici că se putea, a zis Marlyne cu o voce care i-a adus brusc în minte avocatei Susane că aceasta trebuia să fie vocea ei de dinainte, miloasă, amabilă, prietenoasă, buna ei voce de mamă grijulie și de profesoară atentă.

Iar Marlyne s-a aplecat înainte ca și cum ar fi pansat, cu iradianta căldură a pielii sale, durerea avocatei Susane.

S-a redresat brusc, și-a reluat aerul mohorât, arogant, aproape provocator.

— Dar am știut mereu că ei, copiii mei, n-aveau să se facă mari, dar am știut-o mereu dar certitudinea aceasta mă scotea din minți, dar ce nu știam era că aveam să săvârșesc fapta. Dar mă gândeam că o nenorocire avea să-i lovească din afară, dar că o mașină urma să-i calce dar că un incendiu… Dar aveam vedenii cu catastrofe în legătură cu ei. Dar mă trezeam uneori tresărind, dar visasem că muriseră și că nu fusesem în stare să fac nimic ca să-i salvez. Dar nu

visam că mureau de mâna mea, dar niciodată dar niciodată. Dar în dimineața aceea eram foarte abătută. Dar mă gândeam că o nenorocire avea să li se întâmple copiilor mei dar ce-aveam să mă fac eu fără ei? Dar închisă cu domnul Principaux? Dar am umplut cada fără să știu cu adevărat dacă avea să se întâmple ceva anume. Dar ascultam o emisiune de filosofie pe France Culture dar vorbeau despre Levinas dar au citat: „Chipul este ceea ce ne interzice să…" Dar fraza aceasta mi-a plăcut dar vedeți dumneavoastră dar îmi amintesc. Dar copiii nu făceau niciun zgomot în casă, erau niște copii buni dar erau foarte atenți cu mine dar detestau să mă vadă tristă dar mă iubeau așa cred. Dar le era frică pentru mine, dar așa cred, da. Dar Jason mă întreba adesea: Ești bine, mama? Dar putea să mă întrebe și de zece ori pe zi mereu departe de urechile domnului Principaux care s-ar fi supărat. Ești bine, mama? Dar îi aud și-acuma glăsciorul îngrijorat, dar îi revăd atât de bine zâmbetul mulțumit când îi răspundeam: Foarte bine, dragule, dar atunci îl pupam dar atunci îl pupam de multe ori într-o zi dar nu se liniștea decât pentru puțină vreme dar cred că simțea în mine, cum era cel mai mare, o tulburare, dar o tulburare da, o tulburare în mintea mea buimacă și în sufletul meu amar amar amar. Dar Jason mă înțelegea bine dar n-a acceptat să moară dar a trebuit să mă lupt cu el dar ne-am luptat împreună înghesuindu-ne și strângându-ne în apa călduță care era împroșcată cu zgomot din cadă. Dar când m-am trezit de dimineață, nu știam că am s-o fac. Dar știam ca în fiecare zi că iubiții mei copii aveau să-mi fie luați dar nu știam nici cum nici când ci doar că așa avea să se întâmple și că… Dar am grăbit momentul acesta dar n-aveam dreptul s-o fac dar credeam că aveau să plece suferind mai puțin dacă eu eram aceea care… Dar eu care săvârșeam fapta aceasta, dar eu care îi iubeam și îi răsfățam. Dar o știam o știam dar știam că eram hărăziți celei mai mari nenorociri. Dar m-am ridicat din pat ca în fiecare dimineață dar îmi simțeam ca în fiecare dimineață inima grea dar nici mai mult nici mai puțin decât de obicei. Dar am turnat ușor apă pe creștetul Juliei ca să clătesc șamponul dar i-am cufundat partea din spate a capului în apă ca s-o clătesc mai bine dar restul a urmat, fața, gâtul dar nu mai puteam da înapoi și știam că venise clipa aceea al cărei gând mă îngrozea de când se născuseră dar o știam atunci da. Dar mă gândeam dar mă gândeam asta e așa a fost să fie și în casa noastră intră nenorocirea pentru totdeauna. O pace adâncă mi-a coborât în suflet pentru că se întâmplase în sfârșit pentru că nu mai aveam de ce să mă tem fiindcă se întâmplase. Dar e motivul pentru care, doamnă, dar e motivul pentru care nu trebuie să-i reproșăm nimic domnului Principaux.

Marlyne a început să transpire abundent.

Avocata Susane a întins mâna spre ea, știind că, de unde se afla, nu va putea s-o atingă.

Își vedea mâna plutind, tremurătoare, cu degetele depărtate între ele două.

Nu te apropia mai mult, ar fi tradus oricine ar fi intrat în clipa aceea.

Dar să fi fost oare așa?

Nimic din ceea ce spusese Marlyne nu atinsese încă, la avocata Susane, izvorul de unde țâșnesc dintr-odată înțelegerea și mila.

Femeia aceasta, îi trecea vag prin minte avocatei Susane, nu era doar cineva în fața căruia stătea, ci *ceva*, iar faptul acesta îi rămânea străin.

Nu: Cine anume e Marlyne? Ci: Ce anume e Marlyne? se întreba ea, dezorientată și cu toată furia împotriva acestei femei potolită brusc.

Când, pe la prânz, s-a întors acasă, a fost mirată să vadă că Lila era tot acolo sau din nou acolo, cu Sharon.

— Tatăl ei n-a venit s-o ia?

— Nu, a spus cu voioșie Sharon.

Și atunci s-a uitat țintă, fără să-și abandoneze expresia veselă, la fruntea avocatei Susane.

Apoi, parcă din discreție, și-a întors privirea.

Era binedispusă, împlinită, ușurată.

Avocata Susane n-o văzuse niciodată astfel.

S-a pus în genunchi în fața Lilei care, așezată pe un scaun din bucătărie, i s-a părut ușor diferită față de cum era în ajun, parcă micșorată, parcă ar fi intrat la apă, nu în sensul în care fetița aceasta dolofană ar fi slăbit, ci de parcă întreaga ei persoană s-ar fi diminuat, redus, strivit.

O încercare de zâmbet îi deforma ușor gura.

Avocata Susane a strâns-o la piept.

— Ești bine, draga mea?

Lila și-a pus fruntea jilavă pe rana avocatei Susane.

O îngrozitoare senzație de arsură i-a smuls un geamăt avocatei Susane.

I s-a părut că rana îi lua foc, stimulată de contactul cu fruntea Lilei și totodată de ceea ce încerca micuța să-i transmită.

Cu prețul unui mare efort, a îndepărtat-o cu blândețe.

Suferea atât de tare, că ar fi putut, din reflex, să o îndepărteze pe Lila îmbrâncind-o cu violență!

— Lila e cam ciudată, așa mi se pare, a șoptit ea la urechea lui Sharon.

— Da, a zis Sharon râzând cu amabilitate, Sweetie e ciudată, tuturor le e drag de ea.

— O, a zis avocata Susane fâstâcită, iartă-mă, voiam să spun că puțin schimbată, nu ca de obicei, nu?

— Ei bine, a continuat Sharon după câteva clipe de tăcere, Sweetie e veselă și foarte mulțumită că e cu mine. Nu știu cum era înainte. Ne simțim bine împreună, atât și nimic mai mult.

A ridicat spre avocata Susane o privire plină de dezaprobare, de sfidare și, aproape, de aversiune.

— Te-ai dus iarăși la doamna Principaux? a șuierat avocata Susane.

Rana aceea dureroasă o deranja poate pe Sharon, îi încingea într-un mod neplăcut fața, așa că avocata Susane s-a dat înapoi cu precauție, având grijă să-și protejeze genunchiul lovit.

— Da, a zis Sharon cu o voce rece, circumspectă. Tatăl ei a spus că e un lucru bun.

Avocata Susane a ridicat fără să vrea tonul:

— Nu cred, Sharon, să fi zis că e un lucru bun, ci, spre deosebire de mine, că nu vede niciun inconvenient. Și, Sharon, ia spune-mi…

Dintr-odată, pe avocata Susane a apucat-o amețeala.

S-a împleticit până în camera de zi, s-a prăbușit pe un fotoliu.

Sharon a rămas la distanță, sceptică, profund dezaprobatoare — ca în fața unui spectacol provocator și licențios pe care, din punct de vedere artistic, îl considera lamentabil.

— Lila s-a întâlnit astăzi cu doamna Principaux? a șoptit avocata Susane.

— E posibil, a răspuns Sharon cu prudență. Poate că a văzut-o pe bătrână, nu știu. Lui Sweetie îi place să scotocească prin apartament când eu dau cu aspiratorul. E o bătrânică foarte blândă, foarte obișnuită. N-aveți de ce să vă faceți griji.

Cu o voce înduioșată, a adăugat:

— Ce e rău în toată povestea asta? Vă e frică de rău, dar unde e răul? Nu e decât o bătrână care nu mai poate ieși din apartament, biata de ea. Nu acolo înăuntru se preumblă răul.

Pe Sharon a pufnit-o atunci râsul, un râs scurt, de persoană atotștiutoare, pe care avocata Susane l-a auzit nu fără amărăciune, ea care, cu naivitate, o considerase mereu pe Sharon o femeie puternică, dar fundamental simplă, respectuoasă și politicoasă.

Sharon o privise întotdeauna, așa i se părea, din înaltul propriului său caracter onorabil, iar avocata Susane, într-un mod inexplicabil, nu fusese, judecată după o asemenea măsură, decât o mizerabilă.

Ooo, o simțise prea bine!

Și iată că Sharon vorbea despre ceva pe care știa în mod clar să-l identifice, care nu-i era defel străin, ceva impur și teribil despre care avea propria ei părere.

De-ar fi judecat-o ea atunci pe avocata Susane cu indulgență!

Și cum de felul ei pragmatic de a înțelege mârșăvia nu putuse să-i arate că avocata Susane avea nevoie să-și afle adăpost?

Adăpost acolo unde erau onoarea, integritatea, inocența?

Căci avocata Susane nu comisese niciodată vreo nelegiuire.

— Nu, doamnă, răul nu e la ea, a reluat Sharon cu vehemență, nu sălășluiește la bătrâna doamnă la care lucrez. Vreți să știți unde sălășluiește? O să vă zic eu unde.

A ridicat brațul, arătând în depărtare cu un deget răzbunător.

— Doamnă, sălașul răului e acolo, la mine. În Mauritius, în casa mea, s-a stabilit și… ramificațiile lui răzbesc până aici, da, doamnă. Nu-i de-ajuns să fugi, ar fi nevoie în plus să tai toate crâmpeiele. Actul acela important, cel pe care mi-l cereți de luni întregi, e prizonier acolo, n-o să pot niciodată să pun mâna pe el, iată care e situația. Da, doamnă, eu cunosc adresa răului în momentul acesta. Se mișcă după bunul lui plac. În momentul acesta, sălășluiește acolo, la mine, îi este cum nu se poate mai bine acolo și nimeni n-are nicio putere, toți sunt siliți să-l primească și să-i facă pe plac. Așa că, da, doamnă, vă zic eu, nu vă mai gândiți la doamna Principaux, pentru că vă pierdeți vremea, apartamentul ei e pustiu și sigur, iar pe Sweetie n-o paște nicio primejdie acolo!

Cu trufie, Sharon și-a înălțat capul mic ca să dea mai multă valoare cuvintelor sale.

Vorbise fără să se uite direct la avocata Susane, dar, cu o privire dură, cunoscătoare, oarecum blazată, îi observa mâinile sau umerii.

Ușa de la intrare s-a deschis, Rudy a pătruns pe hol, chemând-o pe Lila cu o voce caldă și tandră.

Ia te uită, și-a spus avocata Susane stupefiată, Rudy are acum cheia?

S-a ridicat cu greu.

— Rudy! a zis ea tare cu un glas prietenos, nu știam că ai cheia de la casa mea!

— Aa, ești aici!

S-a întors spre avocata Susane, a îmbrățișat-o în grabă.

Se pregătea să-i explice cum de își făcuse la frunte o rană atât de impresionantă, dar, cum Rudy n-o pomenea, cum nu părea nici măcar s-o observe, a tăcut.

— Nu-ți aduci aminte că mi-ai dat cheia?

Părea surprins, amuzat și răutăcios.

— Ți-am dat eu cheia mea? a șoptit avocata Susane.

— Bineînțeles că da, haide! Și, de altfel, nu de ieri, de azi.

— Și de ce aș fi făcut eu așa ceva?

Se străduia să dea vocii sale o notă dezinvoltă, dar o furie nelămurită, plină de neliniște o împingea să-l sfideze pe Rudy — fața lui mulțumită de sine și batjocoritoare, nonșalantă și vicleană.

Nu-și amintea defel să-i fi încredințat o cheie lui Rudy sau oricui altcuiva în afara lui Sharon.

De ce încerca să o înșele?

— Ei bine, a zis Rudy serios dintr-odată, erai convinsă că o să fie mai simplu cu Lila, că o să ne fie mai ușor cu venitul și cu dusul…

— Înainte, Lila nu venea chiar așa de des. Se împărțea între maică-sa și tine și, din când în când, se ducea la părinții mei, în La Réole. Chiar nu văd de ce, a repetat avocata Susane cu o voce mai stridentă decât și-ar fi dorit, să-ți fi dat cheia.

— Mi-ai dat-o și gata! a exclamat Rudy cu voioșie. Și știi prea bine că, pentru Lila, tu ești singura mămică, cea adevărată! Nu-i așa, draga mea? a fredonat el spre Lila care ieșise din bucătărie (de pe scăunelul ei) ca să-i vină în întâmpinare, cu brațele ridicate automat, cu pielea cenușie, cu trupul prăbușit înăuntru, chinuit, și cu cei doi ochi negri ca împinși departe de suprafața chipului.

Cum de era cu putință, se întreba avocata Susane uluită, să fie singura care constata că micuței nu-i era deloc bine?

Rudy, care fusese întotdeauna cu îngrijorare și cu perspicacitate atent la sentimentele Lilei, o atenție cu atât mai subtilă cu cât era pe deplin impregnată de vinovăție, o strângea cu drag în brațe ca de obicei, dar, și-a zis avocata Susane, fără să o fi privit așa cum făcea în general, când își punea mâinile lui mari pe umerii Lilei, se lăsa în jos la înălțimea ei și răcnea cu glasul acela de căpcăun pe care copila îl adora:

— Când o să pot în sfârșit să mă ospătez cu mielușul acesta?

— Totul a fost în regulă? a strigat el spre Sharon cu o voce exagerat de veselă.

— Da, a răspuns Sharon cu demnitate (o, inflexibila ei eleganță, fireasca ei decență! Reticența ei instinctivă de a coborî la nivelul unei bucurii suspecte!). Sweetie și copiii mei s-au înțeles bine. S-au jucat toți trei și apoi au adormit aproape în același timp.

— A, ce bine-mi pare! a țipat Rudy. Păi și-atunci, Lila mea, o să vrei să te mai duci la Sharon? O să-ți facă plăcere, ia spune-mi?

Fetița și-a ascuns fața în coapsa lui Rudy.

Părea că vrea să se cufunde toată în ea ca să retrăiască acolo o pașnică și, dacă s-ar fi putut, o nesfârșită gestație.

Pe Rudy, așa a crezut că observă avocata Susane, l-a încercat un soi de jenă.

A împins-o ușor pe Lila.

De ce nu putea, așadar, să accepte că ea simțea o profundă,

intimă satisfacție la gândul că s-a ivit din coapsa bună și ostoitoare a lui taică-său și numai de acolo?

Când mama era atât de nesigură, de îndoielnică, de improbabilă!

După ce Rudy și Lila au plecat, avocata Susane a înghițit în grabă delicioasele resturi de la mesele de dinainte pe care Sharon le potrivise împreună (perișoare prăjite din orez și carne de porc, varză gratinată, compot de mere), în timp ce Sharon se prefăcea că e ocupată să termine de făcut curat în apartament.

Apoi, în vântul rece, în lumina lugubră și înghețată a încă unei după-amiezi dintr-o iarnă fără de sfârșit, avocata Susane s-a dus la cabinet, în timp ce Sharon ieșea și ea, cinstită și sigură pe sine, fără să se mai ascundă, ca să se ducă să-și facă orele de lucru la doamna Principaux.

Cu toate acestea, nu a zis nimic.

Avocata Susane i-a fost recunoscătoare că renunțase la mărunta înșelătorie de a fi ieșit din apartament după plecarea ei.

Astfel, Sharon n-o mai mințea prin omisiune.

Îi impunea avocatei Susane propriul fel de a-și conduce viața, de a-și organiza munca și de a câștiga un ban de care avea mare nevoie.

Sharon nu o mai mințea, nu mai era necesar, pentru că avea o inimă nobilă și pentru că avocata Susane părea să fie de acord cu tot ceea ce o indignase.

A ajuns la cabinet într-un asemenea hal de extenuare, încât s-a prăbușit în fotoliu și a moțăit, uitând astfel toate durerile (genunchiul rănit, fruntea care o ardea).

Sunetul strident, imperios al unui SMS a făcut-o să tresară, primea atât de rar SMS-uri.

Fapt curios (nu, uluitor și de rău augur!), era de la taică-său, domnul Susane, care n-o mai sunase niciodată pe telefonul mobil și nici nu-i trimisese vreun mesaj, lăsându-i obiceiul aceasta doamnei Susane dintr-o pudoare de bărbat care nu cere vești decât dacă are motiv să-și facă serios griji pentru ceva anume și care îi delegă soției, deși vrea să afle mai apoi ce s-a întâmplat, corespondențele neînsemnate.

Astfel că avocata Susane nu-și amintea să fi vorbit vreodată la telefon cu taică-său și nici să discute, nici măcar o singură dată, cu el, acasă, dacă doamna Susane nu era prezentă.

„Adio, fiica mea, sunt eu, taică-tău, care îți scrie, maică-ta nu știe nimic și nici nu are nevoie să știe, vreau să spun că mai

degrabă are nevoie acum să nu știe, așa că mă bazez pe tine că n-ai să-i pomenești despre mesajul acesta. Adio, fiica mea, ne-ai făcut mult rău fără să vrei, așa cred, și maică-ta e foarte tulburată, ceea ce mă tulbură mult și pe mine. Își petrece tot timpul căutând un nume. Vrea să-ți dea numele pe care-l cauți, dar nu poate, iată de ce născocește. Habar nu are, dar născocește, îi vin în minte nume și ți le trimite de parcă totul ar fi real. Majuraux, Ravalet, încă unul pe care mi l-a spus și pe care l-am uitat — ceva de genul Robineau, vezi și tu, e de-a dreptul ridicol. Refuză să spună numele de Principaux, pentru că a înțeles că e acela pe care vrei să-l auzi și pentru că știe că ar depune o mărturie falsă cedând cererii tale implicite, aproape rugăciunii tale — știe că ți-ar potoli foamea cu prețul unei minciuni primejdioase și nebunești: nu cunoaște niciun Principaux, nu a cunoscut niciodată. Adio, fiica mea, pentru că maică-ta își pierde mințile sub ochii mei. Nu pot să permit o asemenea prăbușire. Așa că adio, fiica mea, pentru că e singurul mod de a o salva pe maică-ta. Nu-i mai cere niciun nume, n-o mai sili să-și amintească ceva care, fără îndoială, n-a existat niciodată, n-o mai forța să-ți facă pe plac imaginând o scenetă teribilă pe care o consideră acum viața adevărată. Adio, fiica mea, și să ai atâta putere, încât să nu încerci să iei legătura cu noi până când nu-ți vei fi redobândit tactul, înțelepciunea și bunătatea — mai ales înțelepciunea, din care izvorăsc toate calitățile.“

---

1 Grupul de litere *eaux* și *aux* se pronunță la fel. (*N.t.*)

Același scârțâit enigmatic o scotea în fiecare dimineață pe avocata Susane dintr-un somn simplu, întăritor, de o durată desăvârșită care corespundea întocmai celor opt ceasuri ce se scurgeau între clipa în care adormea în acest pat nou și cea în care se trezea la auzul acestui hârșâit, acestui scrâșnet venit de afară, a cărui sursă se complăcea să nu încerce să o înțeleagă — ce rost ar fi avut?

Acest zgomot misterios o trezea la momentul perfect, când dormise pe săturate și tocmai înainte ca unele imagini veninoase și sterile să nu profite de somnolența ei pentru a-i provoca pe căi ascunse îngrijorare.

Ce anume râcâia sub fereastra ei?

Avea să afle mai târziu, aproape fără să vrea, că gazda ei și proprietara băcăniei de la parter, Christine, dădea în fiecare dimineață, foarte devreme, cu o mătură țeapănă, grea prin curte — astfel urca până la fereastra avocatei Susane semnalul că trebuia să se scoale, ceea ce și făcea cu o grabă neobișnuită și din simpla nerăbdare de a-și cufunda corpul convalescent în acela revigorant, aspru, fără gingășie și fără vreo frumusețe de netăgăduit, al orașului în care o aruncase ciudata ei boală.

Chiar și după ce Christine îi spusese că mătura în fiecare dimineață, foarte devreme, micuța curte din spatele băcăniei, avocata Susane, alungată cu blândețe din noaptea ei, avea să se întrebe, mulțumită, indiferentă: de unde venea, așadar, un asemenea sunet, cum se face că nu-l recunosc?

Atât de mult avea să-i placă aici să suspende orice reflex de a face legătura între ceea ce știa și ceea ce percepea sau între ceea ce dorea și ceea ce i se oferea — astfel se întâmpla cu micul-dejun pe care, după cum se înțeleseseră, îl lua împreună cu Christine și cu Ralph și care, aproape fără nicio legătură cu ceea ce obișnuia ea să mănânce dimineața, cu gogoșile picante, ceaiul prea tare, margarina moale, nu-i plăcea deloc și n-avea nici prea multă însemnătate — totul îi convenea de minune, pentru că așa stăteau lucrurile și pentru că ei nu-i mai păsa atunci nici de gusturile, nici de preferințele și nici, aproape, de valorile ei morale — o ușurare.

În dimineața aceea de martie, s-a trezit promițându-și vag să le vorbească lui Christine și Ralph, după ce vor fi terminat de luat micul-dejun, despre ceea ce o adusese la ei.

Camera sa, deja dragă inimii ei în ciuda gresiei reci și a faptului că era meschin mobilată cu un pat din lemn de pin lustruit, cu un dulăpior șubred și cu o masă de grădină din plastic verde, dădea spre est.

Alba, strălucitoarea lumină matinală se revărsa în unde reci pe

gresia cenușie de pe jos, pe pereții terni și goi, pe sărăcia vădită a locului, pe urâțenia vizibilă, indiferentă.

Avocata Susane s-a îmbrăcat, și-a curățat în oglinda minusculei toalete cicatricea încă purulentă de pe frunte, apoi s-a așezat la loc pe pat, așteptând momentul micului-dejun.

Nu voia să-și deranjeze gazdele prezentându-se fie și numai cu două minute înainte de ora stabilită.

Ghicea în Christine și Ralph, în ciuda amabilității lor negustorești, un cuplu cu obiceiuri riguroase pe care inexactitatea, de orice fel ar fi fost ea, îi contraria cu siguranță și îi făcea s-o judece cu severitate pe persoana care o afișa.

Nu că avocatei Susane i-ar fi păsat peste măsură de ce gândeau gazdele despre ea.

Dar i se părea că, în casa lor (*și chipul ei pe care îl nădăjduia cu ardoare cinstit în fața chipului lor care era cu siguranță astfel!*), i se părea că o reprezintă pe Sharon.

Ambasadoarea femeii mândre, ambițioase, ireproșabile care era Sharon, mesagera tuturor acestor calități și a unui asemenea succes, fiindcă Ralph și Christine n-aveau nicio îndoială că pentru Sharon „exilul fusese un succes“, trebuia să fie exemplară, de neatins de orice încercare, de orice intenție de reproș.

Astfel, avocata Susane avea datoria de a fi pe potriva lui Sharon, ființa de invidiat și bine apărată, victorioasă și perfect oțelită care părea să fie Sharon pentru fratele și cumnata ei.

Iată de ce, așezată pe pat în lumina aproape insuportabilă a zorilor de la fereastra fără perdele, observa scurgerea minutelor pe telefon.

Privirea i se ducea din când în când, în treacăt, spre picioarele atât de palide, încât păreau verzui sub curelușa șlapilor, spre genunchii ciudat de proeminenți, spre coapsele strâmte — propria ei carne cândva atât de desăvârșit de familiară și pe care se chinuia acum să o recunoască.

Nu era oare ciudat, se întreba ea, că Sharon, Rudy, ba chiar și Lila în felul ei, îi cunoșteau corpul într-un fel în care ei îi scăpa?

Se părea că transformaseră bietul corp al avocatei Susane, corpul ei bolnăvicios, rătăcit, într-un teren al unor îngrijiri prevenitoare, inteligente, alarmate și prietenești, și al unei solicitudini pe care n-ar fi crezut-o defel posibilă dacă celălalt n-ar fi simțit, față de persoana pe care corpul acesta o adăpostea, iubire.

Și atunci, să fi însemnat toate acestea că era iubită?

La gândul acesta, avocata Susane începea să tremure pe patul ei.

Văpaia zorilor îi izbea fruntea, redeschizându-i, așa i se părea, rana supurândă și provocându-i în fiecare dimineață o ușoară,

ameţitoare migrenă.

Nu se mişca, preocupată, concentrată şi în acelaşi timp inertă.

Starea aceasta îi amintea, nu fără o plăcere tulbure, de cea de dinainte, din săptămânile precedente când, ţintuită la pat la ea acasă în Bordeaux, evident suferindă cu toate că n-o încerca nicio mâhnire anume, mai degrabă percepea decât vedea zburătăcirea plină de râvnă prin cameră a unei Sharon eficace, îndatoritoare, şi a unui Rudy deloc mai puţin energic, deloc mai puţin hotărât să o scape.

Amândoi unduiau în jurul patului ei ca nişte focuri vii, cu vioiciune, înţeleşi în singurul scop de a o îngriji şi de a o veghea pe avocata Susane a cărei minte rătăcea, al cărei corp se împleticea.

Vorbeau în şoaptă fără ca ea să-şi imagineze că unelteau.

Dimpotrivă, se gândea că-şi transmiteau informaţii menite să-i alunge cât mai departe suferinţa care o cotropise.

În rătăcirea ei, avocata Susane se închipuia pentru totdeauna înlănţuită de suferinţa aceasta, pe când cei doi paznici neaşteptaţi, cei doi salvatori familiari păreau să ţintească la dezrobirea ei.

Nu există povară, necaz, suferinţă de care să nu putem, prin voinţa noastră plină de iubire, să te uşurăm, îi dădea de înţeles pudicul balet al celor două siluete care se învârteau în jurul ei.

În câteva rânduri, a cerut să-şi vadă părinţii, dar propriul ei strigăt era o nouă durere, pentru că, în mod evident, domnul şi doamna Susane o renegaseră.

— N-o să vină, draga mea, i-a zis Rudy cu o voce blândă.

Şi totuşi, ce ştia el?

Citise el mesajul de la taică-său?

Pusese mâna pe telefonul ei?

Cum de putea, chiar şi în cazul acesta, să fie aşa de sigur că domnul şi doamna Susane, lăsând deoparte orice reproş şi dând pentru moment uitării problema Principaux, n-aveau să se grăbească să răspundă chemării nefericitei lor fiice, ţintuite la pat, unicul lor copil pe care chinul de a trăi o dobora dintr-odată?

Avea impresia că se aude pe sine cerându-i lui Rudy: Nu vrei tu totuşi să-ncerci să-i suni?

Nu putea să-şi dea seama dacă vorbea în vis sau de-adevăratelea, dacă-i fusese cu neputinţă lui Rudy să o înţeleagă ori dacă se prefăcuse că n-o aude, pentru binele ei şi pentru că ştia, dintr-o sursă misterios de sigură, că părinţii avocatei Susane nu-şi doreau să mai aibă de-a face cu ea.

Şi atunci ea se frământa, vocile pe care de obicei le reţinea înăuntru urlau brusc fără să-i aducă nici cea mai mică alinare — zadarnică furie, biată, sterilă indignare.

O bine-venită somnolenţă înghiţea întrebările acestea.

Ațipea și apoi se trezea simțindu-se altfel, încrezătoare, fatalistă.

Rudy îi ștergea fața cu o pânză umedă și moale, călduță și parfumată.

Îi plăcea să creadă că trezirea îi era provocată mai degrabă de mireasma aceasta (lăcrimioară, iasomie de grădină?) și nu de gingașele degete ale lui Rudy pe obrajii, fruntea, colțul ochilor, nările ei — atât de binevoitoare, atât de atente degetele acestea, încât era copleșită de o formă neobișnuită de tristețe.

Pentru că Rudy, pe vremea când o iubea, îi arătase el vreodată o asemenea bunătate?

Sau da, iar ea se străduise să nu o recunoască?

Acum, așezată pe noul ei pat în lumina incandescentă a zorilor, cât de departe i se părea seara când se întorsese de la cabinet după ce citise mesajul de la domnul Susane!

A simțit cum o cuprinde moleșeala.

S-a îndreptat de spate, a verificat cât e ceasul: ce rușine pentru ea și, în mod indirect, pentru Sharon, dacă întârzia la micul-dejun!

Deși o masă copioasă înghițită încă din zori nu o ajuta cu nimic, nu-i făcea nici plăcere și nici bine, cu drag stătea acum cu Christine și cu Ralph în jurul mesei austere din bucătărioara lor din fundul băcăniei și niciunul dintre ei nu vorbea, decât ca să-și dea margarina sau piperul.

Ralph, fratele lui Sharon, avea ochii ei de un cenușiu-deschis și fața ei mică, îngustată ca dintr-o firească cumpătare — niciun pic de carne inutilă, obraji supți, frunte strâmtă, bărbie invizibilă și nasul scurt, gura bine conturată, dar mică.

Christine, nevastă-sa, care încă de la început o impresionase pe avocata Susane, se ținea zdravănă și țeapănă și întreaga ei ființă densă și cuprinzătoare, cu o carne tare, înfrânată, vânjoasă, privirea ei rece, înfățișarea ei stoică excluseseră pentru avocata Susane orice posibilitate de a o seduce prin intermediul propriilor ei calități — starea de convalescență, calitatea de avocată, prietenia cu Sharon.

În mod clar, Christine nu se lăsa niciodată trasă pe sfoară.

Venită ca să-i convingă sau ca să le smulgă într-un fel oarecare, cinstit sau nu, ceea ce voiau să păstreze într-un mod cinstit sau nu, avocata Susane se înclina în sinea ei în fața integrității seci de care dădea dovadă Christine, indiferent dacă această virtute a gazdei sale se întemeia pe o necuviință ori o trădare.

Se dusese în casa lor ca să-i convingă ori ca să-i păcălească?

Ca să le arate adevărul ori ca să-i înșele?

De altfel, mai știa ea oare să facă și una și alta deopotrivă, să convertească ori să amăgească?

Așezată pe patul ei cel nou și supraveghind cu meticulozitate

scurgerea timpului pe telefon, avocata Susane începea să se îndoiască de tot ce știuse în legătură cu sine însăși.

Își amintea ca prin ceață de cele câteva săptămâni în care Sharon și Rudy o îngrijiseră, dar își amintea cu o precizie aproape supărătoare felul disperat în care se dusese acasă după ce plecase de la birou și încuiase ușa spunându-și că n-avea să se întoarcă niciodată, că nu era înzestrată cu niciuna dintre calitățile unei avocate respectabile și că până și părinții ei, singurele ființe de pe lumea aceasta care o iubeau necondiționat, o supuneau acum celei mai nemiloase judecăți, dar, cu siguranță, celei mai exacte: dăduse greș în tot.

Nimeni pe care să nu fi dezamăgit.

Până și pe tânărul Principaux sau Majuraux sau Ravalet în casa din Caudéran pe care, își adusese ea în mod dureros aminte pe când închidea ușa de la cabinet, îl dezamăgise pentru un motiv pe care memoria ei nu izbutea să-l identifice — l-a revăzut brusc pe tânărul acela pe care îl surprinsese prin cuvintele sale, prin strălucirea inteligenței sale cuprinse de frenezie, l-a revăzut pe când îi arăta ușa cu o mișcare nepăsătoare, ușa de la camera aceea minunată pe care îi îngăduise s-o cunoască și de unde o alunga cu dispreț fără ca ea să-și poată aminti de ce.

Dar ceea ce-și amintea dintr-odată, cu violență, era propria înțelegere a ranchiunei pe care o încerca băiatul, a profundei nemulțumiri pe care o provocase fără voia ei.

Ce făcuse așadar, în camera aceea, care să trezească împotriva ei sila băiatului ca și pe aceea a lui taică-său care fabula?

Nu era oare în toate acestea o contradicție?

Ceea ce făcuse ea ar fi putut să-l satisfacă pe băiat și să-l jignească pe tată sau să-l descumpănească pe băiat și să-l ușureze pe tată, dar cum să înțeleagă că-și atrăsese antipatia amândurora, cea a tânărului cu mult timp în urmă, când, cu un gest, îi dăduse de înțeles că trebuia să iasă din cameră, și pe cea a lui taică-său care o alunga astăzi din tandrul regat al familiei Susane, taică-său care nu văzuse nimic, nu știuse nimic și care era acum obsedat de niște himere?

Și totuși, dacă exista vreo contradicție, nu era ea singura responsabilă?

Cu ce nevinovăție se putea ea oare făli când își făcuse propriul tată să-și imagineze niște scenarii insuportabile, iar pe maică-sa, să inventeze niște nume de vinovați?

Iar băiatul din Caudéran, ce-ar fi avut oare de spus despre copila care fusese ea în fața lui, pe care o prinsese poate în mrejele unui farmec, firește, plin de spaimă, dar puternic și corupător?

De ce anume ar acuza-o el astăzi, poate nu fără motiv?

Avocata Susane ajunsese în apartamentul ei într-o stare de mare slăbiciune morală.

Se dezbrăcase în grabă, apoi se băgase în pat, iar genunchiul o durea și avea impresia că rana de pe frunte îi devora încet toată fața.

Izbucnise în plâns, enorme hohote de lacrimi care o luaseră prin surprindere.

Ooo, eu să fiu aceea care plânge astfel și pentru ce motiv și la ce bun?

Tot mai plângea când venise și Sharon, aprinsese fredonând toate luminile și apoi observase liniștită că avocata Susane era în cameră.

— Ia te uită, ia te uită, șoptise ea.

Cu o mână pricepută, eficace și totodată binefăcătoare, îi spălase fața, mâinile și picioarele avocatei Susane, le îmbăiase într-un fel care avea mereu să-i pară acesteia miraculos.

Căci izvorul tânguirilor ei secase atunci.

Și Sharon îi adusese o supă de pui condimentată, pregătită atât de rapid, că părea să se fi ivit doar prin puterea voinței sale.

Avocata Susane se cufundase atunci într-un somn ciudat.

Dormea având totodată conștiința faptului că doarme și că ia parte de departe la ceea ce se petrecea în jurul ei.

Astfel, simțise în camera ei prezența lui Rudy și a Lilei, a celor două corpuri ivite din orașul rece, răspândind efluviul ciudat al unei transpirații înghețate și mirosul nu mai puțin puternic al neliniștii lor.

Își făceau griji pentru ea!

Rudy ridica plapuma cu duioșie până aproape de obrajii avocatei Susane, așa cum îi plăcea ei, iar Lila îi punea o mână discretă pe fruntea cu cicatrice, provocându-i o tresărire de durere, dar, în același timp, un elan de recunoștință față de Lila, singura care remarcase în mod evident că avocata Susane era rănită.

Atunci când, ieșind din limburile somnului, le vorbea lui Rudy ori lui Sharon, nu izbutea să-și dea seama dacă vorbea cu voce tare sau doar în sinea ei, nici dacă o auzeau sau, ca s-o cruțe, se prefăceau că o aud.

Primul lucru pe care credea că îl spusese avea legătură cu Lila.

— N-o mai lăsa să se ducă la doamna Principaux, nu-i mai permite lui Sharon s-o ia cu ea acolo!

În amintirea ei, se ruga, din nou tulburată, cuprinsă de febră, iar Rudy o potolea:

— Stai liniștită, Lila nu are de-a face decât cu oameni de încredere și, știi doar, eu am avut mereu grijă de copilul meu.

— Dar tu nu-i cunoști pe cei din familia Principaux, poți să-i crezi

demni de încredere, deși probabil că nu sunt! striga avocata Susane.

Dar putea el oare s-o audă?

Oricum, ce înțelegea el din toate acestea?

Nu fusese avertizat.

El ignora ce știa ea, ce simțea ea.

Deși ieșea cu mintea tulburată din cufundările ei în adâncurile somnului, vedea prea bine că Lila se schimbase.

Și, bombănea ea în jumătățile ei de vise, să nici nu-ți treacă prin cap să-mi spui că își începe pubertatea.

Lila avea chipul împietrit, contractat și acoperit de nepăsare al unei copile care suferă, observa cu groază avocata Susane din patul propriilor sale spaime.

Patul ei de la Port Louis era acela al unei renașteri.

Astfel se gândea ea, scăldată în lumină, așteptând cu religiozitate sățiosul mic-dejun.

Avea să-i întâlnească iarăși pe Christine și Ralph și avea datoria să hotărască cine era ea pentru ei: o secătură sau un înger aducător de pace?

Îi plăcea cuplul acesta muncitor, ascetic, solitar — rău poate, așa cum îl credea Sharon?

Niște puritani ale căror fapte în aparență răuvoitoare trebuiau evaluate după sistemul lor moral, în funcție de care deveneau coerente, necesare, poate chiar benefice.

Și atunci acuzația de răutate dispărea de la sine.

Alarma telefonului a scos-o pe avocata Susane din reveria ei vigilentă.

S-a ridicat în grabă.

A ieșit fără zgomot din cameră, agilă și discretă în șlapii ei așa cum erau Christine și Ralph care, deși trăiau, vorbeau, dormeau într-o încăpere despărțită de a ei doar printr-un perete, n-o făceau niciodată să simtă ori să-și aducă aminte că erau acolo.

Și chiar dacă răsuflarea ei și a lor se amestecau fără-ndoială uneori din pricina unor mici crăpături din perete, fante minuscule din care ieșeau insecte microscopice, avocata Susane nu-i auzea niciodată.

Locuia împreună cu niște suflete.

Fie ca, își spunea ea, acestea să gândească același lucru în ceea ce mă privește! Să mă vadă ca o simplă *forță*!

Cuprinsă de exaltare, o asigurase pe Sharon:

— N-am să mă întorc cu mâinile goale.

De obicei distantă, Sharon o strânsese în brațele ei subțiri, își pusese fruntea pe bărbia avocatei Susane și murmurase:

— Da, știu. Oricum, n-o să vă întoarceți dacă nu ați reușit.

Avocata Susane avea o amintire clară a clipei în care înțelesese, pricepuse, în care știuse în ce direcție trebuia să se îndrepte dorința ei disperată de a influența într-un mod fericit o situație insuportabilă.

Pe când Sharon și Rudy o credeau, cu siguranță, adormită și pe când se pregăteau să iasă din camera pe care o aerisiseră, curățaseră, puseseră în ordine, Sharon îi vorbise lui Rudy cu o voce prefăcut dezinvoltă (îi trecuse prin minte avocatei Susane) despre certificatul ei de căsătorie pe care nu reușea să-l capete și pe care avocata Susane se încăpățâna să i-l ceară.

— Dar eu nu pot să fac nimic, spusese Sharon ridicând din umeri. Două persoane îl au în posesia lor. Nu vor să mi-l trimită. Ce pot eu să fac?

Sharon, vorbește-mi direct! strigase avocata Susane în tăcere înainte de a se stăpâni, dintr-odată nespus de calmă: La ce bun, doar am auzit-o foarte bine.

Apoi, în clipa aceea, nu mai puțin liniștită, aproape senină, această iluminare: Trebuie să mă duc după documentul acesta.

Iar faptul că Sharon, atunci când avocata Susane i-a împărtășit subita și înflăcărata ei hotărâre, a părut pur și simplu că o aștepta se, că o nădăjduise, i-a dovedit avocatei Susane că Sharon o înțelegea înaintea ei înseși.

— Da, bineînțeles, a zis Sharon. E singura soluție. Nu știu dacă o să vă mai vedem. Nu e nimic altceva de făcut. Dacă nu, într-o zi sau alta, o să fiu expulzată cu bărbatu-meu și copiii. O să ne salvați.

Stând foarte dreaptă în fața lui Christine și a lui Ralph la micul-dejun, avocata Susane a zâmbit fără să vrea când și-a amintit cuvintele lui Sharon, cu toate că, pe de altă parte, se simțea în adâncul sufletului intimidată și cutremurată și mai dornică să le placă în mod demn decât să-i păcălească.

Sharon îi descrisese într-un fel care o intriga acum pe fratele și pe cumnata ei ale căror chipuri ca sculptate în bunăvoință și respectul cuvenit legii le avea avocata Susane în față.

Sharon se apucase chiar să-i vorbească de rău:

— Sunt niște lichele, afirmase ea cu o neobișnuită vehemență. Mi-au reținut documentele. Vor să mor de supărare, fiindcă sunt invidioși pe mine. Bărbatu-meu nu mai are zile de îngrijorat ce e, și-a pierdut stima de sine, i-au luat toată puterea și tot curajul. Sunt niște ucigași, în propria mea familie, nu mai pot să-mi iubesc fratele și nici să am încredere în el. Niște lichele, da, niște ticăloși.

Cum ar fi putut oare, se gândea avocata Susane observându-și gazdele cu o privire discretă, două chipuri atât de cinstite, politicoase și cuviincioase să fie cele ale unor nemernici?

Nu înțelegea încă prea bine la ce birou se ducea Ralph după micul dejun, dar despre activitățile care constituiau munca lui Christine la băcănie, încă de la ora șapte, avea acum o idee precisă.

Își amintea unele insinuări ale lui Sharon în legătură cu regretabila încetineală a cumnatei sale, ba chiar lenea acesteia din urmă care, potrivit expresiei lui Sharon, s-ar fi „lăsat în voia vieții" în detrimentul unei necesare evoluții a acestui cuplu modest spre un confort sporit.

Nu face mare lucru, judecase lapidar o Sharon susținută de propria-i sevă inepuizabilă.

În timp ce Christine muncea totuși pe brânci!

Avocata Susane îi adresa în gând lui Sharon reproșuri vehemente.

N-ai văzut, Sharon, când încă stăteai aici, cât de devreme se trezește, cât de târziu se duce la culcare, cât de repede mănâncă și cum se ocupă singură-singurică, așa cum trebuie și foarte eficient de această băcănie care, în plus, mai e și bistrou? Cum de ai putut, Sharon, dumneata care știi din experiență ce înseamnă să te străduiești, să găsești la Christine până și cea mai mică nepăsare, cea mai mică dovadă de trândăvie?

Cine era Principaux pentru ea?
Cum îi chema cu adevărat pe Principaux?

Deși lupta în mod vizibil împotriva aplecării sau a obiceiului ei de a păstra taina, împotriva supunerii față de acesta ori față de impenetrabila conștiință a datoriei pe care o avea față de ea (sfânta taină), Sharon se hotărâse să-i dezvăluie avocatei Susane câteva detalii sau episoade ale vieții sale din Port Louis, când stătea la Christine și Ralph care erau mai mari decât ea cu șase sau șapte ani și dormea, după câte înțelesese avocata Susane nu fără emoție, în aceeași cameră, în același pat tare, și se trezea în fiecare dimineață scăldată în aceeași lumină triumfală.

Povestind, Sharon încurcase, înadins sau nu, cronologia evenimentelor.

Avocata Susane nu știa să spună dacă Sharon stătuse la fratesău înainte sau după ce-l întâlnise pe bărbatu-său, dacă soțul ei locuise și el acolo sau nu, nici măcar dacă fratele și soțul se cunoșteau, iar relatarea lui Sharon, în general, se străduise să lase în umbră tot ce nu părea esențial pentru misiunea avocatei Susane, nu atât din modestie, din pudoare ori din teama de a nu plictisi,

cât pentru a nu-i oferi avocatei Susane decât o cumpătată tandrețe, o prudentă, strategică manifestare de prietenie.

Din aceste cuvinte ale căror număr și valoare semantică erau măsurate, calculate, avocata Susane reținea că Sharon și frate-său fuseseră foarte apropiați, că ținuseră mult unul la altul în tinerețe (tată zidar, mamă casnică) și că îi dezbinaseră alegerile pe care le făcuseră în viața lor de adulți sau necazurile prin care trecuseră și probabil încă ceva pe care Sharon îl tăinuia cu grijă.

În orice caz, avuseseră parte de neînțelegere, vrajbă, mânie și supărare.

Avocatei Susane i se părea că poate să aibă încredințarea că nici Christine și nici bărbatul lui Sharon nu erau răspunzători de această discordie, de această brutală și profundă disensiune, că, elemente străine fiind, nu stricaseră afecțiunea pe care și-o purtau fratele și sora, dar că hotărârea de a emigra în Franța și mai cu seamă aceasta îi despărțise și apoi îi închisese pe unul și pe celălalt într-o tăcere apăsătoare, dușmănoasă.

În mod evident, Ralph considerase dorința lui Sharon de a se exila ca fiind aberantă, arogantă și prostească.

Sharon era femeie de serviciu într-un hotel de lux unde bărbatu-său, ori acela care avea să-i devină soț, lucra ca grădinar — sau om bun la toate sau îngrijitor la păsările de agrement, peruși, canari, papagali ale căror colivii meșteșugite împodobeau saloanele hotelului sau poate chiar ca ajutor la bucătărie, avocata Susane nu știa nimic sigur în privința aceasta.

Ceea ce credea că aflase în mod cert era că Ralph estima ca fiind obiectiv satisfăcătoare existența pe care și-o creaseră Sharon și bărbatu-său mulțumită trudei lor, îndrăznelii lor.

Acostaseră pe malurile unei fericiri suficiente, era de părere Ralph, potrivit avocatei Susane, și nu trebuiau să mizeze toată fericirea aceasta umilă pe speranța vagă într-o viață opulentă departe de casă, unde aveau să le lipsească mereu lumina, limba și sinceritatea.

Dar, potrivit avocatei Susane, Sharon respingea orice idee a unui destin care să nu fie îndeajuns de bun.

Spre deosebire de fratele ei care putea să se mulțumească cu limitele propriilor sale elanuri, ea avea copii pe care nu voia să-i vadă țopăind într-o colivie strâmtă și, la urma urmelor, în niciun fel de colivie, lucru pentru care Ralph părea supărat, aproape ofensat, și o asigura că cei mici aveau să crească acolo, departe, într-o cușcă încă și mai evidentă și încă și mai strâmtă.

Cei doi copii frumoși pe care Sharon îi îndepărtase cu grijă de avocata Susane!

Iar Sharon, căprită nerăbdătoare și încăpățânată, i se

împotrivise fratelui său rezonabil, din cale-afară de cumpătat, plecase în Franța și apoi se descurcase, după ce se stabilise undeva, să-i aducă pe bărbat și pe copii, lucru pentru care Ralph încă îi purta pică, așa i se părea avocatei Susane.

Sharon spusese în treacăt ceva de genul:

— Prinsese prea mare drag de copiii mei, ce vină am eu? Sunt copiii mei, nu ai lui, doar nu era să i-i las.

În realitate, probabil că nu rostise decât o mică parte din vorbele acestea, se gândea avocata Susane, dar așa interpretase ea strigătul de protest al lui Sharon: Ralph, fratele mult iubit și sterp, n-o ierta că îi dusese departe pe nepoata și nepotul său cu părul mătăsos, cu chipul dulce ca mierea.

Iată de ce păstra în posesia lui documentul, certificatul de căsătorie pe care, de luni întregi, Sharon îl implora sau îi cerea să i-l înapoieze.

— Spera că o să mă duc să-l iau, șoptise Sharon rușinată, și atunci, gata, m-ar fi ținut prizonieră la ei acasă, el și cu Christine, și fără ca măcar să bag de seamă, timpul ar fi trecut și aș fi muncit la băcănie și m-aș fi resemnat, aș fi uitat de mine și până și de copiii rămași în Franța, dispăruți, dați uitării. Cu dumneavoastră n-o să poată face nimic, n-o să îndrăznească să vă convingă să rămâneți acolo.

Ralph a întrebat-o pe avocata Susane dacă mai voia o cană de ceai.

Curticica bine măturată își revărsa lumina albă și răcoroasă în bucătăria de altfel aproape întunecoasă, îngrijită și rece cu pereții ei de un verde spălăcit, masa de lemn închis la culoare, scaunele de grădină cu benzi metalice dure pentru fundul avocatei Susane.

De când ajunsese, în urmă cu aproape două săptămâni, i se părea că intenția grijulie de a da impresia că nimic din ceea ce făceau nu le provoca nici plăcere, nici neplăcere guverna fiecare zi a gazdelor sale care se arătau, în orice împrejurare, când îi întâlnea sau chiar îi surprindea, impasibili, laconici, glacial de senini, de parcă, se gândea avocata Susane, se știau sub teribila privire a Providenței căreia nimic nu-i place mai mult decât să-i pedepsească pe oamenii fericiți, mândri sau mulțumiți.

Dar puteau ei să păcălească o eventuală soartă răzbunătoare arătând indiferență și nepăsare, dacă inima lor uneltea, se smintea, sângera uneori?

Sharon îi acuza pe Ralph și Christine că se ocupau de ea, mental, până la obsesie.

Reveriile lor nebunești o urmăreau până în Franța.

Îi aud uneori, vor să pună stăpânire pe voința mea, șoptise Sharon la căpătâiul avocatei Susane.

Sau doar visase?

Nu putea să facă deosebirea între ceea ce îi spusese Sharon și ceea ce credea că auzise din gura ei.

O liniștea totuși convingerea intimă că era o bună purtătoare de cuvânt a sentimentelor vag exprimate de Sharon, ba chiar a sentimentelor neexprimate, dar pe care Sharon știuse să i le comunice pe tăcute în timpul acestei perioade în care, suferind de disperare, țintuită la pat și bolnavă de tristețe, avocata Susane își simțise sufletul receptiv la orice durere nerostită.

Cum de putea Rudy să nu-și dea seama că Lila îndura ceva revoltător?

— Da, mulțumesc, mai vreau încă un pic de ceai, a zis ea cu vocea ei cea mai demnă.

Ralph i-a turnat o cană mare din băutura aceea neagră, puternică și acră pe care avocata Susane o detesta — un ceai otrăvit, o băutură de neînțeles cu gust de humus.

Dar nu refuza nimic de la gazdele sale, nici biscuiții foarte sărați, uleioși al căror aluat îl pregătea Christine înainte de a se duce la culcare și pe care îi cocea dimineața devreme, nici feliile de salam puse pe biscuiții de-abia scoși din cuptor, nici salata de fructe din conservă, excesiv de dulce și fadă, după gustul avocatei Susane.

În interesul lui Sharon, i se părea esențial să-i facă acestui cuplu cea mai bună impresie posibilă, în ciuda faptului că mâncarea aceasta îi contraria într-atât mașinăria internă, încât urca să se întindă, după micul-dejun, în camera ei incandescentă.

Sharon locuise în camera aceea și mulți turiști trecuseră pe-acolo.

— Îmi dau camera cu chirie, veți putea să rămâneți acolo cât timp veți dori, zisese într-o doară o Sharon aproape glumeață, poate ironică.

Fie voia să spună că nu-și imagina nici măcar o clipă că avocata Susane ar fi avut chef să petreacă mult timp în casa aceea, fie, dimpotrivă, o tachina pe avocata Susane în legătură cu șansa pe care ar avea-o de a îmbina munca și o vacanță de vis, misiunea ei (aceea de a o ajuta pe Sharon) și o nemaipomenită vacanță.

Statul la Ralph și Christine cerea anumite eforturi care, deși le accepta cu plăcere, subminau o parte defel derizorie din dinamismul avocatei Susane.

Era nevoită, aici, să-și înăbușe orice spontaneitate în ceea ce spunea, să-și înfrâneze, ba chiar să-și interzică orice vorbă pe față.

Camera nu era scumpă.

Gazdele aveau sufletele uscate și pure.

Făcuseră rost de bani.

Avocata Susane își alunga cu fermitate gândurile atunci când se întorceau la punctul acesta.

Dar, de fapt, făcuseră rost de bani.

Fusese de-ajuns ca ea să spună în șoaptă că n-avea cu ce să plătească o asemenea călătorie pentru ca Rudy, din nou alături de ea, neobosit la căpătâiul ei ca și Sharon și, într-un fel mai discret, deși oarecum cu greu și profund îndurerată, Lila, pentru ca Rudy s-o asigure cu o singură frază:

— Stai liniștită, eu și părinții tăi am avut deja grijă de bani.

Astfel, avocata Susane aflase ori presupusese că Rudy se înțelesese cu La Réole, fără să-i ceară părerea, și că fuseseră strânși banii pentru biletul de avion și chirie.

Expediind-o atât de departe, domnul și doamna Susane o dădeau dracului?

Sperau ei oare ca, dintr-un iad blajin, fiica lor să nu se mai întoarcă niciodată?

În dimineața aceea, avocata Susane a golit dintr-o suflare a doua cană de ceai.

Și-a cufundat cu îndrăzneală privirea în ochii neînfricați ai lui Ralph în timp ce Christine, în graba ei de a se apuca de treabă, de, cum zicea ea, „a-și începe ziua", strângea masa, lua cana din mâinile avocatei Susane, eficace, vorbind pe mutește cu sine însăși și manifestând o vivacitate aproape necuviincioasă.

Ralph a dat să se ridice când avocata Susane l-a atins ușor pe braț.

El a tresărit și și-a frecat instinctiv pielea acolo unde o atinsese ea.

O privea totuși cu o curiozitate nu lipsită de amabilitate.

— Sharon m-a rugat ceva, a început avocata Susane.

— Da, a zis Ralph. E singura mea soră. Să aibă parte de-o viață lungă și plină de bucurii.

— M-a rugat, a reluat avocata Susane cu o voce foarte blândă, să-i aduc un document.

În picioare în fața chiuvetei, Christine s-a oprit brusc din spălatul cănilor și farfuriilor.

A rămas totuși întoarsă cu spatele, ascultând, s-a gândit avocata Susane, cu tot corpul ei.

— Da, a zis Ralph politicos, despre ce e vorba?

— De certificatul ei de căsătorie. Are nevoie de el în Franța.

— Foarte bine, a zis Ralph.

Avocatei Susane i s-a părut că-l simte ușor mirat.

Atunci, Christine s-a întors spre ei, crispată, puternică, stăpânindu-se pentru ca fața să nu-i exprime decât un vag interes.

L-a întrebat pe Ralph, dezinvoltă:

— Tu știai că s-au căsătorit?

— Da și nu.

— Chiar așa.

Părea ușurată.

A clătit vasele, le-a pus la scurs, concentrându-se iarăși nu la ceea ce făcea, ci la ceea ce avea să facă, la toate corvezile pe care urma să le îndeplinească de-a lungul zilei și pe care, presupunea avocata Susane, probabil că le rânduia în minte.

— Sharon, a continuat avocata Susane cu aceeași voce binevoitoare, v-a rugat de nenumărate ori să-i trimiteți documentul acesta. Se pare că nu i-ați răspuns?

Ralph a ridicat din umeri.

A zâmbit forțat, ca pentru a-și da răgazul de a-și asimila propria uimire, apoi de a o ascunde față de avocata Susane.

— Nu m-a rugat nimic niciodată, a zis el cu răceală. Nu sună niciodată. Poate că s-a măritat, poate că nu. Fie să i se împlinească acolo toate visurile!

— Așa să fie! a exclamat Christine în fața chiuvetei, pe un ton vibrant, profund.

— Nu aveți deci documentul acesta?

Ralph se ridicase, hotărât să nu lase acum nicio mână seducătoare să i se îndrepte ușor spre braț ca să-l rețină.

Avocata Susane nu-și ascundea uluirea.

— Chiar nu-l aveți? a întrebat ea iarăși, absurd.

— E cu neputință să-l am. Spuneți-mi și mie, de ce l-aș avea? Ce e adevărat în situația asta? Fie ca pruncii lui Sharon să trăiască fericiți în noua lor țară. Acum trebuie să mă duc la muncă sau o să întârzii pentru prima oară în cariera mea.

A salutat-o scurt, rece, etalându-și bustul încorsetat într-o cămașă albă și strâmtă, apoi a părăsit în grabă bucătăria.

— Fie ca pruncii lui Sharon…, fredona Christine cu o voce distrată.

Abătută, avocata Susane a simțit o reacție violentă de respingere față de Sharon.

Avea în mod spontan încredere în Ralph, se bizuia pe acest necunoscut și nu pe Sharon pe care crezuse că o cunoaște un pic pentru că, de fapt, Sharon n-o iubea, poate chiar o ura și își îngăduise, din cauza aceasta, să-i povestească tâmpenii, oho, fără scop și fără tactică, din simplu dispreț.

Și, fiindcă nu mai avea încredere în Sharon, avocata Susane a început s-o deteste.

Ca să se răzbune, și-a dorit să reușească s-o urască încă și mai intens decât, în mod evident, o ura Sharon, știind totuși că n-avea

sorți de izbândă, că, pe panta amărăciunii și a ranchiunei, urma s-o împiedice competența dezinteresată, grijulie, aproape amicală cu care Sharon o veghease la Bordeaux.

Dar ce să priceapă atunci?

De ce Sharon îi sfărâma cu atâta nepăsare viața avocatei Susane?

Degetele îi tremurau ușor pe ecranul telefonului atunci când, după ce a urcat în camera ei, a sunat-o.

Sharon a răspuns imediat, fapt care a dezarmat-o pe avocata Susane și a făcut-o să vorbească în șoaptă ca nu cumva Christine, care-și vedea în continuare de treabă în bucătăria aflată chiar dedesubt, s-o audă.

Presupusese că Sharon avea să-i refuze ori să nu-i ia în seamă apelul, avea să-l refuze ori să nu-l ia în seamă mereu, pentru totdeauna!

— Sharon, tocmai am discutat cu fratele dumitale, nu deține documentul, pare că habar nu are despre ce e vorba.

Sharon n-a zis nimic.

Tăcerea a fost atât de lungă, încât avocatei Susane i s-a părut aproape palpabilă.

Zguduită, a fost nevoită să admită că o jignise pe Sharon.

— Sharon, spune-mi, ce mai face Lila? a șoptit ea cu o voce rugătoare.

— E foarte bine. E foarte bine, da. Este doar o fetiță, a consimțit să răspundă Sharon după câteva secunde interminabile de reticență rănită.

A adăugat:

— Documentul e pus bine în comoda din camera lor. Să știți că fratele meu Ralph poate să spună un lucru și apoi exact pe dos. Îl înțeleg, pentru că am să-l iubesc mereu. Dar, uneori, nu gândește limpede. Mă siliți s-o spun, mie nu-mi place să-l critic. Îl iubesc, pentru că îl înțeleg și-acum. Cât despre Lila, să știți că nu-i decât o fetiță. E bine, nu e bine, se mai schimbă lucrurile, asta e. Eu știu, doamnă Susane, unde e documentul: în comodă.

— Sharon, doar n-o să mă apuc să le scotocesc prin cameră!

A chicotit jignită.

Și-a ridicat mâna la frunte unde cicatricea o înțepa din nou.

— Sharon, ce vrei să fac, dar fără să exagerez și într-un mod acceptabil?

— Depinde de dumneavoastră. Eu habar n-am. Dumneavoastră mi-ați promis.

— Nu tocmai! a exclamat avocata Susane, deși Sharon închisese deja.

Puțin după aceea, mergea pe stradă ca în fiecare dimineață, dar o perfidă neîncredere, o nelămurită suspiciune față de ea însăși diminuau plăcerea pe care o resimțea de obicei când se plimba prin cartier.

I-a salutat cu un zâmbet și cu o mișcare a capului pe vecinul lui Ralph și pe Christine care își descuia storul metalic — un vânzător de țigări care, încă de când sosise, îi arătase o simpatie elocventă, deși discretă, delicată, înclinându-se ușor de cum o vedea și evitându-i, pe de altă parte, privirea.

În dimineața aceea, avocata Susane avea privirea tulbure.

Și-a scos ochelarii de soare, i-a pus la loc, i-a luat din nou de pe nas.

Se împiedica în șlapi.

I se părea că pantalonii subțiri, cămașa largă i se lipesc de piele, deși temperatura nu crescuse defel.

Răul care se abătuse asupra ei la Bordeaux o slăbise și o făcuse parcă să se clatine (fără îndoială că taică-său n-ar mai considera acum că semăna cu un bărbat, își spunea avocata Susane cu mânie).

Era înaltă și slabă, împuținată într-un mod ciudat, se împleticea în papucii ei de parcă ar fi fost pe tocuri și se simțea golită, sărăcită.

O părăsise o putere despre care nu știuse când o avea și din pricina căreia domnul Susane era neliniștit.

Cu multă vreme în urmă, domnului Susane i se făcuse frică.

O apucase atunci rușinea că încetase să mai fie grațioasă în ochii lui taică-său.

Acum își regreta robustețea, carnea îmbelșugată și tare care îi învăluise și parcă îi susținuse umerii, genunchii.

A traversat strada ca un robot, fără să știe unde se duce și fără să-i pese.

O briză rece coborâtă din munți, de pe piscurile verzi a străbătut cu repeziciune trotuarul.

Pe pulpe, sudoarea i-a înghețat.

Să fi fost ea aici ca să sufere iarăși?

Sau pentru ca Lila, atât de departe de-acum de ea, să sufere fără nicio cale de scăpare?

Fără să poată, cu bietele ei mijloace, să o cheme în ajutor?

Avocata Susane n-o întâlnise niciodată pe mama Lilei sau, dacă întâlnirea avusese loc, nu-și mai amintea — și totuși niciodată, de când se născuse Lila, n-o părăsise certitudinea că știa să interpreteze mai bine decât oricine confidențele vagi ale fetiței.

Rudy nu se pricepea la lucrurile acestea.

Avea grijă de copila lui dragă, dar nu se apropiase de tăcerea ei, habar n-avea despre asta, o accepta pe Lila pur și simplu, cu duioșie

și cu solicitudinea tipică epocii.

Avocata Susane era cu adevărat singura care înțelegea că Lila nu putea să pătrundă cuviincios în casa doamnei Principaux.

Și ce făcea atunci plimbându-se prin Port Louis, simțind pe glezne răsuflarea neprietenoasă a muntelui, socotind că Lila, pe care poate o îndepărtaseră cu grijă de ea, se ducea la doamna Principaux în niște vizite care o tulburau?

Și o copleșeau cu rușine?

Dar la sentimentul acesta, din fericire, Lila nu avea fără îndoială acces.

Sau ba da, firește, iar avocata Susane nu băgase de seamă, lăsându-se înșelată de personalitatea încă neformată a fetiței?

Cum să știe?

N-ar fi trebuit să fie acolo ca s-o protejeze pe Lila, în loc să încerce să slujească aici interesele unei Sharon care, pentru niște motive obscure, n-avea niciodată s-o iubească?

A intrat într-un minimarket pe care l-a recunoscut ca fiind acela de unde, în fiecare dimineață, își cumpăra de mâncare pentru prânz.

Avusese impresia că rătăcește de-a lungul unor străzi necunoscute, nu făcuse nimic altceva decât să meargă pe traseul ei obișnuit, care se desfășura pe un perimetru prudent în jurul pensiunii.

Durerea de la frunte, redeșteptată de curând, îi întețea febrilitatea, dar și sentimentul îmbătător pe care i-l dădea revelația avută: persoana pe care trebuia s-o protejeze de nenorocire, suferință, singurătate nu era Sharon, ci Lila.

O, nu se înșelase ea oare în privința adevăratei martire?

Cea pe care avea misiunea să o salveze nu era mai degrabă…

A cumpărat repede o salată cu morcovi și jambon gata preparată, a schimbat câteva cuvinte cu casiera, a ieșit în grabă pe stradă, unde același vânt rece i-a cuprins de îndată pulpele în timp ce avea impresia că fața i se încinge, expusă din plin la soarele feroce care se trezea.

Mergea cât de repede putea.

Trebuia să se întoarcă imediat.

Dar unde să se întoarcă astfel încât să fie spre binele ei, favorabil și cât mai puțin dureros cu putință?

Cât mai aproape, la fratele lui Sharon, sau la ea acasă la Bordeaux, sau la domnul și doamna Susane care nu puteau să fi uitat că, nu cu mult timp în urmă, era fiica lor adorată, unica descendentă pe care o vor avea vreodată?

Sau la Rudy, poate, pentru că era tatăl Lilei și pentru că avocata Susane nu urma să aibă o altă progenitură pe lume în afară de fetița

aceasta lipsită de apărare — și ce tandrețe simțea față de ea!

Indiferent de semnificația pe care faptul acesta putea s-o aibă, Lila era copilul ei iubit.

Cum de putuse să nu-și dea seaFJma pe deplin de lucrul acesta?

Și s-o părăsească pe Lila în mâinile nesocotite ale unui tată incapabil să detecteze, să simtă și apoi să localizeze profanarea — *să găzduiască răul*?

Ce zisese Sharon despre toate acestea?

Că avocata Susane *greșise adresa*?

Ca să încerce să-și amintească, s-a oprit brusc.

Nu-și mai simțea gleznele, picioarele pe care le înghețа răsuflarea muntelui, în timp ce fruntea, obrajii, ceafa îi transpirau ca urmare a unei torturi ciudate.

Acel ceva de care se temea avocata Susane, sursa tuturor răutăților, își găsise pentru o vreme sălaș la Ralph și Christine, afirmase Sharon, iar nu la doamna Principaux.

Spusese ceva de genul acesta, da.

Ca s-o păcălească?

Ca s-o trimită la Port Louis și s-o poată lua zilnic și netulburată de nimeni pe Lila în vizuina madamei Principaux?

În neîncrederea ei, avocata Susane nu se ducea totuși cu gândul până acolo — sau mai știi?

A pornit iarăși spre camera sa.

Cu capul fierbinte, s-a întins pe pat, cu mintea doar la odihnă — și la cum să-și încălzească pulpele și să-și răcorească fața.

Deslușea dedesubt zgomotele banale pe care le făcea Christine care își deschisese băcănia și le servea deja cafeaua clienților obișnuiți.

Cât de mult îi plăcuse avocatei Susane în copilărie să-i audă pe domnul și doamna Susane trebăluind dimineața, cu discreție ca nu cumva s-o trezească, în bucătăria strâmtă unde beau, tăcuți, cafele mari și foarte tari, iar apoi, la o oră foarte precisă, foarte clar stabilită pentru ca avocata Susane să se poată odihni cât mai mult cu putință fără ca nimeni să nu fie totuși silit să o grăbească după aceea, unul sau celălalt intra în cămăruța ei, îi mângâia fruntea, prefăcându-se cu delicatețe că e convins că ea doarme încă!

Avocata Susane s-a trezit cu obrajii uzi.

Spre marea ei surpriză, avusese un vis trist.

Și mai ales, lucru pe care nu-l prevăzuse, ațipise.

O tulburase mereu ideea că poate să plăsmuiască în timp ce doarme vise melancolice, dar niciodată vise care să-i fi adus la cunoștință, fie și prin nenumărate ricoșeuri mentale, ce voia să știe.

Își văzuse părinții, casa din La Réole, zadarnic.

De ce claritatea viziunilor sale nocturne nu avea niciodată

legătură cu familia Principaux, cu casa din Caudéran?

Posomorâtă, s-a ridicat din pat.

Pe pat era așezat un document pe care, fără să vrea, l-a făcut să cadă.

A coborât în grabă la băcănie, cu picioarele goale.

Christine încasa banii de la o clientă care i-a aruncat avocatei Susane o privire dezaprobatoare — fața ei bezmetică, acoperită de sudoare, părul ei aspru și zburlit?

Deloc mai amabilă a fost atitudinea lui Christine ale cărei trăsături au părut să se impregneze de o demnitate țeapănă, instinctivă, invers proporțională cu neîngrijirea și vehemența, cu ținuta șleampătă și frenezia îngrijorătoare pe care avea impresia că le constată în mod clar în persoana avocatei Susane.

Aceasta din urmă s-a îndreptat de spate.

S-a prefăcut că vrea să-și netezească părul zburlit, l-a mângâiat cu o mână diplomatică, liniștitoare — nenorocitul ei de păr care îl amărâse atât de tare pe taică-său!

— Mulțumesc, a zis ea cu o voce supusă. Vreau să spun, mulțumesc pentru Sharon.

— Foarte bine, a zis Christine pe un ton care însemna: Nu mai avem ce discuta.

— Ah!

Dezamăgită, dar încăpățânată și curioasă, avocata Susane a ridicat brațele, cu palmele în sus, și a schițat un zâmbet îndărătnic.

Christine s-a enervat atunci:

— Nu aveam documentul ăsta! a strigat ea. Ralph l-a găsit undeva, s-a străduit din răsputeri. Le-a zis adio soră-sii și copiilor, n-o să-i mai vadă niciodată și, chiar de i-ar revedea, nu i-ar recunoaște, iar ei n-ar simți nimic pentru el. Nu mai există pentru iubirea lui, pentru duioșia lui. M-a întrebat dacă puteam să ne aducem aminte de documentul ăsta, să-l găsim ori chiar să facem unul, iar eu i-am spus bine, să terminăm odată cu povestea asta. Sharon n-o să ne mai ceară niciodată nimic. O să vedeți că o să ne uite cu totul, acuma că nu mai are niciun motiv să ne vorbească. A căpătat ce-a vrut și nu-i frumos deloc. Eu nu blestem pe nimeni, din principiu și din prudență. Dar prăpăditul ăsta de document n-o să-i aducă nimic bun.

Cu un gest decent, Christine s-a întors ca să tragă adânc aer în piept.

Ceafa îi tremura.

— Documentul acesta, a zis avocata Susane cu blândețe, nu era cumva în comoda din camera dumitale?

Christine s-a întors spre ea.

— Da' de unde! Ha, ha! Nu era nicăieri, Ralph a suferit îndeajuns, gata. Eu nu zic: Binecuvântată să fie Sharon! Iertați să fim noi, cei cărora ne place tot ce avem și care nu încercăm să avem ce nu ne place. Binecuvântat fie Ralph cel curajos!

Și-a aplaudat propriile cuvinte cu un aer sarcastic, plin de disperare.

Mâinile i se loveau una de cealaltă, furioase, zgomotoase.

— Păi și-atunci, a șoptit avocata Susane, de unde a ieșit hârtia asta?

— De nicăieri! a bombănit Christine. Sharon a vrut, a cerut, și-a primit răsplata. Eu nu i-aș fi făcut defel pe plac, ar fi avut de la mine doar tăcere. Dar Ralph o iubește, e sora lui mai mică, asta e, și s-a străduit să-i actualizeze blestematul de document. Ea v-a trimis până aici, Ralph îi răspunde, cedează ca să nu fi venit până aici degeaba, căci el vă respectă.

În seara aceleiași zile, avocata Susane aștepta pe trotuar taxiul care trebuia să o ducă la aeroport.

Tocmai se întunecase, o noapte suavă, neagră și călduță.

Cu valiza la picioare, avocata Susane ținea ferm între sâni cureluța genții.

De pe strada goală, tăcută se răspândea un iz vag de lapte acrit.

Dar un foc triumfător ardea cu voioșie în inima avocatei Susane.

Și cât de fericită era, împotriva propriilor așteptări, că se întorcea acasă!

Deși cartierul era pustiu, iar aerul nemișcat amplifica și cel mai mic sunet, n-a anticipat atacul.

Dintr-odată a fost în spatele ei, lipsit de orice miros, fără să facă niciun zgomot.

A înconjurat-o cu brațele, a încercat s-o arunce la pământ sau mai degrabă, așa cum i s-a părut în mod straniu, s-o facă să alunece pe jos, în așa fel încât să fie învinsă fără să o doară.

Îi strângea umerii, încerca s-o frângă, iar felul în care o ținea, cu fermitate, cu siguranță, era aproape blând, ca și cum, a gândit confuz, dar rapid avocata Susane, nu se îndoia de supunerea ei, ca și cum nu considera că e necesar să adauge la inevitabila neplăcere a atacului murdăria violenței.

Dar nu vreau să fiu doborâtă cu eleganță!

Focul aspru, sălbatic și vesel care ardea în pieptul avocatei Susane s-a transformat într-o vâlvătaie năprasnică, întreținută doar de furie.

S-a zbătut, a dat din picioare, a încercat să muște.

Dinții i-au atins ceva moale, ceva cu o consistență incertă.

În timp ce el rămânea tăcut, vânjos, aproape îngăduitor, iar ea nu putea să-i ghicească intenția.

Avocata Susane s-a lăsat și mai mult cuprinsă de patimă.

A înhățat brațele care o țineau, le-a zgâriat pielea goală și rece, poate că striga, înjura și blestema, n-avea să-și mai amintească.

Atunci, zguduit, dar în tăcere, el a slăbit strânsoarea.

Cu piciorul împins în spate, l-a lovit în genunchi.

El a încetat să mai lupte fără să-și desfacă totuși brațele care o strângeau.

Îl simțea moale și tandru și oarecum satisfăcut de faptul că nu o învinsese în nimic.

Avocata Susane a șoptit cu furie:

— Tu ești, Principaux? Așa te cheamă?

El nu-i dădea drumul.

Ea s-a simțit dintr-odată fără vlagă, brațele lui o sufocau.

Rușinea și teama se sfârșiseră, dar și cutezanța, îndrăzneala, curajul.

— Cum te cheamă? a repetat ea, epuizată. Principaux? Cine ești tu pentru mine?

El a rânjit, dar fără răutate ori batjocură.

— Dar tu? a șuierat el.

I-a dat drumul, într-un mod atât de neașteptat, încât aproape a căzut, deși atacul n-o doborâse.

El s-a îndepărtat alergând ușor, cu nepăsare.

— Principaux, n-o să-ți spun niciodată cine sunt! a strigat avocata Susane. Niciodată, niciodată, ai auzit?

A venit și taxiul, iar când a dat să urce, încă tremurând, pătimașă și convinsă de victoria ei, avocata Susane a constatat că nu mai avea geanta.

Atunci când, câteva zile mai târziu, a ajuns la Bordeaux, momentul de care se temuse s-a petrecut într-un mod foarte diferit de ceea ce-și imaginase.

Nu numai că, în clipa în care a fost nevoită să-i mărturisească lui Sharon că i se furase geanta și că în aceasta se aflase certificatul de căsătorie, Sharon nu păruse nici uluită, nici tristă, dar avocata Susane însăși a trăit o intensă impresie de *eliberare*.

Se aflau amândouă în bucătăria în care Sharon aprinsese toate luminile.

Avocata Susane nu se putea împiedica să-și ducă mâna la frunte.

Nu vezi tu oare, Sharon, că cicatricea aproape mi-a dispărut? Sharon, chiar nu ai remarcat ce tăietură mare aveam, cât de rănită

eram?

Ce frig era încă la Bordeaux!

Geamurile erau umede din pricina condensului.

— Cum arăta cel care v-a atacat? a întrebat Sharon pe un ton din care răzbătea un interes amabil.

La ambasadă, avocatei Susane i se pusese aceeași întrebare și tot ce putuse să răspundă, cu părere de rău, dar sinceră și oarecum stânjenită, fusese:

— Nu știu, nu i-am văzut fața.

— Un tânăr? Un bărbat în toată firea?

— Habar n-am.

La fel i-a răspuns și lui Sharon:

— Nu i-am văzut fața.

A avut impresia că pe Sharon n-o nemulțumea faptul că subiectul era astfel închis.

— Îmi pare sincer rău, a început avocata Susane.

— Nu e chiar așa de important, a întrerupt-o Sharon.

— Ba da, pentru dosarul dumitale.

— Nu cred, nu, nu vă faceți griji.

Sharon se uita la avocata Susane cu o seriozitate perplexă.

A zis încetișor:

— Rudy o să vă scape de dosarul meu, doamna Susane. O să se ocupe de el, așa o să fie mai simplu pentru dumneavoastră.

— O! a șoptit avocata Susane, stupefiată și totodată simțind o ușurare imensă.

— Pe de altă parte, doamna Susane…

— Sharon, spune-mi H…

— Pe de altă parte, n-am să mai lucrez pentru dumneavoastră. N-are niciun rost, nu-i așa? Prezența mea aici?

Apoi, cum o făcea de obicei, a ieșit brusc din încăpere.

Ceea ce nu însemna, își îngăduia acum avocata Susane să-și spună, că Sharon îi reproșa ceva anume, ci pur și simplu că, neputând să-i înțeleagă nici motivele, nici scopurile, resimțind din pricina aceasta o stânjeneală consternată, prefera s-o scutească pe avocata Susane de prezența ei în cazul în care aceasta ar fi putut să pară dezaprobatoare.

A doua zi de dimineață, avocata Susane se îndrepta cu pași mari spre cabinetul ei, când o mână delicată i-a prins cotul.

Un vânt înțepător șuiera pe stradă.

Trecerea de la un loc la altul nu era decât monotonie, mohorâtă suferință.

Dar această sinistră înaintare nu putea să știrbească voioșia, ba chiar euforia avocatei Susane, nu mai mult decât, pe brațul ei,

degetele circumspecte ale lui Gilles Principaux.

— Tocmai veneam să vă văd, a zis el cu o voce plângăreață. Pe unde ați umblat? Am fost de atâtea ori la cabinet și nu erați niciodată acolo!

— Iată că m-am întors, a zis cu vioiciune avocata Susane.

— Bag de seamă că nu mai șchiopătați, e bine, mă bucur pentru dumneavoastră.

Se străduia să zâmbească într-un fel cordial.

Dar privirea îi rămânea absentă și totodată chinuită, nepăsătoare la ceea ce vedea: chipul avocatei Susane.

Arăta rău, cu fața suptă, cu părul cam lung în jurul urechilor.

Nu mă interesezi și nu-mi mai e frică de tine. Nu mă interesezi, nu-mi mai pasă să știu cine ești tu pentru mine. Nu ești acum decât soțul lui Marlyne, un oarecare Gilles Principaux despre care nu am nevoie să știu decât ceea ce poate fi de folos în apărarea soției sale. Ești înfrânt, am luptat, am învins, nu mai am treabă cu tine.

Vorbise în gând, așa că Principaux n-a reacționat în niciun fel.

— Nu numai că Marlyne nu mai vrea să mă vadă, dar ar vrea să divorțeze, a zis el atunci.

Nasul ei lung se înroșise sub biciuirea vântului.

Deși tremura, avocata Susane nu lăsa să se vadă nimic.

El era acolo, în fața ei, Principaux — nimic altceva decât el, soțul clientei sale.

Să aibă puterea de a accepta!

Îi scruta chipul, străduindu-se să și-l înstrăineze și să facă în așa fel încât nici cea mai neînsemnată dintre trăsăturile sale să nu-i aducă aminte de nimic.

La cabinet, avocata Susane i-a scris clientului care voia să-și schimbe numele.

Într-un foarte vechi articol despre comerțul cu sclavi la Bordeaux, găsise o mențiune a unui anumit personaj al cărui patronim nu era lipsit de asemănare cu acela al clientului său — exista totuși o diferență de două consoane și o vocală, ceea ce, își dădea dreptul avocata Susane să spună în e-mailul ei, nu îngăduia defel să se tragă concluzia unei autentice relații de rudenie între individul respectiv și clientul ei.

Nici nu-i trimisese bine mesajul, că i-a venit și răspunsul:

„Investigați, doamnă, mai investigați, dar, înainte de toate, mulțumesc! Mă simt deja legat de acest N…, îngrozitor. Câteva litere care nu seamănă nu schimbă nimic, știți ca și mine că, în aceeași familie, ortografia numelor putea fi uneori schimbătoare. Mulțumesc, doamnă. N-o să renunț niciodată la credința mea în vinovăția tuturor N… din orașul acesta.“

Apoi a primit vizita unei femei din Bazas care, pentru că-l lovise în față pe unul dintre vecini și, din această cauză, ajunsese să i se facă plângere, a insistat ca avocata Susane să o susțină în convingerea ei că nu ar fi putut să acționeze altfel.

Pentru că vecinul, în fiecare dimineață, fără să strângă niciodată excrementele, își lăsase câinele sau poate chiar îl pusese să-și facă nevoile în fața ușii acestei femei care îndurase o asemenea răutate mulți ani.

— Doamnă, am cedat, nu e oare normal? I-am tras un pumn în nas, în nasul lui îngrozitor, plin de aroganță. Mă dor și acum degetele. Dar ce puteam face?

La amiază, într-o duminică întunecată și rece, avocata Susane se așeza în bucătăria părinților ei, pe scaunul pe care stătea de obicei.

Se simțea emoționată și totodată neputincioasă, de parcă o întâmplare uimitoare o adusese până la casa copilăriei sale, iar nu voința sau dorința ei, într-atât încât se revedea înaintând cu greu în vechea ei Twingo până în La Réole — o, vechiul oraș atât de încețoșat și de impertinent încremenit în iarnă!

Ajunși înaintea ei, așezați fiecare la locul lui obișnuit, Rudy și Lila așteptau cu manifestări lingușitoare de pofticioasă nerăbdare la adresa doamnei Susane ca aceasta din urmă să servească aperitivele, un platou cu pateuri și cârnăciori.

Doamna Susane era din cale-afară de dichisită, de zglobie, aproape nebunatică.

Avea la urechi perlele discrete de la logodnă.

Iar părul ei tuns scurt, rar, era proaspăt vopsit, i se părea avocatei Susane, într-o nuanță de castaniu-roșcat pe care nu-și amintea să o fi văzut vreodată la maică-sa și care, când doamna Susane i-a deschis ușa, o uluise: cine putea să fie doamna aceasta?

Brusc, doamna Susane a ridicat mâinile deasupra tocătorului de lemn.

Le-a îndepărtat încet de piept, și-a deschis ca pe niște petale degetele care îi tremurau ușor.

— Fata mea, sunt atât de fericită că ești aici, a șoptit ea.

Ochii au început să-i strălucească.

În picioare lângă ea, domnul Susane s-a sprijinit cu amândouă mâinile de spătarul unui scaun.

Răscolit, își sugea buza de jos aruncându-i avocatei Susane niște priviri care își cereau iertare pentru o asemenea efuziune de sentimente.

— Suntem cu toții foarte fericiți, da! a exclamat Rudy.

S-a ridicat dintr-un salt, a îmbrățișat-o pe doamna Susane.

Apoi s-a aplecat și și-a aruncat brațele în jurul umerilor avocatei Susane.

— Ești bine, măicuță? i-a șoptit el la ureche.

Așa obișnuise el să-i spună, îndrăgostit și poznaș, pe vremea când erau împreună.

Dar cât de uluită fusese avocata Susane când, intrând în bucătărie după doamna cu părul castaniu, îi descoperise acolo pe Rudy și Lila!

Rudy o sărutase pe gură.

Lila i se lipise de piept gemând de plăcere.

Din ce iad ieșim? se întrebase avocata Susane, derutată.

Din ce bătălie?

Și am biruit noi oare?

Cine suntem, chiar aici, unii pentru ceilalți?

Cine este Lila pentru mine?

O rană, un semn, o șansă?

O Taină?

Scruta cu febrilitate chipul fetiței, în timp ce Rudy, așa cum făcuse mereu — câștigându-și astfel, frumos, cu bună credință și fără să se facă vinovat de nicio condescendență, devotamentul etern al celor doi Susane —, glumea cu gazdele.

— Nu mulțumită vouă o să-mi recapăt eu silueta de vară, se prefăcea el că bombăne adulmecând ca un caraghios mirosurile de grăsime pe care le răspândea cuptorul.

— Ai nevoie să te mai împlinești un pic, bietul de tine! a strigat domnul Susane.

— E adevărat, ești îngrozitor de slab.

Doamna Susane a ciupit abdomenul plat, tare, lucrat al lui Rudy, și-a permis să-i ridice puloverul ca să-i atingă, așa cum fac mamele sau bunicile iubitoare, soțiile sau prietenele îndrăgostite, pielea călduță, inocentă.

În bucătărioara aceea plutea o bucurie castă, și-a zis avocata Susane cu uimire.

Lila își ridica spre ea chipul eliberat de orice amărăciune.

Era deschisă și neutră, mulțumită — prea mulțumită? s-a întrebat avocata Susane.

Pe fața ei aparent încrezătoare nu se putea bănui amintirea niciunui chin, a niciunei confuzii, a niciunei mărturii false.

Avocata Susane a mângâiat-o pe gât, în spatele urechilor.

Lila a tors ca o pisică.

Dar enigmaticele ei așteptări, impenetrabilele ei dorințe nu-i cereau oare să dea impresia că o duce nemaipomenit de bine?

Și Lila nu cumva se obișnuise, s-a întrebat avocata Susane nu fără spaimă, ca, pentru a nu-l îngrijora pe Rudy, să pară pe deplin

senină?

Și-a pus mâinile pe obrajii Lilei.

Chipul copilei era opac, mut, impenetrabil la orice încercare de înțelegere.

Cu toate acestea, departe de avocata Susane gândul să strice atmosfera plină de căldură, jucăușă pe care o încadra și o înnobila alba lumină a lămpii difuze, atât de departe de ea, încât n-a încercat nici măcar să oprească mâna doamnei Susane care i-a dat Lilei o porție dublă din fiecare fel: mezeluri, friptură de miel, cartofi la cuptor, înghețată la cornet.

De ce o îndopați așa? Nu vedeți că s-a îngrășat?

N-a zis nimic, zâmbitoare și, la urma urmelor, mai degrabă fericită.

De fiecare dată când întâlnea privirea Lilei, buzele îi formau în tăcere cuvintele acestea: M-am întors.

Din străfundurile inimii sale singuratice, poate că Lila o înțelegea.

După cafea, și cum cei doi Susane o duceau pe Lila în fosta cameră a fiicei lor ca să doarmă puțin, Rudy și-a tras scaunul foarte aproape de al avocatei Susane.

I-a pus pe umeri un braț ușor, delicat, și a șoptit:

— O iubim atât de mult, tu și cu mine.

Doamna Președintă, doamnelor și domnilor jurați…

…Fiindcă ce știm noi despre ceea ce s-a petrecut în casa aceasta? Amintirea căror dureri, căror temeri și batjocuri, căror aversiuni, căror ranchiune o păstrează? Casa știe totul și nu uită nimic. Sub tortura minților noastre inchizitoriale, ea nu rămâne întotdeauna mută. Să facem să vorbească această frumoasă casă de la Bouscat unde Marlyne, Gilles, Jason, John și Julia au dus, zice-se, o viață liniștită, normal de fericită și banal de dedicată perpetuării unor amărăciuni niciodată exprimate…

…Ce s-a întâmplat în casa aceasta? Niște aripi imense au învăluit-o, a copleșit-o bezna…

…Gilles Principaux se folosește de întuneric, își întreține obsesia, lucrează la planul său: ca Marlyne să fie înconjurată de singurătate…

…Ca el să rămână unicul adult din anturajul lui Marlyne…

…Copiii nu contează și drăguțul lor tătic le inspiră o groază cumplită…

… Un zeu nedrept și furibund, cu hotărâri imprevizibile, dar irevocabile…

…Copiii n-au nicio importanță decât în raport cu această preocupare: să nu mai fie nimeni în jurul lui Marlyne…

…Ea nu trebuie sechestrată, ci izolată, închisă cu voia ei…

…Nu, pentru Gilles Principaux, copiii nu contează. Nu contează nici pentru casa complice, casa care vede totul și nu denunță niciodată, casa care nu iubește pe nimeni, dar care preferă să se alieze cu cea mai puternică ființă dinăuntrul ei… Da, casele sunt lașe, pereții nu scot o vorbă. Și totuși, uneori, putem să le facem să depună mărturie…

…Cine e, așadar, acest Principaux cu multe nume, acest înger rău al căminelor?

…Casa o mărturisește astăzi…

…Da, doamnelor și domnilor din juriu, ea mărturisește, casa aceasta care ia parte la crime, mărturisește și zice: Am fost complicea acestui om…

…Așadar, cine este el? Credem acum că știm și totuși ne întrebăm: și dacă mă înșel?